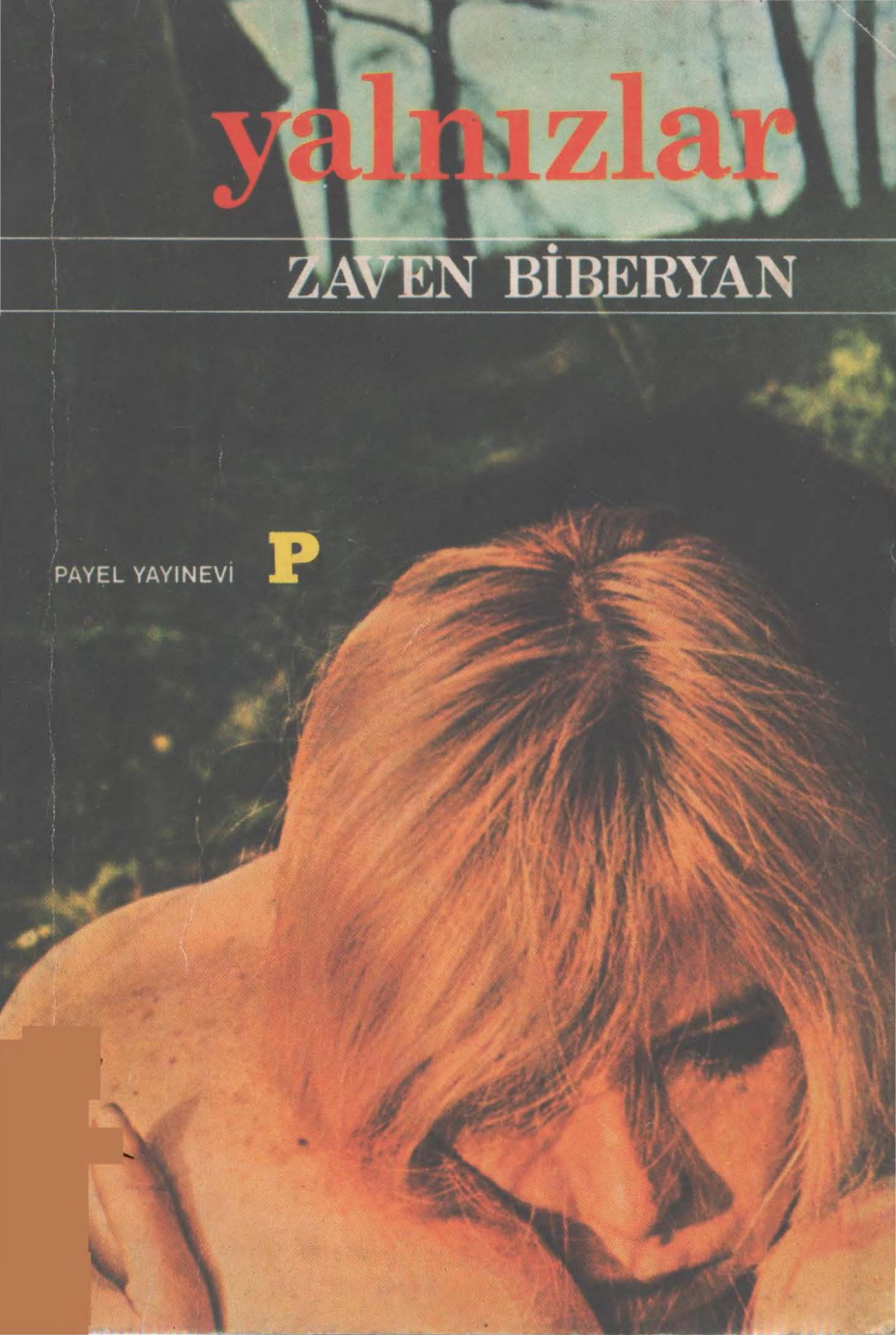
yalnızlar

ZAVEN BİBERYAN

PAYEL YAYINEVİ P



ZAVEN BİBERYAN

YALNIZLAR

Roman

PAYEL YAYINEVİ
İstanbul

Zaven Biberyan

1921 yılında İstanbul'da doğan Zaven Biberyan, verimli bir yaratıcılık dönemi yaşamaktadır. Biberyan'ın ilk hikâyesi 1945'te İstanbul'da yayımlandı. 1959'da ilk kitabı olan **Yalnızlar** romanı çıktı. 1961'de **Deniz** adıyla seçme hikâyeler kitabı, 1962'de ise **Yabancılar** romanı yayımlandı. Bu üç kitapta da yazarın üstün yetenekleri açıkça görülmektedir. Hayatı bütün yönleriyle görüp, gerçeğe bağlı kalarak vermek yeteneğinin yanısıra, insan karakterleri yaratıp ruhsal farklılıkları açıklamak meziyeti ve bütün bunları canlı bir dille anlatmak ustalığını görüyoruz kendisinde.

Zaven Biberyan'ın eserlerinde öyle hayatî sorunlar, öyle yaşantı anları, çeşit çeşit insanlar ortaya çıkmaktadır ki!... Ama bütün olaylarda yazar, gerçeğe sadık kalmaktadır. Konularını doğrudan doğruya hayattan almakta, basit insanların yaşantılarını, ruhsal durumlarını, hayata karşı olan davranışlarını çizmektedir. Eserlerinde acı, tatminsizlik ve bazan da hayatın haksızlıklarına karşı bir isyan vardır. Bu tatminsizlik ve isyan kuru bir muhakeme ve hatip üslubu ile değil, kahramanların gerçek ruhsal durumlarından, hayat şartlarından fışkıran sözcüklerle anlatılmaktadır.

Deniz adlı hikâye kitabında sanat ve toplum açısından değer taşıyan birçok hikâye var. **Temiz Kalpler, Anarşist Değilmiş, Burunsuz Kadriye, Define, Babasının Oğlu, Geri Dönenler, Jülyet'in Beşliği** adlı hikâyeler, insancıl yaşantılarla, acılarla, ezik insanların mutluluğu arama çabalarıyla öylesine zengin ki! **Deniz** hikâyesi şu satırlarla son bulur:

«— Ben, dedi, senin gibi sihirli hikâyeler bilmem ki. Ben sadece insanların ıstırabını bilirim.

Kapitan gözyaşlarıyla yıkanan yüzünü kaldırdı, hıçkırdı:

— Evet, ıstırabını...

— İnsanların ekmeğini, insanların gözyaşlarını, insanların ölümünü...

— Evet, kalbini... İnsanların kalbini anlat bana, Boşnak!»

Zaven Biberyan hikâyelerinde, romanlarında insanların kalbini, ekmeğini ve ıstırabını anlatmaktadır. Bazı hikâyelerinde yazar, Anadolu halkının eski âdetlere bağlı, yoksul ve acılı yaşantısını çizer. Hayatın göze batan haksızlıklarını kendine özgü bir biçimde sunar. Okurları, olayların akışına kaptırarak sürükler. Genel hükümlerden, klişeleşmiş ifadelerden kaçınır. Hikâyeleri baştanbaşa ruhsal ayrıntılarla bezenmiştir.

Yazar, tasvir ettiği birçok kahramanlara karşı bir acıma duygusu yaratmaktadır. Okur, çürüyen toplumun birçok lekeli yönlerini görmekte, toplumda yolunda olmayan birşeylerin varlığını, insanların mutlu yaşamaları için birşeylerin eksik olduğunu derinden duymaktadır. Sanat gücü taşıyan sözcükler okurların ruhunu sarmakta, ona üzüntü vermekte ve onu daha iyi günlere yönelmeye, daha iyi bir hayatı düşlemeye itmektedir.

SOVETSKAYA LİTERATURA
(Ermenistan Sovyet Yazarları Birliği Organı)

BİRİNCİ KISIM

— I —

Pupul başını çevirmeden:

— Ali yine Sürtüğün yolunu gözlüyor, dedi.

Yeranik suratını ekşitti. Pupul devam etti.

— Sürtük için Ali küçük lokma değil.

— Tabii. Bu devirde bir kasap ne demek? Haram olsun, kanımızı emiyorlar.

— Doğrusu Sürtük de güzel kız oldu hani.

Gözlerinde bir alev yandı. Yeranik yüzünü tekrar ekşitti.

— Hadi ordan sen de, bir evlâtlık parçası. Dünya güzeli olsa ne çıkar. Hizmetçi işte. Pisin biri.

Pupul hayale daldı.

— Kim bilir kaç kişi ile düşüp kalkıyordur.

— Elbette ayol. İt gibi. Sokaklarda. Güzel olmaya ne hacet, öyle olduktan sonra.

Pupul şezlongda doğruldu.

— İşte geliyor Sürtük. Demedim mi ben?

Gülgün Mısta Beygilin bahçesini geçti. Kapalı yakalı

bir pulover giymişti. Alinin bakışı, kızın puloveri geren göğsüne saplandı. Sıcaklık dalga dalga beynine fırladı. Gülgün onu görür görmez kaldırımdan indi, kaşlarını çatıp adımlarını sıklaştırdı. Ali takip etti onu.

— Fatma, diye çağırdı.

— Benim adım Fatma değil.

— Nereye gidiyorsun?

— Sana ne?

Pupul yerinde duramadı:

— Ardından gidiyor.

— Ayol başka derdin yok mu senin?

Pupul sokağın bir kısmını örten yapraklar arasından bir delik bulmak için boynunu biraz daha uzattı.

— Sürtüğün suratını bir görsen. Burnundan düşen on parça olur.

— Hadi ordan, kokmuş! Aliden iyisini mi bulacak? Orospu kolpaları hep.

— Onun gözü köyün oğlanlarında.

— Kokmuuuş!

Pupul rahatsızdı. Kendisine saklamasına imkân yoktu. Şezlongun üzerinden ablasına doğru eğildi, avucunu ağzına siper etti:

— Mustafanın çırağı kabağı getirdiğinde, lâf açıldı da, biliyor musun ne dedi? Bilmem artık, vebali boynuna... Oğlan kullanıyormuş Sürtüğü...

— Hangi oğlan?

— Ağabeyi olacak oğlan.

Yeraniğin hatları asabiyetle gerildi.

— Erol mu? Hadi ordan, deli!

— İki gözüm çıksın.

— Öyle asil bir ailenin evlâdı... O kokmuşun nesine ayol?

«Kokmuş», sokağın öbür köşesinde durdu.

— Sana kaç kere söyledim beni rahat bırak diye.

Ali zoraki güldü:

— Bir sene evvel benden kaçmazdın.

— Bir sene evveldi o. Şimdi istemiyorum artık. Anlaşıldı mı? Benlen konuşma. Bak, sen bilirsin, karışmam sonra.

Ali gene sivri dişlerini gösterdi:

— Naaparsın? Erola mı söylersin?

Erolün adını kasabın ağzından duyunca, Gülgünün kaşları çatıldı.

— Erola bir söylersem...

Gözlerinde karşısındakini hakir gören bir gurur parladı:

— Yazıksın. Beni rahat bırak.

Alinin kaşları birdenbire çatıldı:

— Bana bak bana, bana Sıvaslı Kara Ali derler. Ben senin kancık Erollarının on tanesini sıkar, suyunu içerim, anladın mı?

Gülme sırası Gülgündeydi. Koşa koşa sokağı döndü, bakkal dükkânına daldı. Ali onu takip etmedi. Gururu kırılmıştı. Kalbi çarpıyordu. Gözlerinde kin ve kızgınlık vardı. Kara kaşları gözlerinin üzerine yıkılmıştı. Deli edecekti bu kız onu. Onun yüzünden işi de aksıyordu günden güne. Memleketten yeni gelen Memed'e terketmişti artık dükkânı. Elinden iş gelmez bir çocuk, ne et kesmesini becerir, ne de bir pirzola dövebilir. Müşteriler hiç te memnun değillerdi. Bereket versin ki çevrede başka kasap yoktu. Buna rağmen, birçokları eti Şaşkınbakkaldan, Bostancıdan getirmeye başlamışlardı. Ne yapabilirdi ki? Aklı başında değildi işte. Gülgünün omuzları, Gülgünün göğsü, Gülgünün kalçaları... Gözünün önünde başka şey yoktu. Bu sene bambaşkaydı haspa. Artık geçen yılki kız değildi. Onu hem arzuluyor, hem de ondan nefret ediyordu. Evet, bambaşkaydı artık. Mübeccel Hanım gibi, öbür karılar gibi bir şey. Alinin hissettikleri de başkaydı bu yıl. Bu hissi, oranın karılarını dikizlerken du-

yardı. Kinle karışık bir şehvet. Hem sahip olma, hem de tahrip etme arzusu. Şiddetli bir arzu. Semiz etlerini ısırmak, yemek, çamaşırcı kadınların anlata anlata bitiremedikleri o iç çamaşırlarını parçalamak, Gülgünün vücudunu da parça parça etmek... O da artık bir naylon vücuduydu. Bu yıl, onun ardından da lâf atıyorlardı semtin oğlanları. Lâf atanların adedi arttıkça, Ali kudurmuyordu artık; şimdi kendi canı da lâf atmak istiyordu — madem ki Gülgün lâf atanlardan hoşlanıyordu... Oysa sıra kendisine geldi mi, azar ve hakaret düşüyordu payına.

Kendisine hâlâ eski Gülgünü hatırlatan tek şey, kızın bacaklarının dizden aşağıki kısmıydı. Ayakları, kendisine, atın eğerine fırlatıp köyüne götürmek, Mübeccelin elinden, Erenköyden, İstanbuldan kurtarmak istediği zavallı küçük evlâtlığı hatırlatıyordu.

Fakat yalnız ayaklarla bitmez ki iş. Azcık yukarı çıktın mı, kısa kırpılmış saçlarına varıncaya kadar, semtin bir kızıydı artık o. M'mi, Fifi, Rozi gibi. Ayakları, villâların sakinlerine «Bu kız bizden değil» dedirtmeye kâfi gelse bile, Ali'ye «Bizdendir» dedirtemiyordu artık. Yarıbelden yukarısı, belden aşağısına galip geliyordu. Etin fiatı ne kadar pahalansa, ne kadar da çok para kazansa, Mübeccelgillerin kendisile bir olmayacaklarını biliyordu. Ve şimdi —Mübeccelgiller bu fikirde olmasalar bile— Gülgün onların tarafındaydı. Mübeccelgillerin kendisi hakkında tutumları ne olursa olsun, Gülgün onlardan olmak için can atıyordu. Dayak yediği halde sahibinin ayakları dibinde yatan it gibi. Belki de Gülgün gerçekten sözde ağabeysinin koynuna giriyordu. Müthiş bir şeydi bu. Manzarayı hayal ettikçe, Alinin hisleri tutuşuyordu. Lüks bir ev, rahat kanapeler, yataklar. Kendi yaptığı gibi sokakların köşesinde değil. Osman Beyin piçi evlâtlığa mı kalmıştı sanki? Çarşaf devri mi bu? Bütün karılar yarı çıplak, bütün karılar orospu. Bir şehir ki, bütün karılar Erolların. Semtin bebekleri. Aile kızları. Elleri nasır-

lı hizmetçi parçasından çok daha güzelleri. Türk kızları, Yahudi kızları. Gül gibi. Konca konca, çiçek çiçek, Çiftehavuzlardan Caddebostana, Suadiyeye, ve ötelere kadar. Aile kızı orospular, çıplak çıplak gâvur kızları. Göbeği daha Anadolu toprağından kesilmemiş Gülgüne dokunmaya ne lüzum vardı?

Şimdi peder bey araba da almıştı ya, bazı bazı Erol da kullanıyordu. İki yıl öncesine kadar birşeyleri yoktu. Sonra da, kasap Ali müşterilerine kazık atıyor diyorlardı. Osman Bey kendi sattığı şeyi ucuza mı satıyordu yani? Gerçekten ne satardı acaba? Hükûmetle işler çeviriyordu. İstanbulla Ankara arasında mekik dokuyordu. Bu yıl, Mısta Beylen de samimiyet kurmuştu...

Ali kendine geldi. Konudan konuya atlaya atlaya, Gülgünü unutuvermişti. Şimdi iş düşünüyordu. Göğsünde kopan fırtına da dinmişti. Para düşünüyordu. Çok para. Osman Beyin, Mısta Beyin parası kadar.

İnşaatın önünden ağır ağır geçti.

— Ali dolanıp duruyor, dedi Artin usta Niko ustaya.

Harç hazırlayan Hasan musluktan su aldı avuçlarına.

— Aklı başında değil ki, dedi. O orospu için...

Artin usta azarladı:

— Onun orospu olduğunu ne biliyorsun?

— Biz bir karının gözünün içine baktık mıydı, anlarız, usta. İstanbul karıları...

— Fatma İstanbul karısı mı?

— Şimdi öyle. Bozuktur gayrı. Karı dediğin bütün malı meydanda olmaz.

Niko usta güldü:

— Sen onun hangi malını gördün ulan?

Hasan kocaman kirli mendiliyle yüzünü, başını, boynunu kuruladı, kolunu uzattı:

— Deha! Nesini göreyim daha? Hay canını yiyim...

Gülgün paketleri yüklenmiş, eve koşuyordu. Öylesine dalgındı ki, hayasız lâfları duymadı. Ekseriya kaçırmazdı halbuki.

Mısta Beygilin torunu bahçe kapısından seslendi:

— Fatma, bu akşam bizimkiler size gelecekler.

Gülgün durdu, küçüğe baktı.

— Biliyorum, dedi.

— Ben gelmiicem. Bizimkiler gelecekler.

— Biliyorum.

— Ben de şimdi geliim mi?

— Hayır.

Gülgün yoluna devam etti. Az ötede gene durdu, döndü, kaşlarını çattı:

— Sana kaç defa söyledim, benim adım Fatma değil diye.

— Öyleyse niçin seni Fatma diye çağırıyorlar?

— Yanlış çağırıyorlar.

— Niçin yanlış çağırıyorlar?

Gülgün sinirli bir hareketle yola koyuldu. Üç adım ötede tekrar durdu.

— Seni niye denize götürmediler? diye sordu.

— Boğazım ağrıyor? Ben de şimdi geliim mi size?

— Hayır, hayır, işim var benim.

Küçük küstü, üç tekerlekli bisikletine binip gözden kayboldu bahçede. Gülgün çocukları sevmezdi. Hatta zaman olurdu ki nefret ederdi onlardan. Oysa, tedirginlik duymadığı tek yaratıklar çocuklardı.

Eve vardığında kan ter içindeydi. Sıcaktan çok, çabuk yürümesinden çok, yürek tüketmesiydi sırtından aşağı su akmasının sebebi. Karnından beynine doğru dalga dalga sıcaklık yükseliyor, çarpıntı kalbini ağrıtacak derecede artıyordu. Bu sıcaklık birkaç yıl vardı başlayalı. Fakat yüreğinin ezilmesi ve çarpıntı eskiden, çok eskiden beri devam ediyordu. Azarlandığı, dayak yediği ilk günlerden beri.

Yan kapıdan mutfağa girdi, paketleri masanın üzerine bıraktı. Ev sessizdi. Uzaktan bir radyonun paraziti cırcır böceklerinin bayramını bozuyordu. Gülgün havagazını açıp kapattı. Bir an kararsız durdu. Yeniden açtı, yaktı, sallanan güçsüz alevi seyretti. Kahvaltının kirli kaplarına tiksinerek baktı. Gazın üzerine su koydu, mutfaktan dışarı attı kendini. Bir oda kadar geniş, her türlü elektrikli araçlarla donatılmış, nefret ettiği o enfes mutfaktan. Canı hiç bir şey yapmak istemiyordu bugün. Ama iki saatte döneceklerdi, ve...

Ellerini arkasında bağlayıp odadan odaya, koridordan koridora gezinmeye başladı. Evin sessizliği bir harikülâde özgürlüğün sükûnetini vermekteydi. Kendi öz evinde, başına buyruk, malsahibi olmanın mutluluğunu tadıyordu Gülgün.

Binanın cephesini boydan boya kaplayan büyük salonun koltuklarından birine gömüldü, bacaklarını uzattı, duvardan duvara, yerden tavana kadar yükselen camlara gözlerini dikip hareketsiz kaldı. Gençlerden bir grup denize gitmekteydi. Köyün oğlanları. Gülgün bakışlarıyla onları takip etti. Dışarda bakılacak bir şey kalmamıştı. Ağaçlardan ve gökten başka. Gülgün asla göğe bakmazdı.

Yaklaşan öğle sıcağı havadaki sessizliği daha da ağırlaştırmaktaydı. Uzaktaki radyonun paraziti kesilmişti. Bağdat caddesinden geçen tramvayın madenî şıkırtısı ancak duyulabiliyordu. Zincir sesi gibi.

Gülgün eğildi, masanın üzerindeki gümüş kutudan bir sigara aldı, dudağına yapıştırdı, insiyakî bir hareketle çekti ağzından, sokağa bir göz attı. Kimsecikler yoktu. Tekrar ağzına aldı sigarayı, bacaklarını üst üste attı, masa Ronsonunu çaktı. Alev almadı. Benzin yoktu...

Birdenbire üzüntüye kapıldı. Sanki henüz başlayan bir rüya yıkılmaktaydı. Ronsonu yerine koydu, sigarayı kızgınlıkla masanın üzerine fırlattı. Anlamadığı bir sıkıntı çökmüş, kalbi hızlı hızlı çarpmaya başlamıştı yeniden. İçi boşalır gibi oluyordu. Bakışları ayaklarına takılmıştı. Canı ağlamak

istedi. Her şeyini kaybeden bir adamın buhran anında hissedebileceği bir umutsuzluktu bu. Bilseydi eğer... Beş yıl, on yıl evvel bilseydi, çocukluğundan beri bir işkence aracı olan o biçimsiz ayakkaplar yüzünden, ve Osman Beygilin evinde henüz ne parke, ne muşamba, ne de elektrik süpürgesi bulunmadığı devirde yalınayak tahta ovmakla ayaklarının ne hale düşeceğini... Nasıl bilebilirdi ki? Ve ne yapabilirdi? Mübeccel öyle emrediyordu. O zamanlar ödü kopardı analığından. Osman Bey ise hiç karışmazdı karısının vicdansızlıklarına. Ayakkapları, saçları... Saçların zararı yok, onlar uzar. Fakat ayakları, ne yapsa, artık asla düzelmeyecekti. Belki elleri de —kıpkırmızı, kardan yanmışcasına çatlak, şiş, eti kanatacak kadar derinden kesilmiş tırnaklı, küt parmaklı elleri— zamanla düzelirdi de, ayakları... Ah! ayakları...

Gazetelikten «*Seksapel*»in son sayısını çekti. Gene nefis bir vücut yatıyordu kapakta. Gülgün o kalçaları, o bacakları seyrederken bir erkek gibi heyecanlandı. Sigarayı masadan aldı, kızgınlıkla baktı hain çakmağa. Mutfağa gidip ocaktan yaktı sigarayı. Parmağını ısınmaya başlayan suya daldırdı. Bir zafer kazanmışcasına sakinleşti azcık, salona döndü. Ayaklarını masaya dikti, «*Seksapel*»i açtı. Rengârenk şâheserler sahifelerde resmigeçit yapıyorlardı. Hani şu köyün delikanlılarının sokakta durup da arkasından ıslık çaldıkları cinsten.

İyi amma, kendisinin de ıslığı hakeden şeyleri vardı. «*Seksapel*»in herhangi bir göğsü ile yarışabilirdi. Ve hiç de az bir şey değildi bu. O dergi okul yerini tutmuştu Gülgüne. O dergiye öyle körü körüne güveni vardı ki, bir öğrenci böylesini az hisseder öğretmenlerine karşı. «*Seksapel*»den öğrenmişti tuvaletin ve şıklığın anlamını, güzelliğin rolünü, seksapeli, kısaca aşk ve erkekler hakkındaki bütün bildiklerini. Onun sayesinde tanımıştı Liz Tayloru. Öyle ki, Erol günün birinde kendisine «Lizi» deyince oğlanın yüzüne zevkten kızararak bakmıştı. Erol alay olsun diye söylemişti o

lâfı. Fakat Gülgün için ciddiydi bu. O günden beri, Liz'in enfes bir resmi yatağının başucunda duvara mıhlanıp kalmıştı. Erolün bütün kahkahalarına rağmen. Çünkü Gülgün, yüzünün Liz'e çok benzediğini artık biliyordu. Ve yeşil gözlerinin üstündeki kalın fakat muntazam kaşlarının, kalın kaşın moda olduğu bu günlerde, artık bir taşralı kusuru sayılamıyacağını da biliyordu.

Oğlanlar tarafından beğenilen tipin hangi tip olduğunu da «*Seksapel*»den öğrenmişti. Yani Erolün beğendiği tip. Erolün beğenmesi yeterdi. Millete tepeden bakardı o. Sinema yıldızlarından başka kimseyi beğendiğini görebilmek kolay değildi. Oğlanların hayranlıkla seyrettikleri, ağız şapırdattıkları resimler hangileriydi? «Küçükhanım»lar hangi resimlere benzemeye özenirlerdi? Bunu farketmek kolaydı. «Küçükhanım»lar gibi o resimlere benzemekti güç olan. O modeller mağazin sayfalarından Allahın inayetile canlanıp inmiyorlardı ya asfalta. Güzel yüz de yetmez. Her zaman güzel vücut da para etmez. Ne gelirdi ki elinden? Anahğı ne verse onu giyecekti. Liz'in esvaplarını giymeyi, onun gibi makyaj yapıp kalabalıkta boy göstermeyi kendi de bilirdi pekâlâ. Ama neye yarar? Tırnağına bir cilâ sürmesine bile izin verilmezdi. Kendini bildi bileli, güzel bir saç tualeti yapamamıştı. Hep oğlan gibi kırptırmışlardı saçlarını. İlk defaydı ki günün modası işine yarıyordu. Bu sefer de, bütün kadınlar, kızlar saçlarını kestirip attırırken, Mübeccel ter ter tepiniyordu. Uzun saçları kestirmek kolay, fakat onları bir anda uzatmak imkânsız. Sanki konuşmakla saçları çabuk uzayacakmış gibi, Allahın günü tekrar edip dururdu: «Kız saçlarını uzatacaksın artık, anladın mı? Makas vurayım deme!»

Sadece saçlar değildi ama. Talih arka arkaya gülmeye başlamıştı Gülgüne. Saç ve kaş modasının ardından, şimdi de pulover mesele olmuştu. Ömrü boyunca daima boğazına kadar kapalı kazaklar giydirmişlerdi. Şimdi ise, Mübeccel ev-

lâtlığının sırtında puloveri gördükçe «O biçimsiz şeyi giymiyeceksin!» diye bar bar bağırıyordu. Oysa kendisi bile, o yaşta, eteklikleriniin, pantalonlarının üstüne yünlü, pamuklu rengârenk puloverler giymeye başlamıştı. Kısa kollusu, uzun kollusu. Her çeşidi.

Ya sütyen derdi? Gülgün için dertlerin en ufağı değildi bu. Yıllarca o günü beklemişti. Yıllarca mani olmuşlardı naylon çorap ve sütyen kullanmasına: «Sen kim oluyorsun daha, sümüklü!» Ve günün birinde, yabancının biri sokakta aynasız ama her halde hayranlık ifade eden bir lâf atmıştı. Bunun üzerine Mübeccel sanki uyanmış, ertesi günden tezi yok Mahmutpaşaya varıp Gülgünün dik, sert memelerini ezen kalın patiskadan sutyenler satın almıştı.

Gülgün «*Seksapel*»i yerine koydu, sigarayı kristal tablada ezdi, ayağa kalktı. Aklı puloverde, sutyende idi. Aklı dışardaydı. Sokakta. Gündüz plâjda. Akşam asfaltta. Gece sinemada. Kızların tualetinde. Vücut hatlarında. Oğlanların aç gözlerinde, dudaklarının ve burun kanatlarının titreyişinde. Duvarların, ağaçların dibinde. Ve bunların ötesinde, uzak bir hatıra gibi, Alinin çatlak dudaklarında. Salyasından tiksindiği dudaklarında.

Farkında olmadan, zemin kattan kaçtı. Mübeccelin yatak odasında buldu kendini. Kocaman gardrobun geniş aynaları karşısında. İçinde bir burukluk vardı. Bazan böyle, kendini «*Seksapel*»in siluetlerile mukayese etmekle ne kadar gülünç olduğunun farkına varırdı. Geniş plili etekliğini, kalın patiskadan sutyenini çıkarıp attı. Hiç, ama hiç memnun değildi kendisinden. O kadar ki, kendi kendinden nefret ediyordu. Ellerini telâşla, ümitsizce çekmelerde gezdirdi. şehvetle okşadı Mübeccelin incecik çamaşırlarını. Pembe naylondan bir sutyeni kendinden geçerek kaldırdı. O kadar ince, o kadar narindi ki, bir ceviz kabuğuna sığabilirdi. Seri bir hareketle taktı göğsüne ve gene kızardı. Zevkten ve gu-

rurdan. Hayır, bir «*Seksapel*» klişesinden farkı yoktu. Hele profilden, hele vücudunu bir İspanyol dansözü gibi kırınca.

Mübeccelin sarı pamukludan İtalyan puloverini bulup giydi. İnce doku bütün vücudunu kucakladı. Naylon sutyen bir harikaydı. Ve Gülgün bir anda kurtuldu o ağır iç ezikliğinden. Zehiri içip buhrandan kurtulan bir esrarkeş gibi.

Soyundu, bu defa sutyensiz giydi puloveri. Göğsü atom bombası değildi artık, fakat Mahmutpaşa sutyeninden bin defa daha iyiydi. İnce, elâstikî merserize, bütün hatlarını kalıp gibi sarıyordu. Gülgün aynadan pencereye, pencereden aynaya gidip geldi, kendisini önden, yandan alıcı gözüyle seyretti. Evet, mademki Mübeccel o kaba sutyeni giymeye zorluyordu, o halde böylesi daha iyiydi. İçgüdü ve tecrübe, Mübeccelin yasakladığı her şeyin iyi olduğunu, Mübeccelin tavsiye ettiği herhangi bir şeyin ise faydalı olmadığını kendisine öğretmişti. Öyle ki, fırsatı buldukça, onun emrettiği şeyin tam aksini yapmak lâzımdı, hiç düşünmeden. Ve bunu isteyen bir kız, fırsatı daima bulur. Bir sene evvel, Mübeccel kızkardeşine şöyle demişti: «Bu pisi baştan çıkarırlar, dikkat etmeli, artık bebek değil». Gülgün bunu duyunca, «baştan çıkma»nın fena bir şey olamıyacağını düşünmüş, Ali ile birlikte karanlık köşelere gitmişti. Mübeccel canı istediği kadar kudursun ve şaşsın, evlâdlığının saçları ne kadar da ağır uzuyor diye. Gülgünün, evde yalnız kaldıkça saçlarının ucundan kırpıkırpıverdiğini ruhu bile duymazdı!

Güldü. Kısa, neşeli, alaycı bir gülüş. Bir anda, uzun yıllar gözlerinin önünden akıp gitti. «Anne»sinin bütün yaptıkları. Ve kendisinin ona yaptığı oyunlar.

Puloverin eteklerinden çaprazvari tutup yukarı çekti. Yakası çenesini, ağzını, burnunu sıyırdı, kaşlarda diretti, saçlarını dağıttı.

Erol, elinde bir mayo, kapının eşiğinde dikilmiş, seyrediyordu.

Gülgün bir anda dehşete kapıldı. Puloveri gerisingeriye kafasından geçiremedi, çıplak göğsüne bastırdı. Gözlerini Erole dikmişti. Karnında bir ezinti vardı. İlk tepkisi korku olmuştu. Ve yarıbelden yukarı çıplak görülmekten doğan bir utanç. Ve bilhassa, derin bir şehvet ürpertisi.

Erol taş kesilmişti. Yıllardır ilk defa olarak çıplak görmekteydi Gülgünü. Tasavvur ettiği gibi değildi. Hafızasındaki en son çıplak Gülgün, evde yalnız kaldıkça «doktor oyunu» oynamak bahanesiyle soyduğu ve güya «muayene etmek» için boydan boya üzerine uzandığı kızcağızdı. Şimdi, ergin Gülgün karşısında, o «çocukluk» günlerinin hatıraları hızla tazelenip hayret edilecek bir şekilde, gizli tutulan bir özlem gibi, altüst ediyordu iç âlemini. Geçmişin o ham meyvaya benzeyen, emirlerine itaatli, yaptıklarından ne zevk duyan, ne korkan, ne de şikâyet eden kızcağızı yeniden canlanıyordu gözlerinde. Merakla yüzüne bakan küçük Gülgün.

Şimdi de gözlerini koca koca açmıştı. Fakat o eski ifadesiz gözler değildi. Bütün vücudu ürperiyor, karnından yukarıya doğru bir hararet yükselip bütün uzuvlarına zevkli bir uyuşukluk yayıyordu. Bacaklarının arasında bir sıcaklık artıyordu. Birşeyler olacağından emindi. Evde yalnızken Erolün birden dönebileceğini tahayyül ettikçe, aklı daima bu olabilecek şeye takılmıştı. Erol kendisine soracaktı: «Yalnız mısın?» Cevap verecekti: «Evet». Sonra... Uzun zaman, eskisi gibi «doktor oyunu» oynayacaklarını ummuştu. Çünkü büyüdükçe, «doktor oyunu»nu unutacağına, bu oyunun son temsilini daha sık anıyordu: o gün, «oyun»un en hararetli anında, Erol birdenbire eve dönen annesinin ve teyzesinin seslerini duyup panik halinde ayağa fırlamış, üstünü başını düzeltmiş, ve sus durmasını tenbih ederek bir köşeye gizlenmişti. Gülgün, yaptıklarının itiraf edilemiyecek bir şey olduğunu ilk defa o gün düşünmüştü. Ve «doktor oyunu» bir daha tekrarlanmamıştı artık. Günün birinde, Ali buna

benzer başka oyunlara başlamıştı duvar diplerinde.

— Ne yapıyorsun orda?

Erolün sesi haşindi. Son «doktor oyunu»ndan beri daima haşin, daima alaycı olmuştu. Sanki kızdan nefret ediyordu. Mamafih, Erolün devamlı küçümseyişi Gülgünün üzerinde hiç bir zaman bu derece derin bir etki yapmış değildi. Hayal kırıklığına uğradı. Endişe ile kekeledi:

— Yıkanacağım.

— Annemin odasında mı?

Bu söz bir yabancılık hissi verdi Gülgüne. «Annemin...» Tabii, Mübeccel onun annesiydi. Ya kendisi?...

Kaçmak için bir hareket yaptı. Erol sağ dirseğini kapının pervazına dayamış, yerinden kıpırdamıyordu. Gülgün yalvardı:

— Bırak beni.

Bu yalvarışta yeni bir zevk tattı. Ve düşündü ki, tam yapması gereken şeyi yapmıştı böylece. Erolün kızardığını farkedince, bu kanaati kuvvetlendi. Yeniden, daha tatlı yalvardı:

— Bırak!...

Erolün alnındaki damarlar şişmişti. Gülgün yüzünde onun sıcak nefesini hissetti. Puloveri boynuna doğru biraz daha yükseltti, etekliğinin yere kaymış olduğunu unuttu. Erolün alnında ter damlaları birikiyordu. Kaşının üstüne düşmesi şart olan saç tutamı tenine yapışmıştı. Güneşten yanmış yüzü son derece kızarmaktaydı. Gülgünün sesi derinden titredi:

— Yapma...

— Sana bir şey yaptığım var mı?

Erolün ağzının köşesinden zoraki alaycı bir hat uzadı.

— Kim diyor sana bir şey yapacağımı?

Gülgün nahoş bir hisse kapıldı. Yıllarca kendisine küçümsemeyle muamele eden, alayla, azarla konuşan, hatta bazan el kaldıran Erol vardı karşısında. Soğudu:

— Öyleyse bırak geçeyim.

Şiddetli bir darbe elinden çekip aldı puloveri, ayaklarının dibine fırlattı.

— Bana oyun yapma! dedi Erol.

Gülgün şimdi meydan okumaktaydı. Kollarını iki yana sarkıtmış, yarıbele kadar çıplaktı.

— Çekil, dedi.

Ve ileriye doğru uzattığı dirseklerile Erolü itti. Yerinden kımıldatmadı. Oğlanın parmakları omuzlarında kenetlendi. Parmakların aşağıya doğru ineceğinden emindi Gülgün. Soludu:

— Bırak beni...

Çehresi olağanüstü bir güzellikle parlıyordu. Sesi kısıldı:

— Bırak!...

Erolün kasılan, sertleşen, çılgın bir çarpıntı ile sarsılan vücudunu hissetti. Erol kaşlarını çatmak için gayret sarfetti.

— Bana numara mı yapıyorsun?...

Arzusu öylesine şiddetliydi ki artık başka bir hareket yapamıyordu. Kurtulmak bahanesiyle kıvranan Gülgünün vücuduna sıkı sıkıya yapışmıştı. Parmakları kızın omuz etlerine batıyordu. Hemen hemen yüzyüzeydiler. Gülgün beklediği anın geldiğini tahmin ederek gözlerini yumuyor, titriyen dudaklarını aralıyordu.

Erolün vücudunun gevşediğini, kendisine hayal meyal «doktor oyunu»nu hatırlatan hareketlerinin hafiflediğini, durduğunu, ve parmaklarının artık omuzlarını ezmediğini hissetti. Erol hafif bir gülüşle koyverdi. Karşı karşıya, göz göze, hareketsiz kaldılar. Erol kızın gözlerinin içini endişe ile muayene etti. Gülgün anlamamıştı. Ekşi bir ter kokusu yükselmekteydi vücudundan..

— Yüz verdik, değil mi? Ne sanıyorsun kendini?

Gözlerinin içinde kötü bir ifade vardı. Gaddar bir ifade. Hareketinin muhtemelen bıraktığı izlerini silmesi lâzımdı.

— Ne sandın kendini? Ayaklarını seyrettin mi aynada?

Bu lâfın Gülgünü kalbinden vurduğunu düşünmedi. Gırtlağını yırtaraktan bastı kahkahayı:

— Git yıkan, git! Akşama kadar temizlen. Günün birinde bir kasap çırağı bulursun, Lizi!...

Kahkaha aşağı indi, bahçeye çıktı, sokakta söndü. Yeniden çöktü sessizlik.

Gülgün aynanın karşısında kımıldamadan durdu, hayaline baktı görmeksizin.

— Çok sevimli çocuk oldu Erol, dedi Pupul.

— Eh tabii, efendi evlâdı, dedi Yeranik.

Erolun şakakları hâlâ zonkluyordu. Beyninde bir motörden fazla gürültü vardı. Olayları gözden geçirdi. Sonunda haşin hareketile Gülgüne dalga geçtiği kanısını verip vaziyeti kurtarmış olduğuna kanaat getirince, azcık rahatladı.

Arzusu söndükten sonra böylesine iğrenme duyacağını tasavvur etmemişti. Ekşi ter kokusu hâlâ burnundaydı. Ve Gülgünün, başlangıçta arzularını o kadar kamçılayan «Yapma!»ları kulaklarında çınlıyordu. Bir şey yapmasını bekliyordu o. Kendini bir şey sanıyordu. İddiaları vardı Şu dünkü sümüklü Gül... Fatma. Para ödememek için evlâtlık diye anılan hizmetçi.

Bu düşünce kibirliliğini öylesine kamçıladı ki, her şeyi hatta çevresinde kökleştirmek için onca gayret sarfettiği donjuanlık şöhretini bile fedaya hazırdı.

Bir an, Gülgünün belki de karşısına çıkana anlatacağını, böbürleneceğini düşündü. «Erol beni seviyor...» Utancından kızardı. O kısacık şehvet anının kendisini nasıl bir tehlikeye attığını görmekteydi. Gülgünün beğenilmek, arzulanmak, önemli bir şahsiyet sayılmak ve başkalarına konu olmak için can attığını iyi bilirdi. Bütün bunlar olabilirdi, olabilirdi ama Erolün kimseye önem vermeyen jön şöhreti de on pa-

ralık olurdu. Neyse ki kurtuluş gene arzusunun şiddetinden gelmişti.

Gözü gayriihtiyarî pantalonuna kaydı. Başkası tarafından görülmesi umurunda değildi. Fakat şu ıslaklık hoş değildi. Bu hali daima bir küçüklük hissi verirdi kendisine. Bir ölüm havası taşıyan, neyse ki kısa süren bir çeşit çöküntü.

Atillânın sesi duyuldu arkadan:

— Erol, bekle.

Döndü, ellerini önünde kavuşturdu, lekeyi gizledi.

— Sen de geç kalmışsın, dedi.

— Uyuyakalmışım. Gece ikide yattım. Düşün bir kere. Halim kalmadı.

İftiharla gülüyordu. Memnundu. İftihar etmez olur mu? İsterse gece ikide döner eve; yahut, canı istemezse, hiç dönmeyiverir. Halbuki Erol... Anası, babası... Akşam yemeğinde mutlaka sofrada bulunmak mecburiyeti...

Tokgözlü, her şeye tepeden bakan bir kimsenin kayıtsız edasile omuzlarını silkti:

— Ben arabayı sevmiyorum. Rahatsız. Belin ağrır, dizlerin ağrır.

— Anlamadım! Metinin arabasına bindin mi sen hiç? Kızı yatırdık, kanapenin yarısını bile tutmadı. Muazzam Packard.

Sesini alçalttı:

— Hem, kolaylıktır. Kızlar su koyuvermeden gelmezler plâj kabinine. Halbuki, arabada, «atla» dedin mi, hiç bir kız reddetmez. Arabada neler olacağını bilir de girer, ama mazereti var. Gezmek için bindim diyebilir. Kabinde görünüşü kurtarmak imkânı yok. Sonra, hep korku içindesin basacaklar diye. Sen korkmaz mısın? Ben rahat etmiyorum plâj kabininde.

Kafasını salladı, hayale daldı:

— Dümenini buldu yani Metin.

Erol dişlerini sıktı:

— Ben de jigololuk yaparsam...

— Yapsana! Öyle bir karı olsaydı reddederdin değil mi? Balık yumurtasile, fıstıkla besliyor çocuğu. Haftada dört gün karının yanında, para, elbise, araba... Dışarda istediğin kız...

Erol güldü:

— Dışardaki kız anlaşmaya dahil mi?

— Nerden bilecek? Bilse bile ses çıkarmaz. Bilmemezlikten gelir. Elinden kaçırır diye korkar. Metin gibisini nereden bulacak?

Erolün canı sıkıldı. Hep Metin. Her yerde Metin. Herkesin ağzında Metin. Güzel olan o, kuvvetli olan o, cesur olan o. Vaktiyle, veledken, kendisi de tapmıştı ona. Ama şimdi, hele ponçing bol'un karşısında ter dökerek şu adaleleri kazanalı beri, artık tahammül edemiyordu ona. Kendisi Metinden daha güçlüydü şimdi. O, vücudunu işletmişti, ama bir yumruk indirmesini bilmezdi. Buna rağmen, bütün tayfa hâla Metin der başka şey demezdi. Kayıtsızlığa özenerek:

— Sevmiyorum o çocuğu, dedi. Hindi gibi dolaşır.

Metinin, bütün adalelerini şişirmiş, güzel vücut yarışmasına katılan atletler gibi daima poz alan kurumlu hali gözünün önüne geldi.

— Ne vücut var ama çocukta!

Erol dudağını ısırdı. Bazan, Metinin çocuklarda uyandırdığı hayranlığı kendi üzerine çekmenin imkânsız olacağını düşünür, kendi kendini yerdi. Belki bir tek çare vardı buna: onu kırmak. Fakat buna asla cesaret edemiyeceğini biliyordu. Onu ezile büzüle «Metin Abi» diye çağırdığı ve sokakta onunla birlikte yürümekten zevkli bir gurur ve emniyet hissettiği devirlerden kalma hayranlık ve korku içine sinmişti.

Atillâ birdenbire durdu, Erolün kolunu tuttu:

— Ha, az kalsın unutuyordum. Aret haftanın dört günü buralarda. Farkında mısın?

Erolün yüz hatları gerildi. Metinin ardından Aretin lâfı bardağı taşırıyordu.

— O piç de adamdan sayılmağa başladı.

«A-ret A-ret...» Seyircilerin temposu kulaklarında çınladı. Anadolu yakasının basket yıldızı. Her atışı sepette. Sihirli bir tebessüm, bilhassa güzel siyah gözler, ısrarla bakan ve kendisini rahatsız eden gözler. Topu ele geçirdi mi, «A-ret A-ret»: basket.

— Bizimkiler de şımartıyorlar serseriyi. A-ret A-ret...

Erolü en çok sinirlendiren bu değildi. Mutat tebessümü tahrik edecek hiç bir şey yoktu herifte. Ne vücudunda, ne hareketlerinde, ne de konuşmasında veya şivesinde. Hiçbir surette bir Ermeni karikatürü çizilemezdi onlan. Bari adı Hamparsum, Karabet veya Agop olsa, belki sporseverlerin A-ret'lerini bile hoş görecek, ferahlayacak, muazzam bir kahkaha atacak, ve herkesin kendisile birlikte güldüğünü duyup sevinecekti. O zaman ondan nefret etmiyecekti. İçinde zaptedilen nefret büyümiyecekti. Yeter ki Aret türkçe konuşurken, veya sahanın oparlöründen ismi okunurken etraftakiler bıyık altından gülümsiyerek bakışsınlardı. Oysa «Aret» yüzünden isim yolu da işlemiyordu.

— Aydemir dün Büyükadada Sevimle kolkola görmüş.

Erol birdenbire arkadaşına döndü. Atillâ bu şiddetli tepkiden memnun, başını salladı.

— Sevimle mi!...

Klübün en güzel kızlarından biri...

— Demek onun için haftanın dört günü...

Atillâ kafasını sallamağa devam ediyordu.

— Vay ibne!

— Gel bir ayran iç.

Ufaklığı sandviççinin tezgâhına fırlattı, soğuk ayrandan bir yudum içti.

— Baban işe indi mi bugün?

— Ha? İndi. Nolacak?

— Hiç. Metinde iş yok. Bu sabah Uludağa gitti karıylan.

— Araba için mi? Bugün iş yok. Akşama dönecek. Yarın akşam belki. Bizimkiler brice giderler.

Bardağı yine dudaklarına götürdü. Aklı Sevimdeydi. Onu her genç arzular, fakat cesaret edemezdi. «A-ret A-ret»ler hâla kulaklarında çınlıyordu.

2

— Gene kudurdu bu.

Yeranik şişman bacaklarını sürükleyerek bahçeye indi, oflaya puflaya kızkardeşinin yanıbaşındaki şezlonga bıraktı kendini, şişkin karnını ovaladı. Şezlongun tahta kısımları çatırdadı.

— Öldürecek beni. Bazı gözleri öyle dönüyor ki. Deli mi ne diye korkuyorum.

Yalvardı:

— Sen söyle, Allah aşkına, bugünkü dolma tuzsuz muydu? Tuz koymayı unutmuşsun, yakmışsın diye tuttumuş. Allahının aşkına ayol, dolmam yanık mıydı? Beraber pişirmedik mi, sen söyle.

Göğsünden bir mendil çıkardı, asabiyetle ağzının etrafını sildi:

— Şimdi de gömleğimin düğmesi diye tuttumuş. Niye dikmemişsin? Eh! insanlık hali, görmemişim efendim. Hayır, neden dikilmemiş? Peki ver dikeyim. Hayır, geçti artık, böyle giyeceğim, sen utan.

Mendili yelpaze gibi kullandı.

— Bunun sonu nereye varacak bilmem. Günden güne beter oluyor. Çekilmiyor kahrı.

Pupul bir iki dakka daha sessiz durdu, sonra kaşlarını kaldırıp başını ağır ağır salladı:

— Kızım, bir erkek kırkını kırkbeşini geçip de hâla evlenmezse daha çoook şeyler olur.

— Bana ne söylüyorsun? Sanki ben mi evlendirmedim? Az mı kız aradım?

Pupul güldü:

— Aradın da ne oldu?

— Rastgelene pekiyi denir mi canım?

— Silva fena kız mıydı?

— Değildi, değildi amma...

Sesini alçalttı:

— Biliyorsun işte, ailesi... Asil aile değildi. Bizim aile vaziyetine uygun...

Pupulun yüzü birkaç saniye pembeleşti. Bu «aile» lâfını sık sık duyar, her defasında da ayni şeyi hissederdi. Ailesine sövmek arzusunu. Vaktiyle de, Yeranik kendisini bu lâflarla teşvik etmişti bütün muhtemel kısmetleri reddetmeye. Hatta, bir defasında, olmuş bitmiş bir işi bozmuştu. «Bak işte, ben bir çarşılı aldım, ne oldu? Uygun mu ailemize? Babamın hatası. Para tutar deyip veriverdiydi beni. Ben babamın hatasına kurban gittim. Bari sen aklını başına topla..» Bu lâflar daima tekrar edilegelmişti, fakat artık inanmıyordu bunlara. Hele kendi kızını da soylu olmayan birine verdiği günden beri. Damadı ile bozuşunca ona da «çarşılı» demeye başlamıştı tiksinti ile.

— Oğlunun farkettiğini sanmıyor musun?

— Neyi?

— Evlenmesini istemediğini.

Yeranik yerinden sıçradı:

— Deli! Kim söylüyor istemediğimi. Ölmezden evvel mürüvvetini görmek en tatlı arzumdur. Gözüm açık gitmem.

Pupul gülümsedi. Bu güzel cümleyi bir tefrikada okumuştu. Ama hangi tefrikada olduğunu hatırlamadı.

— Tabiî önüme çıkana da oğlumu al diyemem ya!

Yeraniğin kaşları bambaşka bir ifade ile çatıldı:

— Görüyoruz olanları. İşte Madam Verjin. Gözümün önünde. Yo! doğrusu ben onun haline düşmek istemem. Oğlunu bir şıllığa ver, sen de yapayalnız pinekle son demlerinde. Karısı senden daha makbul olsun evlâdın için... Yooo!

— Öyleyse şikâyet etme, çek kahrını.

Yeranik cevap vermedi. Madam Verjinin haline bakarak, hiç de önemli bir şey değildi bu «kahır».

Beş dakka sonra Pupul kızkardeşine döndü.

— Belki de kendi kendinden pek emin değil.

— Kim?

— Oğlun. O kaka, bu cici: hepsine bir kulp takıyor. Kültürlüsünü ister, kendisinden daha kültürlü olmasından korkar. Güzelini arar, elinden alırlar diye korkar. Yirmibeşten yukarı olmasını istemez...

Kahkahasını zaptetti:

— Doğrusunu istersen gülünç olmaya başladı. Kendisi ne bulunmaz Hint kumaşı ki, bütün meziyetleri, avantajları nefsinde toplayan kızlar gelip ayaklarına kapanacaklar da, yirmibeş yaşındaki bir kızı idare edebilecek...

Yeranik dik dik kızkardeşine baktı. Onun hırslı, hınçlı edasında oğluyla alay etme, onu rezil etme arzusunu sezmişti. «Paşa gibi» evlâdını korumak için doğruldu. Ama fırsat bulamadı. Krikor, pembe çizgili pijaması ve aşınmış terlikleriyle bahçeye çıktı. Suratından aksilik akıyordu. Yeranik yerinden kalkıp soğuk bir sesle:

— Gel şurda otur, üşümeyesin, dedi.

Krikor şezlonga kuruldu. Gözleri endişe, öfke ve güçsüzlükle parlıyordu.

— Yine başladı, diye söylendi. Herkes yemekten sonra istirahat edecek. Onun zırzırını mı dinleyeceğiz? Sonuna kadar da açmış. Sağır mı ne?

Yeranik, Kâzım beyin pikabı açtığını o zaman farketti. Fakat yemek için tartışmaları daha pek yeniydi; hiç cevap vermedi. Krikor söylenmeye devam etti:

— Allahın günü çekilir mi bu? Hep aynı plâk. Bir öğle uykusu çekmeye imkân yok.

Yeranik susuyordu. Pupul:

— Sen, dedi, haftanın iki günü dinliyorsun. Bizse her gün. Bizim canımız yok mu?

— İyi ya. Benim haftada iki gün istirahatim var. Bu kontağı mı dinliyeceğim?

Ve anasını taciz etmek ihtiyacile ilâve etti:

— Madam Verjininle beraber, iki kontak birbirlerini bulmuşlar. Tencere ile kapak misali. Birisi Allahın günü aynı plâğı çalar, ötekisi Allahın günü sinemaya gidip aynı filmi seyreder... Ne zamana kadar çalacak bu?

Yeranik elindeki gazeteyi hızla dizlerinin üzerine bıraktı.

— Amma da söylendin! Afaganlar bastı ayol!

Krikor derhal dikleşti:

— Ya! Uzan yat, tatlı tatlı uyku bastırsın, o salozun yüzünden öğle uykusu piç olsun... Sonuna kadar da açmış pikabı, mahalleyi ayağa kaldırıyor. O kadar açmaya hakkı yok kanunen...

— Naapim? Çık yukarı kendisine söyle. Bana ne söylüyorsun?

— Sen tuttun bu evi, senin Madam Verjinin...

— Beğenmedinse gelmeyiverseydin.

Yeranik'in çehresi kötü bir ifadeye bürünmüştü. Yüzünü buruşturdu:

— Iıh! Erkek! Tek başına uçkurunu bağlamaktan aciz! Bu yaşa geldi, her şeyi anasından bekler hâla. Bir karı alsan anlarsın anyayı konyayı. Bak nasıl sana gördürür ev işlerini.

Krikor kıpkırmızı kesildi. Yeranik onu tam kalbinden vurmuştu.

— Ne emsalsiz anasın sen!...

Yeraniğin suratı asıldı.

— Nankör! Çekilmiyorsun artık.

Avantaj Krikora geçmişti. İşledi:

— Bu evde çekilmez olan biri var ama hangimiz?

— Hayatımı mahvettim senin için. İhtimam göster, yıka, yedir... Her istediğine amesos... Bak ne söylüyor şimdi.

Pupula döndü:

— İşte, al mükâfatını!

Pupul taraf tutmaya mecbur olmamak için, dalgınlık numarası yaparak gözlerini yere eğdi; sükûtu muhafaza etti.

Krikor gene parladı:

— Ya! Amesos, öyle mi? Hangi arzuma? Ömrüm boyunca eziyet ettin bana.

— Nankör! Nankör evlâd! Seni Hintliyan mektebine gönderten ben değil miydim? Babana kalsaydı, ucuzdur diye Getronagan'a koyacaktı seni. Sayemde gittin zengin çocuklarile birlikte adam gibi okudun.

Bunu hatırlayınca, oğlunun kendisine karşı haksızlık ettiğine iyice kanaat getirdi. Kızdı.

— Ben evlâdımı cemaat mektebine, o pis çocukların arasına yollamam diyen ben değil miydim? Lord evlâdı gibi tahsil gördün.

Krikorun, sineceğine, güldüğünü hayretle gördü.

— Elbette. Parayı veren babamdı. Babamın ölümünden sonra...

— Baban bana milyonlar bırakmadı. Tutumlu hareket etmeseydim...

— Bilirim, bilirim...

Yeranik Krikorun gözlerinde bir düşmanlık ateşi gördü. Ondan ummadığı bu ateş kendisini bayağı korkuttu.

— Bilirim!... Bana bir bisiklet bile almadın. O kadar yalvarmışımdır sana. Ben unutmadım. Unutmam.

Ve sanki hâla bisiklet isteyen çocukmuş gibi, dudakları titredi. Yeranik kızardı.

— Salağın birisin, düşer kalkar bir yerini kırarsın diye...

— Bilirim! Bilirim!... «Sen bisiklete binecek adam mısın? Sen şunu yapacak adam mısın? Sen salaksın, sen zayıfsın, yok üşürsün, yok ısınırsın...» Neyimi beğendin ki? Herşeyime karıştın, herşeyime mani oldun. Bırakmadın istediğim gibi yaşayayım. On kuruş cep harçlığı verir miydin? Ta ki işe girdim. Millet gezmeye giderdi, ben param yok dememek için sıvışırdım.

Ve içinden, nefretle ilâve etti: «Millet karılara giderdi, ben gelir senin suratını seyrederdim».

— Boyun devrilsin! Dükkânının Varlık Vergisini ödeyen ben değil miydim? Ben olmasaydım Aşkalelerde geberecektin...

— İyi ki söyledin! Evet, ödedin, sonra da geri aldın. Ne âlâ analık!

Pupula döndü, fakat Pupul yerdeki çakılları saymaya devam ediyordu.

— Parasını evlâdına ödünç veren ana...

Yeranik dizini dövdü:

— Budalalığımdan! Ne zorum vardı ödemeye? Böyle nankör evlâda.

— Kimin parasını verdin? Babamın parası...

— Kendi param!

— Efem? Babanın evinden mi getirdiydin?

Pupul gözünü gizlice kaldırdı, ablasının yüzüne baktı. Yeranik ricat etmedi:

— Parasız kalıp sana muhtaç olmamı istersin, biliyorum. Allah göstermesin. Allah kimseye muhtaç etmesin. Evlâdına bile.

— Ya! Ben sana muhtaç olayım ki herşeyime karışasın.

— Ne halin varsa gör. Senin neyine karıştığım var ki?

— Ne zamandan beri? Kaç seneden beri?

Sesi titredi:

— Kaç yaşıma vardım!

Yeranik sokaktan geçenleri gördü. Alçak sesle:

— Allahtan bulasın! dedi. Elâlemin önünde rezil ediyorsun ismimizi.

Pupul boynunu uzattı.

— Kimse yok, dedi. Sürtük geçti. Gene alışverişe gidiyor: file elinde. Onların misafiri olur bu gece. Cumartesi bugün.

Yeranik dinlemiyordu.

— Nedir bu çektiğim senin elinden!

Diye sızlandı, ve sesi kısıldı. Krikor anasının gözyaşlarının yakın olduğunu sezdi. Hiç ama hiç tahammülü yoktu anasının ağlamasına. Kendi haklı olsa bile, onun ağlamasından daima ıstırap duyardı. Alçak sesle lânet etti, yerinden kalktı, hızlı adımlarla eve girdi. Odasına varıncaya kadar, anasının bir noktada haklı olduğunu teslim etmeye mecbur kaldı: «Sert erkek» olmak iddiasile başkasının önünde memnuniyetle alaya aldığı Kâzım Bey ne kadar da nazik, munis, zararsız olsa, yine de yukarı çıkıp ondan pikabı susturmasını istemeye asla cesaret edemiyecekti.

Suveteri sırtından çıkardı, köşedeki kanapeye fırlattı. Anneciğinin örmüş olduğu suveteri. Canı sıkkındı. Gene tiksinmeyle karışık bir kızgınlık duymaktaydı anasına karşı. Gene iğrenmekteydi onun kocaman göğüslerinden, muazzam kalçalarından. Onunla münakaşa edip kızdı mı, böyle olurdu. Kendi kendinden iğrendi mi böyle olurdu. Üşümek korkusiyle yaz sıcağında yün giydiğinde, çaresiz bir ürekliğin kendisini en meşru haklarını dahi savunmaktan alıkoyduğunda, bu böyle olurdu hep. Onbeş yaşından beri, kendisini pek değişmiş hissetmiyordu, dazlak kafasile yağlı göbeğinden başka.. Eskisi kadar, belki eskisinden daha çok yoksundu kendisine güvenden. Bunun sorumluluğunu anasına yüklemekten hoşlanırdı. Kendisini o kadar azarlamış, hor görmüş, her yaptığını o kadar kötülemişti ki... 20-30 sene evvelki Yeraniği hatırladıkça o eski korkuyu hâla duyar, bu korku onu anasını «haşlamaya» teşvik ederdi. Yeranik

paçavraya dönmüş, kendisi de onun yerine müstebit kesilmiş olduğu halde. Şimdi kendisi tahakküm ediyordu, ama bazan, içinde kökleşmiş bulunan bu korkudan asla kurtulamayacağını düşünür, ümitsizliğe kapılırdı. Ve vururdu. Her korkanın kendisini korkutan şeye vurduğu gibi. Körükörüne.

Yatağa uzandı, ellerini boynunun altında kavuşturdu, gözlerini tavana dikti. Tavandan orkestranın gümbürtüsü dökülüyor, eski köşkün kararmış tahtalarını titretiyordu. Hayır, pikabı susturmasını söyliyemiyecekti Kâzım Beye. Ve biraz sonra karşı karşıya geldikleri zaman, gene gülümsiyecek, elini sıkacaktı. Olanca zehirini anasına saklamıştı. Yaşını aldıkça, bütün ömrünü ona karşı mücadele ile geçirmiş olduğunu hissediyordu. Anasının baskısından kurtulmak, bir kâbus, bir saplantı haline gelmişti. Bir saplantı ki, ancak ekonomik bağımsızlığını elde ettikten sonra gerçekleşebilmişti. Anasının istediği şeyleri yapmamakla başlayıp, kendi istediği şeyleri ona yaptırmak zaferine erişmişti. Ve buna rağmen... Ve buna rağmen... Bir an boş bulunup kendisini akıntıya kaptırdı mı, derhal anasının etkisine girerdi: onun sözü buyruk, onun zevkleri tartışma kabul etmez, onun gölgesi devasa... Ve paniğe kapılıp tepki gösterir, Yeranikten gelen her şeyi inkâr etmek, yıkmak için körükörüne vurur, vururdu. Hatta darbelerini bir cesede indirdiğini farketse bile.

Ve yorulup durunca da, tanınmaz hâle gelmiş, paçavraya dönmüş bulunan yıkıntıyı seyredip endişeye kapılırdı. Bu yıkıntı, zafer sarhoşluğu vereceğine, ıstırap çektirirdi kendisine, çünkü bu mezar yolcusunun anası olduğunu hatırlatırdı. Ölüm fikri peşinen vicdan azabı verirdi. Eziyet etmeden rahat edemiyeceği bir insanın bu derece canını çıkardığı için.

Elinde olmıyarak pencereye gitti, aşağıya baktı. Anasının ani olarak ölmüş olmadığına, bütün bu tartışmalar üzerine birbirinden sonuna kadar ayrılmayacaklarına emin olmak istedi.

Anasının Pupulla hararetli bir konuşmaya dalmış olduğunu ve hiç de üzüntülü, küskün görünmediğini farkedince derin bir hayal kırıklığına uğradı. Aptalın biri olduğunu bir kere daha hissetti. Tanıdıklarından, ahbaplarından, bu histen ötürü uzaklaşmıştı. Her zaman böyle olurdu zaten. Hiç bir vakit sözlerine ve hareketlerine önem verilmediğini, sözlerile hareketlerinin asla umduğu etkiyi yapmadığını, önceden hesapladığı sonucu vermediğini görür, küçülür, küçülürdü. Öz anası bile eşşek yerine koyuyordu kendisini.

— Gene gidiyor bu. Telâştalar bugün. Acaba kimi kabul edecekler?

— Kim? diye sordu Yeranik.

— Sürtükgiller.

— Tabii misafir kabul ederler. Ben edecek değilim ya! Büyük para kazanıyor adam.

İçini çekti:

— Herkes vurgunun yolunu buluyor. Konduğu yerde otlayan yalnız bizimki!

Krikorun penceresine kötü bir bakış fırlattı. Gözleri binanın cephesini tırmandı, Kâzım Beyin bir kuş yuvası gibi damın altına sığınmış çatı katı odasına vardı.

— Ben olsam, dedi, elin Türkünü evime alıp da tek başıma beraber oturmam.

Pupul anlamadı, Yeraniğin yüzüne baktı.

— Verjinden bahsediyorum.

— Haaa! Ne olur ayol? Dedikodu yapılacak tarafları kalmamış gayrı. Madam Verjin altmışlık yok mu?

— Budala! Benden ufak mı?

— Neyse, canım. Yani demek istediğim, dedikoduya konu olacak yaşta değil.

— Ne isterse olsun. Kadıköydeki evine pansiyon almış: pekâlâ, para için aldı diyelim. Paraya ihtiyacı yok ya. Öyle diyelim.

— Para için değil elbette. Kendisi de söylüyor zaten, Kâzım Bey olmasa pek yalnız olacağım diyor. Koca evde tek başıma diyor. Hakkı da var.

— Evde oturduğu var mı ki? Gece gündüz sinemada.

— Gene de yapayalnız olmak hoş bir şey değil.

— Hıh! Evlâd yetiştir, ellere ver, sen tek başına pinekle... — Neyse, orda anladık. Ama buraya kuyruk gibi beraber getirmenin ne mânası var? Nereye gitse arkasından sürüklüyor.

Pupul omuzlarını silkti.

— Efendi adamdır. Üstünden belli öğretmen olduğu.

Yeranik alaycı alaycı güldü:

— Mamafih, onun erkekliği eksik olsun. Karıncaya basmaktan çekinir. Erkek dediğin, azcık...

Oturduğu yerden fırladı, yüzü kıpkırmızı oldu.

— Aaa! diye haykırdı.

Elini havada salladı, gizlice Pupula fısıldadı:

— Madam Verjin ayol!

Yüzü mutlu bir tebessümle aydınlandı, sesi neşeli neşeli çınladı:

— Biz de senden bahsediyorduk Madam Verjinciğim. İyi insan lâf üzerine varırmış.

Madam Verjin acaba konuştuklarını duydu mu diye endişelendi Pupul. Pek ayıp olurdu vallaha. Fakat Madam Verjinin hafif bir makyaj taşıyan, münasip bir peruka ile çerçevelenmiş yüzünde yorgunluktan ve eve dönmenin, dostlara kavuşmanın memnuniyetinden başka bir ifade yoktu. Elindeki çantayı, beyaz hasır şapkasını, eldivenlerini, yeşil, demir ayaklı, topal bahçe masasına bıraktı, gülümsedi. Yeranik ayağa kalkmıştı.

— Cumartesi günüyle niye döndün, Madam Verjin? Biz artık Cumartesiyi, Pazarı geçirirsin diye düşündüktü...

— Allah kahretsin Kınalıyı. Bir sineması bile yok. Rahatsız olma, Madam Yeranik, oturmıyacağım.

— Tövbe! Otur soluk al hele. Yorulmuş, terlemişsin. Dur bir kahve pişireyim sana.

— Hayır, rica ederim, bir şey istemem. Sadece terim kurusun azcık.

Şezlonglardan birine çöktü. Yeranik tahta bankonun bir ucuna ilişti. Madam Verjinin bakışı yukarıya, kuş yuvasına gitti. Müziğin temposuna uydurarak bir süre hafifçe salladı başını.

— Beethoven'i öyle aradım ki, dedi. İnsan alışıyor.

— Doğru, diye tasdik etti Yeranik. Hele Beethoven!...

Gülgün Pupulun gözünden kaçmadı. Alçak sesle:

— Gene yiyecek almış, dedi.

Yeranik Madam Verjine karşı gülümsemesine devam ederken, öte yandan seri bir bakışla Pupulun verdiği haberi tesbit etti.

— Hı!

— Efendim? dedi Madam Verjin.

Pupul telâşla beriye döndü.

— Bu parçayı her gün çalar, dedi.

— Kâzım Bey der ki: «Dünyada Yedincinin ikinci muvı-manından daha güzel bir şey tahayyül edemiyorum».

İnce bir tebessümle ilâve etti:

— Zannımca bu senfoniye hatıralarla bağlıdır. Emin değilim, ama bana öyle geliyor ki vaktile kendi talebelerinden birine âşık olmuştur.

Pupulun gözleri parladı birden. «Yok canım!» diyerek Madam Verjine doğru eğildi. Hiç aklından geçirmemişti şu eski öğretmenin... Kâzım Bey âni olarak büyük bir önem kazanmaktaydı. Sürtüğü unutturacak derecede.

— Sonra? Anlat, Madam Verjin.

— Ben iyi bilmiyorum.

— Onun için mi bırakmış mesleği?

— Kendisi mi bırakmış, yoksa başka bir sebeple emekliye mi ayırmışlar? Fikrim yok. Tabiî sormuş da değilim.

Yeranik, gayet ciddî:

— Tabiî, doğru değil, diye tasdik etti.

Pupul hemşiresine aksi aksi baktı. Adadan bir an evvel havadis almak için sabırsızlanan Yeranik konuyu değiştirmişti bile:

— Eeey, Madam Verjin, ne var ne yok Kınalıda?

Madam Verjinin yüzü kasıldı.

— Ne olacak? Yel, deniz, öküz. Dolu öküz! Tahammül edilmez bir yer. Dedikodu, dedikodu. Ötekinin kocası, berikinin karısı, diğerinin kızı. Poker, bezik. Başka şey yok. Kim kime ziyarete geldi? Kaç vapurile geldi? Ne giymişti? Nereye uğradı? Ne haberler getirdiler şehirden? — Vapur daha Burgaza varmadan, havadisler adayı dolaşır. Deli olursun.

— A ! O ne fena şey öyle, dedi Yeranik önemli günlere mahsus ifadesile.

Sakin, tatlı yüzlü, umumiyetle az konuşan Madam Verjinin çehresi, Kınalıdan söz açılınca, tamamile değişmişti. Gözleri ihtirasla parlıyordu.

— Hele o gelinim olacak şırfıntı!... Gümüş ağızlığı dişlerinin arasında, oyun masalarından beriye geldiği yok. Öğleye doğru yataktan kalkar. Surat bir karış, gözler şiş. İlk işi bir sigara yakmak. Sonra kahvesini içer. Ve düşün ki çoğu zaman kocası pişirir kahveyi...

Yeranik infialle haykırdı. Fakat Pupul yutmadı: Madam Verjin gelinini yerince Yeraniğin bundan büyük zevk duyduğunu bilirdi.

— Sonra sabırsızlıkla oyun saatini bekler...

Hareketsiz kalakaldı, kulak kabarttı. O anda yüzü tabiî ifadesine büründü yeniden.

— Pikabı kapattı, diye mırıldandı. İkinci muvıman bittikten sonra kapattı.

Gözleri doldu.

— Bütün ikinci muvıman boyunca, oturup ağlar kaçık!

Başını salladı.

— Başka adam. Bu memleketin, bu asrın adamı değil.

Bir an düşüncelere dalıp sessiz kaldı. İçini çekti:

— Ne diyordum?

— Gelinin hakkında konuşuyordun, Madam Verjinciğim.

— Evet. Edepsizlik bu kadar olur yani. Dün, yemekten sonra, oturmuştuk. Dostları dolmuş eve. Herkesin yanında...

— Ne oldu, Madam Verjin?

— Kaynana hanım diye çağırdı beni.

Yeranik bu hakarete isyan ettiğini kuvvetle belirtti. Madam Verjinin karamsar bir hali vardı.

— Ve oğlum ses çıkarmadı. İçinden bir şeyler oldu zannederim. Fakat gülümsedi, alık alık kalakaldı. Bir erkek, bazan, karısına karşı ne duruma düşüyor, yarabbim, nasıl kör oluyor! O kızla nasıl evlenebildiğini hâla havsalam almıyor. Oğlum gibi bir...

Yüzü yeniden al al oldu. Aklına yeni bir teferruat düştü mü, hiddeti kabarıyordu.

— Sinirden çatlarsın. Oğlumun parasile edalar takınıyor. Oğlum karısına poker parası yetiştiren bir inekten başka bir şey değil bugün.

— Sinirlenme, Madam Verjin, asabiyet zarar verir.

Madam Verjin acı bir tebessümle gevşedi.

— Ölsem, kimseye acı vermez, eminim. Oğlum bile kurtuldum der belki.

— Tövbe! Tövbe! Nurhan Efendi mi!...

— Ne bileyim ben, Madam Yeranik. Belki samimî olarak acınan yegâne insan Kâzım Bey olur. Kim bilir!...

— Saçma lâflar ediyorsun.

Madam Verjinin sesi son derece yumuşadı.

— Baban, anan, kocan, akrabaların, hepsi, hepsi teker teker ölür de, yeryüzünde anlayamadığın ve seni anlamak

istemiyen nesiller arasında yapayalnız kaldın mı, o zaman, sen bunu anlayabilirsin Madam Yeranik, o zaman ne kadar muhtaçsın evlâdlarına, nasıl hissedersin çocukluk çağındaki yalnız kalmak korkusunu — evlâdlar bunu bilse...

Yeranik başını uzun uzun salladı, göğsünden bir mendil çıkardı, gözlerini sildi. Pupul hayretler içinde dikkatle süzdü onu. Acaba karşısındakiyle dert ortaklığı yapmak için numara mıydı yaptığı? Yeraniğin gözleri gerçek yaşlarla dolmuştu. Derin bir keder içindeydi. Kuvvetlice sümkürdü.

— Acı kader! diye mırıldandı.

— Hayat bilir misin neye benzer, Madam Yeranik? Rüyanda denizi görürsün — sana olmuş mudur hiç? Yüzmek istersin. Tam yüzeceğin anda kurur, kendini yerde yatmış bulursun. İstanbulun karına da benzer. Şehri örter, sevinirsin. Kalkayım gezeyim, kartopu oynayayım dersin. Bir de bakarsın, erimeye başlamış, sokaklar çorbaya dönmüş. Çamura batarsın.

Madam Verjin elini alnının üzerinde gezdirdi, perukadan dışarı fırlamış birkaç gümüş saçı kaldırdı.

— Cidden, gittikçe yapayalnız hissediyorum kendimi. Benim onlardan olmadığımı, onların benden olmadıklarını hissediyorum.

Sesinde bir monolog derinliği vardı.

— Dahası var: antipati duyuyorum. Onbeş-onaltı yaşlarındaki kızlar strepleslerle, daracık pantalonlarla, göbeğine kadar açık, piyasaya çıkıyorlar. Burdaki güzeller yok Kınalıda, bu sebeple ordaki teşhir daha gülünç oluyor. Herhalde, benim nazarımda gülünç, Madam Yeranik.

— O yaşta!...

— O yaşta! Ayak parmakları boyalı, on parmak meydanda...

— Ne iğrenç!

— Herkesin ağzında yakası açık hikâyeler. Aklın başından gider, Matmazel Pupul.

Pupul dilini sitemle şaklatıp Mısta Beygilin acele acele eve dönen hizmetçisini takip etti gözlerile. Kendisi şahsan bayılırdı yakası açık hikâyelere. Garo bu gibi hikâyelerin ustasıydı.

— Küçük büyük bakan yok. Kınalılılar bir araya geldiler mi, ya kumar oynayacaklar, yahut da açık saçık hikâyeler anlatacaklar. Sen bu yaşta kızarırsın, onlar gülmekten katılırlar. Açık hikâye seansları tertip ederler. Hele o gelinimin anlattıklarını bir duysan...

— Nurhan Efendi ne der bütün bunlara?

— Güler. Ve benim de gülmemi bekler. Dedim a, kendimi yapayalnız hissediyorum. Bizim zamanımızda... Ooo! Bizim zamanımızda adam vardı, başka şey vardı. Herhalde siz bilmezsiniz kırk yıl evvelki Kadıköyü. Halis İstanbullu yaşardı orada. Entellektüeller vardı. Ne şayanıhürmet cemaat başkanları vardı. Bu taraflarda taşralı göremezdin. Bulunanlar da ya kapıcı, ya da hizmetçi idiler.

Yeraniğin rengi attı. Kafasını hızlı hızlı salladı.

— Bizim evlerde toplandılar mı, kumar oynamazlar, sadece kombinezon, sutyen lâfı etmezlerdi. Edebiyat, sanat, siyaset, eğitim hakkında...

— Tabiî, bizim zamanımızda!...

Pupul Yeraniğe baktı, Konyada, hatta İstanbulda İzzet Paşanın devrinde bile böyle bir şey hatırlamadı. Fakat, taşralılar hakkında Madam Verjinin sözlerinden biraz sinirlendiği halde, ses çıkarmadı. Madam Verjinin önünde Yeraniği tekzip etmemek, hele taşradan hiç bahsetmemek gerektiğini bilirdi. Madam Verjin hayale dalmıştı.

— Dünya büsbütün değişti, diye mırıldandı. Bilhassa şu son iki - üç senede. Para her taraftan akıyor. Herkes aklını para ile bozdu. Her şey unutuldu. Yiyip içmek, oynayıp zıplamak. Demokratlar geldikten beri...

Yeranik lâfını kesti:

— Ha! doğrusu, Allah bunları eksik etmesin, neme lâzım. Soluk aldık azcık, kimsenin bize iliştiği yok.

Madam Verjin sustu, önüne baktı. Vakit kaybettiklerinin, düşüncelerinin ayrı ayrı yönlerde geliştiğinin farkına varmıştı birden. Kınalının kalabalığında kendisine üzüntü veren yalnızlığı burda da hissetti. Sinema hasretini duydu. Karanlıklara dalmak...

Pupulun canı sıkılmaya başlamıştı.

— Elbisen çok güzel olmuş Madam Verjin, dedi.

Yeranik mutlu bir tebessümle tasdik etti:

— Hakikaten, çok yakışmış.

Madam Verjin ilgisizlik ya da şüphecilikle yüzünü ekşitti. Fakat gözlerinde memnunluk vardı. Yeranik üsteledi:

— Yok, hakikaten, cidden.

Madam Verjin ayağa kalktı.

— Gidip değişeyim, ferahlıyayım. Yıkanayım, tekrar inerim.

Şapkasını, çantasını, eldivenlerini parmaklarından astı, öbür eliyle bluzunun düğmelerini çözerek ve bacağını hafiften sürterek eve girdi. Omuzları kamburlaşmıştı. Yabancı bakışların kendisini süzdüğünü bilen bir kimsenin omuzları gibi. Koca binanın karanlık ağzında kaybolunca, Yeraniğin güleç yüzü bozuldu:

— Avrupaları gezmiş, sözde gün görmüş kadın, deli olursun, bu derece zevksizlik... Ne elbiseydi o, Allahım, o ne desen, o ne renk!... Ya şekli?...

Gözleri parlıyordu.

— Pabuçlarını gördün mü? Ne tapon şeylerdi, dünyadan kalkmış, topuğu açık, parmağı dışarı fırlamış... Hiç giyinmek bilmiyor bu karı, canım.

— Hıı! Tapondur, dedi Pupul.

— Tapon da lâf mı? Nuhunebiden kalmadır hazret. Sözde asrî fikirleri var. Kendisi de bilmez ya ne olduğunu.

Kınalı hakkında söylediklerini duydun mu? Sanki dağdan inmiş.

Pupul artık dinlemiyordu Yeraniği. Ayağa fırladı.

— Artin usta geldi.

— Alt kattaki helânın musluğunu da gösteriver. Gece gündüz damlıyor.

— Geceleri su var mı ki damlasın?

— Canım, neyse işte.

— Gösterirm.

İnşaattaki işini bitirip yemekten sonra köydeki müşterileri ziyarete çıkan Artin ustayı kapıda karşıladı.

III

Yeranik biraz daha gömüldü şezlonga, gözlerini yumdu, geğirince yaprak dolmasının lezzetini duydu. Dev çınarın koyu gölgesi, tabağa yeni boşaltılan sütlâç gibi yayılmış, tahtanın ve kumaşın bütün çukurlarına yerleşmiş gövdesine bir serinlik hissi veriyordu. Gerilmiş yüz hatları gevşedi, huzura kavuştu. Şu anda çocuksu bir yüzü vardı Yeraniğin. Üç gerdanı, sarkık yanakları ve göz altlarına rağmen. Buruşukluklarına rağmen. Vaktinden evvel kocamış bir çocuğun iğrenç manzarası. Ruhu da, yüzü gibi, gevşemiş, sakinleşmişti. Allahın günü şikâyet eder dururdu. Ama gene de mutluydu, olağanüstü mutluydu. Bu şikâyetlerin hatırası bile bir anda yok oluvermişti. Rehavet çökmüştü. Yarı uyku, yarı uyanık, yarı gerçek, yarı rüya, kendi kendine konuştu. Dudakları kıpırdadı. Fakat sesi çıkmadı. Hayatın, böyle, iyi olduğunu söyledi. Oğlundan başka karışanı yoktu. Ev sahibesi kendisiydi. Para derdi yoktu. Bankada şahsî parası yatıyordu. Krikor daima işsizlikten şikâyet eder, lüks hayat sürmezdi. Ama belki bir gün bu da olurdu. Duldu gerçi, ama hissetmiyor-

du: evde erkek vardı. Yapayalnız da değildi: kızkardeşi vardı. Anlayışları bağdaşmıyorsa da, bir «ses»ti evin içinde, iki çift lâf edecek biri. Kışın, konforlu bir dairesi vardı şehirde. Kaloriferi yoktu, ama belki bir gün o da olurdu. Yazın, bu emsalsiz bahçe... Evet, mutluydu, mutlu, mutlu. Krikor istediği kadar bağırsın «Dolmayı yakmışın» diye. Bu hayatın böylece ebediyete kadar sürmesini isterdi. Şöyle bir Konyaya gidip döndü. Bir yığın insan resmigeçit yaptı. Her biri bir şey söyledi. Son geçen Krikordu. Abus ve sertti. Yeraniğin saadeti birden huzursuzluğa döndü. Krikor, dolma tuzsuz hem de yanmış, diye sitem ediyordu. Reddetti: dolma tuzsuz da değildi, yanmış da değildi. Krikor başparmağını uzatmış, iddia ediyordu. Yeranik terlemekteydi. Dolma yanmamıştı. «Seni memnun etmek için parmaklarımı ateşe bile soksam, gene de memnun kalmazsın.» Krikorun sesi yükseldi, kulağının dibinde gürledi:

— Ne uyuyorsun? Kalkıp içeriye baksana.

Yeranik inledi, ağır vücudunu kımıldatamadı, ürperdi, başı sarsıldı, gözlerini açtı. Krikor karşısında dikilmiş, kaşları çatık, kendisine bakıyordu.

— Ne var, ne oldu?

— Ne olacak, herif gelmiş içerde iş görüyor, sen burda horluyorsun.

Bir an evvel kaybolan kırışıklıklar yeniden yerleşti Yeraniğin terli alnına.

— Hadi canım sen de! Horlayan kim? Şöylecene bir dakkacık yummuşum gözlerimi.

— Horlayışın taaa Caddebostan'dan duyuluyordu. Uyumanın sırası mı?

Yeraniğin yüzü hafiften kızardı. Sesi yükseldi:

— Eh, uyudumsa uyudum, yasak mı yani?

— İçerde adam var.

— İçerdeki adam yalnız değil.

Krikorun alnında bir damar fışkırdı.

— Niye teyzemi yolluyorsun? Onun istediği de bu zaten. Elin işçisile ahbaplık ediyor. Gören ne der?

Ana-oğul hemfikir olduklarını gizlemedikleri ender mevzulardan biriydi bu. Yeranik içten ve sır veren bir tavır takındı:

— Teyzeni bilmez misin sen? İçtimaî durumunu idrak etme şuurundan yoksun işte. Kasap çırağı ile, zerzavatçı çırağı ile, tenekeciyle, herkesle yarenlik eder. Bu yaştan sonra artık değişmez ki.

— Çağır şunu.

Yeranik geriledi.

— Nasıl çağırayım? Çocuk değil ki.

— Azcık gelsene de, gelince payını verirsin.

— Kavga edemem şimdi. Tanımaz mısın teyzeni?

Krikor sabırsızlıktan yerinde duramıyordu.

— Mademki bizimlen yaşıyor, mecburdur uymaya.

Bu söz üzerine, Yeranik büsbütün kabuğuna çekildi: bu sözü düpedüz «Madem ki ekmeğimi yiyor» şeklinde anlamış ve sarsılmıştı, sanki bu lâf kendisi için söylenmiş ve söyleyen de bir yabancıymış gibi. Omuzlarını silkti:

— Ben öyle şey diyemem. Pürüzcü karının biridir, birden gocunuverir.

— Gocunursa gocunsun, nolacak? Azcık kendini bilsin.

— Teyzenin huyunu bilmezsin sanki. Aklına eserse bırakıp gider de, hiç dinlemez.

— Nereye gider, helâya mı?

— Kızkardeşine gider.

— Ya! Kızkardeşim de bayılıyor.

— Garo niye geldin demez Pupula. Araları iyi. O çarşılı adamın nesine vurgun, aklım ermez.

Yeranik yüzünü öteye çevirdi, Pupulun damadının nesine sempati beslediğini düşünmeğe koyuldu. Fakat Krikorun bu konuda kafasını yormağa niyeti yoktu.

— Git dışarı getir kardeşini.

— Ben yapamam. İstiyorsan git sen söyle.

Anasında iş olmadığını anladı Krikor. İradesini ona geçirememekten duyduğu hiddeti kalbine gömdü, söylenerek içeri gitti. Araları yine bozulmuştu. Ve bu defa da Yeranik «Ben haklıyım» dedi aklından. Şayet kalbinin derinliklerinde haklı olduğundan bir şüphe vardıysa, az sonra Krikor daha munis bir ifadeyle dönüp «Bu ne sıcak!» diye Pupulun şezlonguna çökünce o şüpheler de yok oldu. Krikorun bu hareketi, haksız olduğunun sessizce kabulü idi. Yeranik bunun böyle olduğunu bilirdi. Ve böyle bir fırsatı asla kaçırmazdı. Bu defa kendisi surat astı.

— Söyleneceğine, yün kazağı çıkar, dedi. Bu havada da yün giymek, görülmüş şey değil.

Bunu söylediği anda biliyordu Krikorun ne cevap vereceğini: «Sorumlu kim? Beni böyle büyüten sen değil misin?..» Cevap vermesini, psikolojik avantajın kendisinde olduğu bir zamanda tartışmaya girişmesini istiyordu.

Fakat Krikor sessizliğini bozmadı. Sanki uzun bir ayrılıştan sonra yeni görüyormuş gibi, göz ucu ile anasını süzdü. Ve çok çirkin buldu onu. Çirkin ve kocamış. Otuz yıl evvelki resmiyle hiç bir benzerliği yoktu. Kara kaş, kara göz, yuvarlak surat, al al yanaklar, kalın, biçimsiz bacaklar, iri kemikler, muazzam kıç: Anadolulunun ve «Ermeni karısı»nın bütün karakteristikleri. Sanki değişik bir tip olamaz, köylü görünüşünü evlâdına da vermemezlik edemezdi. Anası tipinde bir kadına tahammül edemiyeceğini bir kere daha anladı. Kendi istediği tip bambaşkaydı. Sarışın, narin, uzun boylu, mevzun, solgun tenli. Şehirli nezaketi. «Avrupalı tipi.» Bu tip, çocukluğundan beri, evde konuşma konusu teşkil etmişti: insan denen yaratığın makbul modeliydi o. «Ermeni tipi» ise, aksine, beğenilmeyen, anası veya teyzesince hor görülenler için kullanılan sıfattı. Fakat bu, Krikorun kendisini aldatmadığı, aldatamadığı nadir konulardan biriydi; o

tipin kendisini istemiyeceğini bilirdi. Şayet... Şayet... Şayet çok zengin olsa... Çok para... Çok paranın aşkına...

Ama çok para aşkına gelen bir kadın kocasını mahveder... O tipte bir kadının durmadan istekler sıralayacağını düşününce dehşete kapılırdı. Herşeyi insafsızca yutan doymaz bir canavar. Bankada para istif edeceğine, paracıklar eriyecek, otomobil olacak, kürk olacak, mücevher olacak, pavyonun garsonuna bahşiş olacak, «İsplandid»e kira, fiş bedeli olacaktı...

Bu ihtimaller başını döndürür, narin, uzun boylu kadın hayali dehşet, nefret, ümitsizlik içinde dağılırdı. Ve annesile kalırdı. Ona, para yok diyebilirdi, tutumlu davran diyebilirdi, kazanmıyoruz diyebilirdi, az harca diyebilirdi, bu sene yeni esvap diktirme diyebilirdi, gazinon eksik olsun diyebilirdi... Ve daima annesile başbaşa işte, günden güne pörsüyen annesile, ve zaten pörsümüş olan teyzesile. Ve gündüzü takip eden geceler, ve geceyi takip eden sabahlar, ve sıkıntı, ve sonsuz unutsuzluk, ve baş ağrısı, ve mide ekşimesi, ve herkese karşı nefret — sarışınlara karşı, sokakta gezinen güleç kızlara, plâjdaki oğlanlara, gece âşıklarına, gazinoda dansedenlere, sinemayı dolduranlara, beyaz perdede çeşit çeşit maceralar yaşıyanlara karşı, ve Pupulun doyurduğu, okşadığı kedilere, ve Kâzım Beyin «long play»lerine karşı...

Anasının sesini duyunca kendine geldi.

— Nerdesin ayol? Bitmedi mi iki parçacık şeyin tamiri?

Pupul Krikora bir göz attı. Krikor asık suratla yere bakıyor, şezlongu boşaltmaya hiç de niyetli görünmüyordu. Pupul ümidi kesip tahta sıraya çöktü.

— İki parça dediğin dünya kadar işti, dedi.

Krikor, vaktin çalışmakla değil, gevezelikle geçmiş olduğunu düşünmekteydi.

— Ne aldı?

— İkibuçuk.

Yeranik kızgınlıkla başını kaldırdı. Yan gözle bakıp Krikorun acı acı gülümsediğini gördü, hücuma geçmek zorunluluğunu hissetti:

— Deli misin ayol? Orada ikibuçukluk iş mi vardı? Bir liraya yaparlardı.

— Kim yaparmış bir liraya? Şimdi kimse yerinden bile kıpırdamıyor bir lira için. Bir liranın değeri ne ki?

Krikor dayanamadı:

— Harcarken kıymeti yok elbette. Bir kazanayım da hele...

Pupulun gözleri faltaşı gibi açıldı.

— Ben kazanmasını da bilirim merak etme!

Yeranik «Attın!» dedi içinden. Hayatta iki kuruş kazanmış değillerdi, ne o, ne öbürü. Pupulun farkı şuydu ki, hayatla karşı karşıya kalmak ihtimalinden zerrece korku duymazdı.

Yeranik içini çekti.

— Daima derim, Ermeniyle iş yapmamalı diye. Hele o Artin usta. Her çağırdığımızda böyle yaptı.

Krikor söylendi:

— Hıh! onun kabahati ne? İster o. On da ister, yirmi de ister. Sen pazarlık etmedikten sonra.

Pupul mırıldanarak başını öteye çevirdi:

— İkibuçuk liranın da pazarlığı olurmuş! Dilenci gibi. Yarım lira kesmek için kendimi küçültecek, adamcağızın hakkını yiyeceğim.

Krikor sesini yükseltti:

— Yarım lirayı beğenmedin değil mi? Biz o yarım lirayı kazanabilmek için...

Anasını da sözünün kapsamına alarak:

— Siz karılar ne anlarsınız zaten?

Sustu. İlk defa değildi ki teyzesinin parayı çarçur etmesine tepesi atıyordu. Gerçi bu eliaçıklığı herkese karşı göstermezdi ya. Krikor da bütün kalbile nefret ederdi Artin us-

tadan. Anasının veya teyzesinin ayrıcalı davranışına mazhar olan herkesten aynı şekilde nefret ederdi.

Yeranik: «Ben gitmeliydim, bu kıza böyle işler verilmez» diye düşündü, ve yüksek sesle ekledi:

— Birkaç kuruş bir şey değil, ama bunca zamandır çağırırız, işlerimizi görür, bize kazık atmamalı.

— İşçi adamdan ne beklersin?

— Artin usta birkaç kuruşa tenezzül eden adam değil.

Pupulun sesi buz gibiydi. Krikor hık diye güldü. Pupul duydu, başını bile çevirmedi. Sesi bir ton yükseldi:

— Adam neler anlattı neler!

Krikor yapmacık bir tatlılıkla teyzesinin sözünü kesti:

— Teyze be, o işçi adamla konuşmaktan ne haz duyarsın?

— O beğenmediğin adamın profesör kardeşi varmış.

Krikor gene güldü:

— Sen de inandın!

Pupul Krikora cevap vermekten vazgeçti. Bir meseleye inatçı bir şüphecilikle girişti mi, artık onu inandırmanın imkânsız olduğunu tecrübe ile bilirdi. Onun lâfına önem vermemezlikten gelerek ablasına döndü. Yeranik sordu:

— Ne profesörü?

— Erivan Üniversitesinde.

Yeranik suratını ekşitti.

— Haaa! E ne olacak oranın profesörü? Tenekeci kardeşi, yahut...

— Çok ısrar ediyormuş gel de bizlen yaşa diye.

— Ordan mektup gelir miymiş? dedi Krikor.

Yeranik derin bir nefes aldı.

— Neden gitmesin? Böyleleri için iyidir işte orası.

— Herif ömründe naylon çorap giymiş midir? Orda da eksikliğini hissetmez.

— Sen de mi başladın ulan tepeden bakmaya?

Pupulun ihtarı Yeraniği uyardı.

— Yok, korkarın benim oğlumu bir tenekeci parçasile mukayese edeceksin.

— Sen kimi beğenirsin ki zaten?

Yeranik burnunu büzdü, havaya dikti.

— Öyle birisinin lâfını et ki, ailemizin...

— Aman Yeranik, bırak şu aileni!

Öyle âni olarak kesmişti ki sözünü, Yeranik afalladı. Artin usta hakkında çok mu ileri gittim acaba? diye sordu kendi kendine. Oysa şu anda, Artin ustanın bir aşağı yaratık olup olmadığı, veya Erivan Üniversitesi profesörlerinin tenekeci ailesinden gelip gelmedikleri Pupulun hiç de umurunda değildi. O, sinirli bir ânında, öyle bir kelime ile karşılaşmıştı ki, o kelimenin baskısı altında ömrünü çürütmüş, «bir kuru kafa» kalmıştı. O kelimeye karşı alerjisi vardı artık. Tıpkı vatanseverlik namına ölüme götürülen askerin işin içyüzünü öğrenince vatandan nefret edebileceği gibi.

Yeranik ağır bir eda ile:

— Unutma ki, dedi, benim ailem senin de ailen.

— İyi ya işte, ben de senin kadar tanırım ailemi.

— Aileni beğenmedin mi?

— E ne yani? Baban kimdi? Şimdi söyleteceksin beni. Saraylı der durursun. İzzet Paşanın aşçısı işte. Asili de neymiş? Uşak!

— Ne bağırıyorsun? Yavaş konuş.

— Neden yavaş konuşacakmışım? Madam Verjin mi duyar? Duyarsa duysun. O asilmiş. Amira torunuymuş. Ne mecburiyetim var kıçımı yırtmaya? Ben ne amira torunuyum, ne de saraylı. Konyalı Mardik ağanın kızıyım.

İşaret parmağını ablasına yöneltti:

— Sen de!

Yeranik:

— Aptal! diye mırıldandı.

Göz ucu ile oğluna baktı. Krikor ötelere bakıyor, fakat dikkatle dinliyordu.

— Sen eğer unuttunsa ben unutmadım Konyadaki evimizi, babamın çarşıdaki dükkânını. Sen hatırlamıyor musun?

Yeranik kızararak yere baktı, Pupulu daha fazla kışkırtmış olmasın da kısa kessin diye cevap vermedi. Bu tonla devam etse, Madam Verjin duyacaktı yukardan.

Pupul yerden bir ot kopardı, başladı didiklemeye. Bütün geçmiş gözlerinin önünden geçiyordu: Konya, İstanbul (o zaman henüz genç kız bile sayılmazlardı), ve Paşanın konağı. Sonra ablasının, yirmi yaş büyük olduğu halde kendileri için o zaman talih sayılan bir esnafla evlenmesi. Sonra babasının ölümü. Ve kendisine de bir koca bulmak için gelip giden kılavuz kadınların Yeranik tarafından «aile» masallarile geri çevrilmeleri. Şimdi içine kurt girmişti: Acaba Yeranik kendisini evlendirmek istememiş miydi? Herhalde, babasının da, kocasının da erken ölmelerinden Yeraniğin memnun olduğundan emindi. Birisi evde gecelik entari ile dolaşan taşralı bir aşçı, diğeri «çarşılı» ihtiyar bir dükkân sahibi ki...

— Sen öyle söylüyorsun, amma, teyze, Konyada herkes dedemin sözünü dinlermiş. Eski beyler ona geniş topraklar...

—Sen kulak asma anana. Atmasını sever o. Geniş topraklar da neymiş? İn cin top oynar bozkırda. Bir ay git, kuşa rastlamazsın. Allahın dağı. Bir kazık çak, benimdir de. Bir başkası gelip elinden alıncaya dek. Neye yarar ayol? Yediğin ne, giydiğin ne? Evimizin içinde bir helâmız yoktu. Bahçenin bir köşesinde bir çukur bulunurdu. Soğukta, yağmurda, karda, gece karanlığında, mum alamazsın söner... Çamur diz boyu... Hatırlamıyor musun kız? O zamandan belin gevşekti biraz da, geceleri kalkardın hani. Beni de beraber sürüklerdin, korkundan. Titreşerek, sulara, çamurlara bataraktan. Karanlıkta çökerdik. Üstümüze başımıza sıçrardı. Öylece odaya koşar, yatağa girer büzülürdük. Kokar mıydı, kokmaz mıydı? Duymazdık, öylesine soğuk yapardı. Ah bizim memleketmiş... Hangi memleket kız? Kimin yüzüne baksan, bizim köy, bizim tarla, bizim inekler, bizim eşekler... Kimse demez: Bizim

sefalet, bizim çektiğimiz. İstanbula geldik de rahat yüzü gördük, insan gibi yaşamasını öğrendik azcık. Yooo Yeranik, ben haddimi bilmesini severim. Neden utanacakmışım? Taşrada doğmuşum işte. Evimde helâ olmadığını neden inkâr edeyim? Birkaç ayda bir hamama giderdik merasimle. Sen istersen, her akşam evde banyo yapardık de. Yooo! Aylarca kirli dururduk. Hatırlamaz mısın, babam nasıl aş kokardı.

Krikorun bakışı Tekiri takip etmekteydi. Canı sıkkındı. Teyzesini dinlemiyordu artık. Bilirdi Konya hikâyesini. Teyzesi ne diye hep geçmişi anardı? Unutsa ne kaybederdi sanki? Bunca yıldır hâla yerleşmemişti yeni hayatında. Modern elbisesinin altından hep eski esvabı sırıtırdı. Ne olurdu geçmişi hatırlamasa? Yeranik gibi değişik bir geçmiş hayal edip anlatsa. Bir şey mi kaybederdi gözde kedisini Tekir diye çağırmayıp Biju diye çağırsa? Tekir'i Biju'ya çevirtmek için Yeranik az mı kavga etmişti kardeşiyle? «Konyadaki kedim de Tekir'di.» Krikor anlamıyordu bu bağlılığı. «Hayvanları» uğruna katlandığı bunca zahmeti de anlamıyordu. İnsanı sinirlendirmekten başka nesi vardı şu kedinin? Ama «hayvanı» gelip de yumuk yumuk gözlerle, horluyaraktan dizlerini yuğurmaya başladı mı, Pupul gevşer, biterdi.

Bu defa Tekir sahibesinin kucağına gelmedi. Kararsız adımlarla bahçede dönüp dolaştı, bir an durdu, tartışmanın hararetinden dünyayı unutan, gözü kedisini bile görmeyen Pupula kayıtsız bir bakış fırlattı, duvara doğru ilerledi, bahçe kapısının yakınında toprağın yumuşak kısmını kokladı, ön ayaklarile kazmaya, eşelemeye başladı. Krikor onu seyrederek hayale dalmıştı. Aklı konudan konuya seke seke ta uzaklara gitmişti; bir dakka sonra konulardan hiç birisini hatırlamıyordu.

Tekir döndü, arka ayaklarını dikkatle minicik çukurun kenarına yerleştirdi, gözlerini yarı yumdu, mutlu mutlu Krikorun yüzüne baktı. Amuda kalkan kuyruğu hafifçe titredi.

Krikor birden uyandı. Alışkın olmadığı bir çeviklikle aya-

ğa fırladı. Kocaman kıçını sallaya sallaya, «Pist! Pist!» diye haykırarak saldırdı. Tekir gözlerini koca koca açtı, fakat kaçmadı. İlişkileri dostane olmamakla beraber, ne de olsa evin adamıydı Krikor. Mamafih rahatsız olmuştu. Kuyruğu daha bariz bir şekilde titredi, vücudunun arka kısmı minicik çukurun üstünde biraz yukarı kalktı. Tüymek için bir hazırlıktı bu. Hayvanın soğukkanlılığı kudurttu Krikoru.

— Hâla duruyor! Pist!

Ve bir tekme attı. Kedi, şaşkın ve kızgın, muazzam bir atlayışla binanın arkasında kayboldu.

Pupul evvela inanamadı. Krikorun «Pist» lerine alışkındı, ama kedilerile — hele Tekirle — futbol oynamaya cüret edeceğini düşünemezdi. Dehşetten tüyleri ürperdi.

— Ayağın kırılsın!

Yeranik infiale kapıldı :

— Beddua etme ayol!

Teyzesinin korkunç gözleri karşısında Krikor ezilip büzüldü:

— Canım, bahçe kokuyor. Bahçeyi kirletiyor.

Pupulun yüzü kıpkırmızıydı.

— Burnuna mı sıçacaktı yoksa? Vay deli vay!

Ayağa sıçradı. Elleri asabiyetten titriyordu.

— Ayağile hayvanın karnına vuruyor! Kırılsın o ayağın! Pispispispis... Tekir Tekir Tekir... Gel piçonum gel...

Evin etrafını dolaştı, korkudan ürperen kediyi buldu, kucağına alıp geri geldi okşayaraktan. Piçon kaşlarını çatmış, yutkunuyor, sahibesinin parmakları arasından şüpheci ve kinci bakışlar fırlatıyordu «evin adamı»na. Pupul gelip bankonun üzerine oturdu. Krikor çiçekleri tetkik ediyormuş gibi davranarak duvarın dibinde dolaşıyordu. Fakat Pupulun kızgınlığı inmemişti. Hep sırtını gösteren Krikoru nefret saçan gözlerle takip etti. Artık onu konuşturtmanın mümkün olmadığını bilirdi. Asla yüzünü çevirip cevap vermiyecekti. Hiddetini ablasına döktü:

— Ben sana demiyor muyum oğlun günden güne sapıtıyor diye? Böyle giderse günün birinde Bakırköye yollayacaksın.

Krikoru tahrik etmek için, ona en çok dokunan hakareti ağzından çıkardı:

— Birisini bulup da evlendiremedin şunu, aklı başına gelsin.

Krikorun sadece sırtı görünüyordu hâla. Onun bu vurdumduymazlığı Pupulu çileden çıkardı.

— Zır deli! diye avaz avaz bağırdı. Bahçeyi kirletmiş diye kedime vuruyor, şuna bak hele. Ayaklarını kıranın ben senin, anladın mı, piç?

Bu tehdit Krikorun üzerinde tuhaf bir tesir yaptı. Otuzkırk yıl evvel anasile birlikte kendisine korku salan, elinden evde delikten deliğe kaçtığı teyzeyi gördü karşısında. Anası artık eski anası değildi, fakat Pupul aynı teyze idi. Kendisi de aynı ürkek çocuk oldu. Yıllarca evvelki refleksle, suratını astı, panik halinde eve kaçtı, odasına sığındı. Anasını haşlayan, bağırdığı zaman yıldırımlar yaratan «evin erkeği» bir anda silinmişti.

Ve Pupulla bütün ilişkiler kesilmişti. Yeni emre kadar.

Sabahtan beri kaçıncısıydı bu? Gülgün hesabını şaşırmıştı. Şikâyetçi değildi ama. Keşki gecelere dek dışarıya, alışverişe gönderselerdi. Yorgunluk umurunda değildi. Yeter ki evde kimsenin yüzünü görmesindi. Hele Mübeccelin yüzünü, asla! Önüne çıkanı tahkir etmek, dövmek istiyordu. Kötü güne rastlamıştı. Mısta Beygiller gelinceye kadar ve geldikten sonra da, Mübeccelin emirleri, talimatı yağacaktı. Ve hepsini uygulamaya mecburdu. İçeri, dışarı, mutfak, amerikan bar, pasta, meyve, sandviç... Mutfağın bitişiğindeki ufacık odasına çekilip yarım saat olsun yalnız kalamayacaktı. O oda bugün kendisine cennet gibi bir yer, erişilmez bir saadet gibi gözüküyordu. Ne olurdu sanki bu gece brice gidip Mısta Bey-

leri yarın kabul etselerdi! Yarın akşama kadar keyfi belki yerine gelirdi. Belki...

Ama keyifli olmaya ne hakkı vardı ki?

Sokağın köşesinden villanın cam kaplı cephesine baktı. İçerde sadece bir iki apliğin yansıyan ışığı duvarı ağartıyordu. Karanlık basmamıştı henüz. Mutfağın bütün lâmbaları yanıyordu.

Bahçenin demir kapısını ittiği anda, servis kapısının önünde kendisini seyreden Mübecceli gördü. Pürüz arayan o bal rengi, dikkatli bakışları iyi tanırdı. Bu sefer ne vardı acaba? Ama h'ç mi hiç end'şe duymadı. Nadiren bu derece hissiz, bu derece içine kapanık olurdu.

Ayağını mutfaktan içeri atar atmaz, Mübeccel gürledi:

— Bu inatçılığın çekilmez oldu artık.

Mutfağın ortasında ayaktaydı. Ellerini kavuşturmuş, zayıf, ince parmaklarını asabi hareketlerle kıvırıp çatırdatıyordu.

Gülgünün yüreği eski bir alışkanlıkla birden sıkıldı. Fakat bir an sürdü bu. Hissizliği devam ediyordu. Sanki konuşan, insan değildi karşısında. Sanki kendisine hitap edilmiyordu yahut. Naylon torbayı masanın üzerine koydu, boşaltmaya başladı.

— Senin hesabına ben utanıyorum. Ne iğrenç durum bu, sokaklarda.

Gülgün analığına kötü kötü baktı, kaşlarını hafifçe çattı. Cevap vermedi. Bu bakış Mübeccele dokundu.

— Bana bak Fatma, madem ki bu ailenin kızı saymışız seni, ailenin şerefini nazarı itibare alman lâzım. Bunu kati olarak ihtar ediyorum sana. Senin yüzünden nahoş dedikodulara mevzu olmaya tahammül etmiyecem?

Gülgün, eli torbada, gözlerini analığına dikti, öylece kaldı. Ailenin kendi yüzünden değil, Osman Beyin metresinin yüzünden dedikodulara konu olduğunu düşündü. Mübeccel Gülgünün sual soracağını sandı. Sinirliliği arttı.

— Git şu halini aynada seyret! diye haykırdı.

Ateş saçan gözleri kızın göğsüne dikilmişti.

Gülgün anladı. Alışverişe çıkmadan odasına koşmuş, elbise değiştirmişti. Akşam üzereydi, pastahane ise Bağdat Caddesindeydi. Ve Bağdat Caddesi kalabalıktı. Piyasa vaktiydi. Emprime etekliğin üzerinden japone dekolte bir bluz giymişti. Aceleyle (biraz da kasten) içine başka şey giymem'ş, alışverişe gitmek için esvap değiştirdiğini Mübeccel farketmesin diye dışarı fırlamıştı. Şimdi umurunda değildi artık. Gidip dönmüştü ya. Analığına her oyun oynadığında olduğu gibi, memnunlukla karışık alaycı bir tebessüm belirdi dudaklarında.

Mübeccelin bakışı japone kolların geniş açıklığından içeri dalınca, yüzünün kronik egzemadan harap olan aşağı kısmı büsbütün büzüldü. Koltuk arasından, Gülgünün hemen hemen bütün göğsü görünüyordu. Sert ve dik köylü memeleri. Kızgınlığını alayla gizlemeye boşuna uğraşarak sinirli bir kahkaha attı.

— Manavın çırağı için mi koştun üst baş değişmeye?

«Manavın çırağı» koydu Gülgüne. Erol'un da, sabahleyin, hakaret olarak suratına «kasap çırağı» nı fırlattığını hatırladı. Mübeccel de, oğlu gibi, «çırak» lara lâyık görüyordu onu...

Birden boğazını sıkan ağlama ihtiyacını zaptederek, boğuk bir sesle cevap verdi:

— Bu bluzu bana sen verdin.

— Ve halt ettim. Sana ne de yakışır böyle şeyler! Kız o bluz çıplak vücuda giyilir mi?

Göğsünün çifte tepelerine baktıkça aklı başından gidiyordu.

— Şu saçların da bir türlü uzamaz.

Gülgün sert bir hareketle başını dikti.

— Rica ederim anne, senelerce saçlarımı kestirten sendin. Şimdi ne oluyorsun, Allahın günü «Uzamıyor, uzamıyor»...

Ve torbadan çıkardığı son paketi kabaca masaya fırlattı.

Mübeccel evlâtlığının ne böyle bir cevabına, ne de bu gibi bir terbiyesizliğe alışıktı. Sessiz ve hareketsiz kalakaldı. Az evvel suratına sürmüş olduğu bademyağının altından harap yüzü kızardı.

Gülgün eski bir alışkanlıkla ellerini göbeğinin üzerinde kavuşturdu, aynı tonla devam etti:

— Bundan sonra da Fatma diye çağırmayın beni. Niye Fatma diyorsunuz, madem ki adım Gülgün?

— Nooluyor burda?

Senihanın hantal vücudu mutfağın kapısını tıkadı. Gevşek adımlarla ilerledi. Bir yandan tırnaklarını parlatıyordu. Mübeccel kızkardeşine döndü, sinirli bir kahkaha daha attı.

— Küçükhanım badema Gülgün diye çağrılmalarını istiyorlar. Bir itirazınız var mı?

Evlâtlıklarını hangi isimle çağıracakları Senihanın hiç te umurunda değildi. O kendi derdindeydi.

— Sana «Küteks» alacaksın demiştim, gidip başka şey aldın. Berbat bir şey. Aklın başında değil senin kız.

— «Küteks» yoktu.

— Yoksa almasaydın.

Gülgün kaşlarını kaldırıp omuzlarını silkti. Mübeccel uzun süre dudaklarını ısırdıktan sonra, zâhirî bir sükûnetle masaya yaklaştı, paketleri incelemeye koyuldu; aklına koymuştu bir kusur bulmayı.

— Bu hususta ciddi olarak konuşuruz yarın. Şimdi işimize bakalım. Fazla vaktimiz yok. Erol yemeğe gelecek mi? Bir şey dedi mi?

Gülgün başile yok dedi.

— Pötifur... Nisuaz: pekâlâ... Simit: pekâlâ... Piramit: pekâlâ... Milföy: pekâlâ... Hani baton sale? Baton sale yok. Baton sale almadın mı?

— Aldıım.

— Hani?

Gülgün paketlerin, kutuların içinde aradı, taradı: baton sale yoktu. Doğrusu aldığını da hatırlamıyordu.

Seniha alaycı bir tebessümle:

— Unutmuşundur. Aklın başında değil demedim mi ben?

— Allah canımı alsın ki...

— Hani, kız?

— Ben istedim. Koymayı unutmuş mutlaka.

— Öded'ğin paranın hesabını da mı bilmezsin?

— Bilirim.

— Ne verdin? Çık bakayım hesabı.

Hesap yanlış söylemezdi: baton sale almamıştı. Başka bir şey daha meydana çıktı: satıcı hemen hemen bütün çeşitleri fazla fiattan hesaplamıştı.

— Aklın başında değil ki, kızım. Bilmiyorum nerde, ama herhalde başında değil.

Seniha öğüt verdi:

— Telefon et, yollasınlar.

Mübeccelin buruşuk dudakları asabi tiklerle çarpılıyordu. Gülgünün karşısında daha fazla kalsaydı, elinden bir kaza çıkardı. Mutfağı yemek ve misafir odalarından ayıran koridoru asker adımlarile geçti. Seniha ardından gitti. Tırnaklarını parlatmaya devam ediyordu.

Odaya girince, Mübeccel sinir krizini boşalttı:

— Kuyruğundan tutup sıçan leşi gibi dışarı atacağım şıllığı.

Seniha soğukkanlılığından hiç bir şey kaybetmedi.

— Sapıtma! dedi.

— Nasıl? Yapamaz mıyım sanıyorsun?

— Yapamıyacak ne var? Sonra da kollarını sıvar, mutfağa g:rersin.

— Kırk tane uşşak bulurum. Paramla değil mi? Aç köpek çoook.

Seniha güldü.

— Efem? Geçti o günler. İkiyüze bile bulunmuyor. Bu-

lunanı da bir sulh muahedesi kadar şartlar ileri sürüyor. Sen bol keseden atıyorsun.

— Çekilmez oldu artık kahrı.

Seniha mutfağa girmek, süpürge tutmak tehlikesinden başka bir şey görmez olmuştu. Gülgünün sıyrık, edepsiz olması kendisini o kadar az ilgilendiriyordu ki! İçini çekerek yağlı gövdesini bir koltuğa bıraktı, tırnaklarına üfledi, devam etti parlatmaya. Mübeccel salonda aşağı yukarı geziniyordu durmadan.

— Sen ne istersen de. Hem temizlik, hem mutfak, hem alışveriş: her şeye yetişiyor. Bunun gibisini bulamazsın. Hizmetçi tutmasını kolay mı sanıyorsun? Hazret gelir, bir kaşı havada, ben yemeğe karışmam der, yahut çamaşır yıkamam der, alışveriş yapmaz... Türkçesi, bütün iş üzerimize yıkılır. Çamaşır, bulaşık, yemek... Niyetin ciddiyse, bugünden tezi yok, staja başlamalıyız. Bu işe Osman ne der acaba?

Kocasının ne diyeceği Mübecceli pek endişelendirmezdi. Evin nesiyle ilgilenirdi ki bu işe karışsın? Hem kendisi Osmanın yaptıklarına karışıyor muydu ki o da karısının yaptıklarına müdahale etsin? Yıllardan beri hemen hemen yabancılar gibi yaşıyorlardı aynı çatı altında. Mübeccel sinirlerini yerine oturtup tiklerini rafa kaldırdıysa, bunu, mutfağa girmek, yahut köyden şalvarlı gelen gerçek bir Fatmaya yürek tüketmek, yahut da İstanbullu bir hizmetçinin anlaşma şartlarını imzalamaktan ürktüğünden yaptı. Hem de üstelik sinirlerini tutmaya mecbur kalacak, ayrıca Osmanın verdiği masraftan yüzlerce lira ödeyecekti. Boğaz tokluğuna çalıştırmak varken..

Bu gerçek öylesine kandırıcı oldu ki, Mübeccel mutfağa döndü. Sırdaş bir eda ile :

— Bunlar eşşek gibi adamlar, dedi. Telefondan şimdi yollarız derler, bakarsın yollamazlar, rezil oluruz. Gene sen atlayıver pastaneye, elinle al gel. Fıstık az gibi geliyor bana. İkiyüzelli gram daha al. Mısta Bey domuz gibi yer, biliyorsun.

Gülgün farkına varmadı değişikliğin. Dalgin bir hali vardı.

— Ben bakarım yemeğe.

Gülgün cevap vermedi, önlüğünü çıkardı, iskemlenin üzerine attı, servis kapısından dışarı çıktı. Mübeccel ardından «Değiştir şu rezil bluzu» diye bağırmadı.

Alaca karanlıkta, akşamın vaadlerle yüklü uğultusu sardı Gülgünü. Zevkle içine çekti çiçeklerin kokusunu. Az evvel, dışarı atacaklar gibi gelmişti kendisine. Bu fikir içine tuhaf bir korku salmıştı. Şimdi farkına varıyordu ki, - dışarı atılmak değilse bile - herhangi bir felâketi daima beklemiş, kendisini asla öz evinde hissetmemişti. Herhangi bir meselede Mübeccel manalı bakışlarla «Bu hususta sonra görüşürüz» dedi mi, bu tehdidin ciddi bir sonucu olmayacağını tecrübe ile bildiği halde, insiyakî bir endişeye kapılırdı. Ama bu gün, gerçekten bir şey olacağını düşünmüştü. Kendisi de bugüne kadar bu şekilde konuşmamıştı ya. Erolün anasına hatta sövebileceğini, fakat kendisinin böyle bir şey yapmaya hakkı olmadığını da bilirdi.

Mısta Beyin torunu kapıdan seslendi:

— Fatma, nereye gidiyorsun?

— Alışverişe.

— Bizimkiler için mi? Bizimkiler size gelecekler bu gece.

«Ayakları kırılsa da gelmeseler.» Kovulmak da nereden düşmüştü aklına? Bu evde memur muydu, uşak mı, yoksa ailenin bir ferdi mi? Kaldırımın ortasında duruverdi. Her zaman ki gibi belirsiz bir endişe duyacağına, bu akşam neden düpedüz evden dışarı atılmaktan korkuyordu? Korkmak, niye?

— Ben de geleyim mi bizimkilerlen? Pasta ikram edeciniz mi? Anneannem dedi ki mutlaka pasta ikram ederler dedi.

Gülgün cevap vermedi, yürüdü gitti. Korkacak ne vardı sanki? Sokakta kalmak, aç kalmak, dilenmek... Güldü. Aç kalmayı tasavvur edemiyordu. Sokakta giderken o kadar çok

kışi dönüp bakıyordu ki. Hele o bluzu giydi mi, alttan çıplak... Tekrar, yüksek sesle güldü.

— Nereye Gülgün? Bu ne şıklık!...

Samba Roziydi, semtin kızlarile birlikte. Aralarında kıkır kıkır gülüşüyorlardı. Gülgün zevkten kızardı, ve öyle heyecanlandı ki cevap veremedi. Gülümsedi, eli gayriihtiyarî omuzuna gitti, bluzun dekolte yakasını omuzuna doğru çekti. Kızlar fısıldaşarak, gülüşerek geçip gittiler.

Herhangi bir kimse, hele bir erkek, kendisini süzmek için arkaya dönüp baktı mı, Gülgün hep aynı heyecanı duyardı. Yabancıların bakışlarını çekmek için her şeye, hatta analığının gazabına bile razıydı. Alttarafı, ne yapabilirdi ki Mübeccel? Kovmak mı? Şu anda, yürürken, «*Seksapel*» in kapağını andırmıyor muydu? Sokakta kalmak, evsiz, barksız, aç kalmak, kimsesiz olmak... Budala! dedi kendi kendine. Ve ilk defa olarak, o evin dışında belki de daha kolay, daha rahat, daha lüks bir hayat yaşıyabileceğini düşündü. Tabii ya! Hayat mı yani bu? Sabahtan akşama kadar çalış, çalış, çalış, ev işi, dışarı işi... Mübeccelin ve Senihanın gezip tozmaktan ve yan gelip yatmaktan başka işleri yoktu. Başkasının yanında hizmetçi olsa, bunca çalışmaya karşılık, beşyüz... tabii ya, beşyüz lira verirlerdi. Bütün işleri biliyordu, hem de yapıyordu. Oysa başka hizmetçiler - işte Mısta Beygillerin Ayşesi - iki üç yüz liraya bütün bu işlerin birini yahut ikisini yapıyorlardı sadece. Hem tatilleri de vardı. Para da alıyorlardı. Kendisi ise, cebinde meteliği yoktu. Ve Mübeccel hep azarlardı, ve Erol hep alay ederdi. Evin kızı!... Evin kızı da değildi üstelik. Eksik olsun böyle «ev kızlığı». Neydi ya peki? Gerçekten neydi? Bilmiyordu. Ama şimdi bilmek istiyordu. Ve hizmetçi olmak umurunda değildi. Madem ki evin kızı değildi. Madem ki Erol yerin dibine batırmak istiyordu onu. Erol uzak, uzaktı artık. Yabancıydı. Mübeccelin anne, Osman Beyin baba olduğu kadar ağabeydi ancak. Herkes Erol gibi davranacak, üstüne gülecek değildi ya. Erol öteden beri fena

muamele ederdi kendisine. Herkes git bir kasap çırağı bul diyecek değildi ya.

Gülgün tekrar durdu. Ali aklına düşmüştü. Bir saattir neden onu düşünmemiş de boş şeyler için böyle yürek tüketmişti? Ali var oldukça, kendisine aç kalmak yoktu bu dünyada. İstese, günde ikiyüzelli gram et vermez miydi? Ali için ne kıymeti vardı ki ikiyüzelli gram etin? Daha neler verirdi kim bilir! Yeter ki kendi istesin. Şayet bütün Eroller alayı basıp bir kasap çırağı bul dese. Şayet...

Daha Halil de vardı. Zarzavatçı. Neler vermezdi ki Halil! Hele azcık tatlı davransa...

Yatacak yer? Çoook! İstediği adamın evi. Hayret! Ne basit, ne kolay şeydi yaşamak! Şimdiye kadar kendisine öyle karışık, öyle belâlı, korkutucu bir şey görünen yaşamak. Şaştı: insan nasıl olur da böyle birdenbire tamamile başka bir fikre kapılabilir, birkaç saat içinde senelerce devam edegelen düşünme tarzını değiştirebilir? Ve sanki kendisini ezen bir kıskaç birden gevşemiş gibi, âni olarak ağır bir baskıdan nasıl kurtulabilir? Hiç kimseye, hiç bir yere bağlı olmamak, hür olmak, harikülâde bir şey olsa gerek. Kimse sormasın: Nerde kaldın? Kimse emretmesin: Uzat saçlarını! Kimse azarlamasın: Niye geciktin? Kimse karışmasın: Niye onu giydin? Niye kıçını salladın? Kuş olmak, kuş. Kimseciklere hesap vermeye zorunlu olmamak. İstediği saatte plâja giden, istediği saatte dönen Mübeccel gibi. O neden yaşayabiliyor böyle? Çünkü evde işleri yapan birisi var. Plaja gidemiyen birisi. Gülgün var. Gülgün olmasa, Seniha günlerini tırnak parlatmakla, uyuklamakla geçirebilir mi hiç? İkisi de önlüğü takıp mutfağa girerler.

Analığını ve teyzesini mutfakta hayal etti: ikisi de aksileşip birbirlerile boyuna kavga edecekler...

Elbette Mübeccelin kendisine ihtiyacı vardı. Kendisi Mübeccele muhtaç değildi. Ali vardı. Halil vardı. Yüz kişi vardı.

İstediği adam. Mübeccel istediği adamı çağırıp işlerimi gör diyemezdi. Para ödeyecekti. Çok para.

Hafızasının derinliklerinden belirtiler, sesler canlandı. Kendisi ufacık kız; Mübeccel, sert; vapurda, genel yerlerde, Mübeccelin keskin bakışları daima üzerinde... Her hareketi, her bakışı kontrol altında... «Dikkat etmek lâzım, Seniha, alığın biri bu, kolay baştan çıkarırlar»... Bu sözler açık olarak kulaklarında çınlıyordu: «Baştan çıkarırlar...» Ve anlıyordu, baştan çıkartılmasından niye korktuklarını. Neden her hareketini kontrol altına aldıklarını anlıyordu. Şüphe yoktu: Mübeccelin kendisine ihtiyacı vardı. Osmana da ihtiyacı vardı. O suratla kimse onun yüzüne bakmazdı artık. Oysa kendisi, her karşısına çıkan...

Ruhunda bir ferahlık hissetti. Neşesinden şarkı söylemek istiyordu. Rahat nefes alıyordu, ömründe alamadığı kadar rahat. İstediğini yapacaktı artık. Ne endişe, ne korku. Mübeccel korksun evlâtlığı kaçıp da gider diye. Tatlı muamele etsin. Her aile memnuniyetle alırdı böylesine hamarat kızı... Ama hayır! Neden hizmetçilik edecekmiş? Ali varken. Arkaya dönüp birbirlerine «Allah yaratmış!» diyen bunca erkek varken. İçin için sevinçten deli oldu, ve sahte bir küçümsemeyle süzdü lâf atanı. Gözünün ucu ile ışıkları kaldırıma dökülen dükkândan içeri baktı. Ali orda değildi. Alık Memed ağzı açık, burnunu sonsuz çekerekten, kanlı masanın başında birşeyler doğramaktaydı.

Kim bilir nerdeydi Ali. Belki de karanlık sokaklarda kendi adını anarak mecnun gibi dolaşıyordu...

Bu düşünce bir tebessüm koydu dudaklarına. Aliye karşı müşfik bir his doğdu kalbinde. Bencil bir şükranla karışık, lûtufkâr bir şefkat. Ali kaç defa «Ben zenginim kız» demişti. Alinin zengin veya fakir olmasını dert etmemişti. Ama şu anda büyük bir önem kazanmaktaydı bu. Ali ne derece zenginse, kendisini o derece güvenlikte hissedecekti.

Aliyi bulmak arzusunu şiddetle duydu. Mübeccele yapa-

caklarını ona anlatmak, beraberce gülmek, analığını hiddetten deli etmek için yeni plânlar hazırlamak... Yakın bir sırdaş bulmak ihtiyacını hiçbir zaman bu kadar kuvvetli hissetmemişti.

Ama belki de Ali küsmüştü kendisine, yüz vermiyecekti... Amaaan sen de! Bir bakışla, bir tebessümle onu yola getirmek kolaydı. Pek pek, biraz sürtünme, sıcak bir ten teması... Ali mukavemet edemezdi. Açtı be herif! Her arzusunu yerine getirirdi. Nefis elbiseler, Amerikan çamaşırları, naylonlar, ipekliler... Bir gün içinde bir «*Seksapel*» tipi olup çıkıverebilirdi. O zaman, bütün Eroller peşinde... O zaman, Ali de kim oluyordu? Ali de nesiydi? Eroller peşinden koşunca...

Bağdat Caddesine çıkmak üzereydi. Bir çift far yakaladı onu. Işığın ortasından aşina bir ses çağırdı:

— Fatma, nereye gidiyorsun Fatına?

Gülgün gayriihtiyarî ürperdi.

— Pastaneye gidiyorum, Beybaba.

— Bu saatte alışverişiniz mi var daha?

— Hayır, Beybaba. Çırak baton saleyi koymayı unutmuş.

— Haydi çabuk. Vakit geç.

Farlar köşedeki duvarlarda bir daire çizdi, asfaltın üzerine serildi boydan boya. Gülgün arabanın penceresinden anca farkedebildi Osman Beyin profilini. Şaşkınbakkala doğru uçmaya başladı.

Vücudu kan ter içinde kalmıştı. Osman Beyin sesini duyalı, terliyordu. Cehennemî bir sıcak vardı. Ağustos böceklerinin zırıltısı sanki daha da boğucu yapıyordu sıcağı. Yıldız poyrazla akşama kadar üç kere köşekapmaca oynayan hafif imbat, şehrin üzerine külhanın nefesini bıraktıktan sonra büsbütün silinmişti ortadan. Hava elle tutulur, bıçakla kesilircesine yoğundu. Nefes almak güçleşiyordu.

Ter kokusu genzini doldurdu. Erol bu kokudan mı kaçmıştı acaba? Git yıkan dememiş miydi? Gülgün kızardı. Evet, yıkanmalıydı. Böyle havalarda, her gün yıkanmalıydı. Oysa

terden pişmiş vücuduna haftada zar zor bir sefer sabun sürebiliyordu. Vakit yoktu ki. Geceyarısında, her işi bittikten sonra, yorgunluktan ve uykusuzluktan ayakta durabilse bile, su akmazdı. Sabah beşte, kendisi kalkamazdı, yorgunluktan uykusu götürürdü. Yediden sonra, sıra ile kitlerlerdi banyoyu. Son giren Seniha olurdu. Yarım saat kalırdı içerde. Kim bilir ne yapardı. Denizden dönünce, şayet sular akıyorsa, gene sıra ile girip çıkarlardı. Kimse girmediği zaman, işi olurdu. Ya da canı istemezdi. Veyahut su kesilmiş olurdu. Canının istediği anda banyoya girebilmek ne saadet olmalıydı!

Kendisi görmedi Aliyi. Ama Ali uzaktan gördü dudakları kıpırdayan kızı.

Asfaltta beraber volta attıkları hemşerisine:

— Sen git, ben sana yetişirim, dedi.

Sinemanın köşesinde kıza yetişti.

Gülgün, o dalgınlık arasında, âni bir korku ile başını çevirip durdu. Kızgınlıkla tersledi:

— Neden takip ediyorsun beni?

— Takip etmiyorum, Gülgün. Nereye koşuyorsun böyle? Bir şey mi var?

Alinin «Gülgün» ü onu yumuşattı.

— Ne olacak, alışverişe.

— Bu saatte mi? Günde yirmi sefer alışverişe mi yollarlar seni?

Omuzunu silkti. Fakat Alinin sesinde evdekilere karşı bir hınç sezince zevk duydu.

— Sana faydam dokunur mu?

— Ne faydan dokunacak? Yok bir şey. Pastaneye kadar gidcem.

— Sana refakat edeyim mi?

Gülgün güldü.

— Kaçırmazlar.

Ve yoluna devam etti. Neşelenmişti. Yolun en karanlık noktasında, şimşek hızı ile başını çevirip Alinin aynı yerde

hareketsiz durduğunu gördü. Bir güvenlik hissi ona mutluluk verdi. Duvarların dibinden hafifçe uçtu, rüzgâr gibi daldı içeri. Soluk soluğa:

— Baton saleyi unutmuşun... yahut ben unutmuşum, her neyse.

Her sefer yaptığı gibi, evvelâ duvardaki büyük aynaya baktı, karşıdan ve profilden kendi kendini süzdü, elini saçlarının üzerinden geçirdi, gülümsedi, gururla göğsünün tepelerini süzdü. Sonra, bütün bakışların merkezi olduğundan emin bir insanın çevresine karşı takınacağı kayıtsız tavırla çırağa döndü tekrar.

— Yarım kilo vereceksin, çok acele.

Fakat çırak kendisini dinlemiyordu. Baktığı bile yoktu. O çırak ki, ekseriya, yılışık bir gülümsemeyle suratına bakakalırdı. Bugün başka yere bakıyordu. Dükkânda bulunan herkes, satıcısından müşterisine kadar, aynı yere bakıyordu.

Büyük buzdolabının önünde bir genç kız duruyordu. Takriben bir yetmişbeş, dümdüz mokasenlere rağmen. Açık pembe organzadan elbisesi belden dizkapaklarına kadar konik iniyordu. Bacakları birer şaheserdi. Boyu o kadar uzun olduğu halde, ayakları otuzbeşten yukarı değildi. Kemikleri son derece ince idi. Açık altın rengi parlak saçlarının ortasında dünyanın en nazik sevimli çehresi gülümsiyordu: göz, burun, ağız, herşey yerinde idi. İnsan değil, et kemik değil, «*Seventeen*» in kapağından inme bir resimdi. Ve herkes bu resmi seyrediyordu. Kadın olsun, erkek olsun. O ise, ince uzun işaret parmağile istediği pastaları gösteriyordu camın arkasından. Bir kelime bile Türkçe bilmiyordu. Fakat kovboy filimlerinden *yap, okey* gibi kelimeler belleyenler, kızın etrafında pürtelâş tercümanlar kesilmişlerdi. «*Seventeen*» in kapak resmi istediklerini kolayca aldı, aldanmadan parasını ödedi, ifadesi imkânsız bir gülümseyişle, ömründe hiç bir müşteriden bir teşekkür kelimesi duymamış olan çırağa «*Tenk Yu*» dedi,

gid'p kaldırımın kenarında bekliyen spor arabayı harekete geçirdi. Bütün bakışlar onu uğurladı.

Ağır sesizlik içinde, birisi mırıldandı :

— Yeni gelen Amerikalılar.

— Diplomatın kızı değil mi?

— Diplomat mı, Marshall teknisyeni mi?

— NATO albayı imiş dediler.

Gülgün fısıltı halinde tekrar etti siparişi, gölge gibi ödedi parayı, dışarı süzüldü. Aptallaşan çırak kendisini tanımamıştı bile. Milletin gözünde hâla «*Seventeen*» in «kapak kızı» vardı.

Gülgün Amerikalı kızı görebilmek için sağına soluna bakındı. Onu tekrar görebilmek, uzun uzun seyredebilmek uğruna çok şey feda ederdi. Araba kaybolmuştu. Gülgün kedere kapıldı. Sevgilisini kaybeden bir insan gibi.

— Gece misafiriniz mi var?

Aliydi. Gülgün cevap vermedi. Asfalta bakıyordu.

— Gülgün.

— Ha?

— Misafirler gittikten sonra naapacan?

Durdu, belli bir çaba ile bakışını asfalttan ayırdı, Ali'ye çevirdi. Yeni görüyordu onu. Kaşlarını çattı.

— Sana ne?

Dedi ve yürüdü.

Ali kendine gelinceye kadar, Gülgün uçup gitmişti bile.

5

Mübeccel merdivende rastladı Erole. Asabı her zamandan daha gergindi.

— Nerdesin bu saatte? Misafir geleceğini biliyorsun.

— Bana ne?

— Doğru. Sen bu evin adamı değilsin ki. Burası otel.

Sallana sallana mutfaktan çıkmakta olan Seniha sordu:

— Ne dedin?

Mübeccel basamaklardan inmeye devam ederek tekrar etti:

— Küçükbey için otel burası.

Erol kaşlarını kaldırmış, hakaret olsun diye ıslıkla bir şarkı çalarak basamakları üçer üçer tırmanıyordu.

— Bir an evvel yemek yemeli. Benim uykum geldi bile. Şimdi kim meram anlatacak o heriflere?.

— Hah! Sen de Erolün yolunu tut, Mübeccel baksın icabına. Anadolunun ayılarını oynatmak zavallı Mübeccelin vazifesi. Çünkü Beyefendinin hesabı varmış. Dünyada adam kalmadı, Mısta Beyle iş yapması tuttu. Ne diyeyim, benim şansım bu, kuruyasıca şansım.

Osman Bey burnunu gazeteden kaldırdı, yemek odasından misafir odasına soluyarak geçmekte olan karısına bir bakış fırlattı.

— Ne olmuş şansın? diye sordu.

— Ne olacak, Allah her şeyin acaibini bana vermiş. Misafirin bile.

Bir koltuğa yıkıldı, kollarını sarkıttı, bacaklarını uzattı. Yıllar boyu karısının trajik ifadelerine alışmış bulunan Osman Bey hissiz bakışlarla bir süre daha seyretti onu. Aklı başka yerdeydi. Sonra gözlerini tekrar gazeteye çevirdi. Seniha gidip radyoyu açtı, başında oturdu, sağ elinin tırnaklarile sol elinin tırnaklarını temizlemeye koyuldu. Yuvarlak, geniş yüzünde ter taneleri dizilmişti.

Osman Bey gözünü kaldırmadan:

— Yemek yemiyecek miyiz? diye sordu.

— Fatmayı bekliyoruz.

— Zamanında bütün işleri yapmazsınız...

Mübeccelin tahammülü yoktu Osman Beyin herzamanki iltifatı olan bu söze.

— Ne diyorsun, ne diyorsun, ne diyorsun?... Durumu biliyor musun da böyle konuşuyorsun?

Masadaki plâstik kaptan bir sigara aldı, çakmağı çaktı. Alev almadı. Sinirden elleri titriyordu.

— Osman, ver kibritini.

Sesi o kadar sertti ki, Osman Bey yüzüne baktı.

— Ne oluyorsun? dedi.

— Ne olacağım, misafir gelecek, çakmakta benzin bile yok. Her şeyi ben düşünecek, ben yapacağım. Daha ne olsun istersin?

Seniha başını bile oynatmadı. Ufak çıt-çıt'larla tırnaklarını temizlemeye devam ettî. Bir kulağı alaturka şarkıcının yürekler parçalayan feryatlardan idi. Mübeccel kıpkızıl uzun tırnaklarile ağzının etrafındaki kurumuş yara izlerini kazıyordu sinirli sinirli, ve üst üste içeri çekiyordu dumanı.

— O Fatma denen ahmak tam bir salak. Hiç bir işe yaramıyor artık. Sabahtan beri biliyor musun kaç kere alışverişe gitti? Ama mahsus yapıyor, yarın saatte bir dışarı fırlamak için. Bana bak Osman, bu kız sabrımı tüketti artık.

Osman Bey kaldırdı başını.

— Ne var gene, ateş püskürüyorsun.

Senihaya baktı. Seniha «Ehemmiyet verme» der gibi yüzünü ekşitti ve biraz yükseltti radyonun sesini. Mübeccel birincisini söndürmeden yeni bir sigara yaktı. Elleri hâla titriyordu.

— Günün birinde tekmeyi vurup dışarı atacağım, gözüm dönecek...

— Ne dönecek?

— Gözüm! Gözüm! Seniha, kıs biraz şunu şekerim, aaa! deli olacağım gürültüden.

Seniha düğmeyi çevirdi, çünkü ablasının gözlerini beğenmemişti. Sahi çıldıracaktı.

Bir anda gecenin sıcak kadar yoğun sessizliği kulaklara doldu. Mübeccel, ağzı açık, hareketsiz kaldı, gözlerini yum-

du. Bir müddet öyle durdu. Yüz hatları çözülüyordu. Gözlerini tekrar açınca, yaşlar parlıyordu içinde. Yaşlar yanaklarından aşağı süzüldü. Osman Bey indirdi gazeteyi. Acımayla sordu:

— Nen var Mübeccel? Fatmaylan aranda ne geçti?

Seniha eniştesini tanırdı. Tanırdı ya, gene de meselenin Gülgünün başına patlamasından korktu. Tatlılıkla araya girdi:

— Bırak, Osman, onun âsabı bozulmuş. En ufak bir şeyden sinirleniyor. Fatmanın bir şeycik yaptığı yok. Akılsızdır, biliyorsun. Ama her zamanki akılsızlığı. Müstesna bir şey yok. Haksızlık etmiyelim, her işi görür, çalışır doğrusu. Kabul etmen lâzım, değil mi, Mübeccel? Şafaktan geceyarısına kadar durmadan çalışır. Değil mi? Değil mi? Haksızlık etmiyelim. Değil mi?

Mübeccel başını çevirmeden elini uzattı.

— Bir mendil ver, dedi.

Senihanın da yoktu mendili. Osman Bey cebindekini verdi. Mübeccel biraz sakinleşmiş gözüktü. İçini çekti.

— Gününü buldun o ayıları davet etmenin. Bu keyifle misafir kabul etmek...

— Mübeccel, ayı olsun, maymun olsun, tahammül edeceksin o adamlara. Bu hususta başka zaman da bahsettik. Eğer bu hayatı devam ettirmek ve daha iyi bir hayat sürmek istiyorsan...

— Herkes...

Osman Bey birdenbire kızdı.

— Bırak herkesi! Dün araban var mıydı? Evvelki gün villan var mıydı? Daha evvelki gün buzdolabın var mıydı? Eğer istiyorsan yarın...

— Arabanın yüzünü gördüğüm yok benim. Araban sana, ve oğluna.

Şimdi de Osman Bey sinirlenmişti. Az evvelki soğukkanlı çehresi hareketli ve huzursuz bir hal almıştı. Karısını

iyice dövmek arzusu belirmişti yüzünde. Kendisini zaptedip soğuk bir eda ile:

— Galiba unuttun beş sene evvelki halini, dedi. Bırak şimdi bunları, bunlar boş lâf, kızım. Mısta Beye ihtiyacım var. Başka defa da söyledim sana. O herifin her işi yapmaya muktedir adamları var Ankarada...

Mübeccel acı acı güldü.

— Tasavvur et, ne günlere yetiştik!

— Ben günü münü bilmem azizim. Bu işlerin günü, saati olmaz. Bugün, Mısta Beyin günü. Bittil Araba geçiyorken kaçırdın mı, yaya kalırsın yolda? Yoldan her an araba geçmez. Anlıyor musun dediğimi?

— Anlıyorum, anlıyorum...

— Anlamıyorsun zannederim. Halbuki gayet basit. Sana öyle adamlar göstereyim, dün ekmek parasını düşünürlerdi, bugün *Cadillac*'ta geziyorlar. Bunlar, arabayı kaçırmayanlar. Senin o beğenmediğin ayı, arabaya yetişmesini hepimizden daha iyi bildi. Arabaya atlayabilmen için şoförün durması veya yavaşlaması lâzım. Şoförü ele geçirmek kolay değil. Halbuki bütün mesele şoförü ele geçirmekte. Gerisi boş lâf hayatta. Anlatabiliyor muyum?

Saate baktı.

— Bırakın şu Fatmayı da masaya oturalım. Yetişmezse mutfakta yesin o. Masayı kor musun lûtfen?

Gazeteyi kaldırdı dizlerinden.

— Radyoyu açar mısın, Seniha?

— İşte, Fatma geldi. Aldın mı?

— Aldım.

— Fıstık da aldın mı?

Gülgün taş kesildi odanın ortasında. Büsbütün çıkmıştı aklından. Mübeccel zafer sevinci ile parlayan yüzünü kocasına ve kardeşine çevirdi.

— Şimdi ikna oldunuz mu? Günde yirmi defa bir şey

unutur. Söyleneni iki dakka sonra unutur. Büsbütün aptallaştı mübarek. Size demiyor muyum...

Seniha telâşla müdahale etti:

— Zararı yok, ne varsa yeter. Biraz eksik yesinler fıstığı. Şimdi yemek yiyelim, geç kaldık.

Ablasını kolundan çekip mutfağa götürdü. Mübeccel çıkarken emretti:

— Git Erolu yemeğe çağır. O da gitti yukarda kaldı.

Gülgün kıpırdamadı. Dudaklarını ısırıyordu. İçinde bir korku vardı.

— Ne duruyorsun? Çağırsana oğlanı.

— Gidiyorum Beybaba.

Elini omuzunun üstünden geriye attı, tenine yapışmış olan bluzun yakasını çekti, silkeledi. Çıplak ayakları da yağlı, vıcık vıcıktı pabuçlarının içinde. Fakat şimdi ayak yıkamaya vakit yoktu. Erol yüzüne karşı tekrar «Git ayaklarını yıka!» diye bağırsa bile.

Erol odasında yoktu.. Işık yanıyordu. Banyoda da ışık vardı. Fakat su sesi, hiç bir ses duyulmuyordu. Gülgün gölge gibi yaklaştı, başını uzattı. Yüreği çarpıyordu.

Erol aynanın karşısında ayaktaydı. Donlan. Ayağında çorapları ve papuçları vardı, fakat yarı belden yukarı çıplaktı. Pazularını şişirmiş, kollarını germiş, sol yumruğu belinde, ağzının köşeleri ezici bir ifade ile sarkmış, bir kaşı aşağı, bir kaşı yukarı, kendi kendini seyrediyordu aynada. Musluğun yanıbaşında, havlu asmaya yarayan demirde, pantalonu seriliydi; üzerinde geniş ıslak bir iz vardı. Gülgün telâşla geri çekildi, kedi adımlarile yatak odasının kapısına kadar geriledi, sonra ayaklarını sürterek banyoya doğru ilerledi. Kapının önüne varıncaya kadar, Erol deminki duruşunu terketmiş, alelacele diş macununu fırçaya sıkıyordu. Aynadan Gülgünü görünce, macunlu fırçayı hoyratça bardağın içine fırlattı.

Gülgün sabahki olaydan beri ilk defa olarak onunla kar-

şı karşıya geliyordu. İzahı imkânsız bir korku hissetti. Kekeledi:

— Annem seni istiyor.

— Nolacak?

— Yemek yiyeceğiz.

Cevap vermedi, kollarını sabunlamaya başladı musluğun altında.

— Gelecek misin?

Erolün ağız uçları gene sarktı, bir kaşı gene yukarı uçtu, tam aynada denediği şekilde. Sabunla ovalarken, pazularını muayene ediyordu.

— Vakit yok da...

Erol şimşek gibi arkaya döndü.

— Cehenneme git! Sağır yok karşında.

Gülgün bir anda toz oldu. Erol alaycı bir tebessümle aynaya döndü, gözlerine korkunç bir ifade vererek, bütün kısımlarını muhtelif pozlarda görebilmek için yüzünü ağır ağır sağa sola çevirerek uzun uzun seyretti kendisini.

Sonra kollarını suyun altına tuttu. Ve ancak temizleyebildi sabunu. Su süratle azaldı, azaldı, bir dakka içinde muslukta bir hırıltı kaldı sadece.

Osman Bey, sabun kalmasın diye ellerini acele acele ovuşturarak, bütün sesiyle bağırıyordu:

— Su kesiliyor, su biriktirdiniz mi?

İçerde bir telâş başgösterdi. Senihayla birlikte masayı koymakla meşgul olan Mübeccel mutfağa koştu.

— Bilmem. Budala kız akıl etti mi? Fatmaaa, Fatma, su biriktirmiş miydin? Allahtan bulasın kız, su biriktirmedin mi? Hangi deliktesin, Fatma, gözün körolasıca!

Bir yandan da, altına kaplar koyarak, bütün muslukları açıyordu. Ama su zaten sicim gibi akmaktaydı. Gülgün aheste aheste mutfağa girdi.

— Neredeydin?

— Üstümü değiştirdim.

Japoneyi çıkartıp yakası kapalı bir bluz giymişti.

— Boyun devrilsin! Zamanı mıydı şimdi?

Nesi vardı bu akşam? Mübeccelin lâfları çok ağırına gidiyordu. Halbuki bir saat evvel o kadar soğukkanlıydı ki. Yalnız başına kalmak istiyordu canı. Ufacık yatak odasına çekilmek, mutfağa açılan kapıyı örtmek, bahçeye bakan pencerenin önünde oturmak karanlıkta, yeşillikleri seyrederek hayale, hayallere dalmak sabahadek...

— Evde bir damlacık su hak getire. Allah canını alsın senin, kız.

Gülgün mutfağın ortasında durmuş, zâhirî bir umursamazlıkla telâşı seyrediyordu. Oysa aklı sokaktaydı, karanlıkta, yemyeşil yapraklardan süzülen elektrik ışıklarında.

— Karşımda durmuş hissiz hissiz yüzüme bakıyor bir de. Ay! deli olacağım şimdi.

— Naapim anne?

— Annen batsın!

— Bütün muslukları açıp altına kap koymuşunuz. Başka yapacak bir şey yok ki.

— Gözün kör olsun! Bunu bir saat evvel yapsan olmaz mıydı? Benim yapmamı bekledin.

— Sabahtan beri sokağa koşuyorum. Bugün öyle şeyler düşünmeye vaktim mi oldu? Başka günler biriktirmiyor muydum?

— Aptallığından dışarı koşuyorsun her saat başı. Aklın başında mı ki bir defada bitiresin?

Osman Bey sabırsızlıkla mutfağa döndü.

— Azcık acele et, Mübeccel, bırak şimdi gevezeliği.

— Gevezelik mi!... Bir damlacık su yok...

— İyi ya, yoksa yok, konuşmakla su mu getireceksin?

— Ama...

— Kızım, bırak dedim lâfı.

— Osman!...

— E kes! Aaa! Kes dedik!

Mübeccel gayriihtiyarî susup kocasının yüzüne baktı. Osman Bey hafifçe ilâve etti:

— Canınız isterse sonra devam edersiniz kavgaya. Fakat çok rica ederim, Mübeccel, sofraya oturalım şimdi. Adamlar nerdeyse gelecekler. Bu durumdan mesul sensin zaten. Şofben istedin. Böyle bir şehir için lüks bu. Termosifona tenezzül etmiş olsaydın...

Gülgünün önünde ve onun yüzünden kocası tarafından azarlanmak gene bozdu Mübeccelin âsabını. Fakat misafirlerin âniden gelme ihtimali zaptetti onu. Yalnız suratındaki tikler iç fırtınaları belli ediyordu. Mübalâğalı bir soğukkanlılıkla, gayet ciddi:

— Pekâlâ, dedi, sonra görüşürüz. Artık kati olarak halletmeli bu meseleyi. Durum tahammül edilmez oldu.

Seniha, tırnakları bozulmasın diye tuzluğu başparmağının ve işaret parmağının uçlarile tutup, domates dilimlerine tuz ekiyordu. Tartışmanın başından beri ekiyordu, gayet meşgul görünmek için. Tuzun deliklerden dökülmediğini kendisi de pekâlâ görüyordu.

Osman Bey üsteledi:

— Çabuk olun. Şu oğlanı çağırsanıza yukardan.

Senihanın tiz sesi kattan kata çınladı:

— Eroool! Eeerol! Yemeğe!

6

Sakin bir yemekti. Her zaman olmazdı böyle. Krikor sesini çıkarmadı. Ne tuzludur dedi, ne tuzsuzdur dedi, ne yanmış dedi. Hiç bir şey tenkid etmedi. Hiç bir şey istemedi.

Bu, evdekilerden birisine küstüğü zaman olurdu ancak. Ve Yeranik daima «ooooh!» çekerdi içinden.

Teyzesine «nisbet» olsun diye, Krikor tatlı tatlı yarenlik etti anasile. Yeranik de Pupulla konuştu. Krikor bir defa bile bakmadı teyzesinin yüzüne. Ama Pupul zaman zaman en sert bakışile onu tepeden tırnağa süzerek, meydan okumaya devam etti. Tabağından balık kılçıkları, yağ parçaları attı Tekirin önüne. Kedicik, bu lütuftan cesaret alarak, şevkle «miyav» çekiyor, varlığını hatırlatmak için hatta bazı bazı sahibesinin eteklerine pençe atıyordu. Krikorsa, sanki duymuyor, görmüyordu. Orda değilmiş gibi. Anasile bir iki defa alaycı tebessümler teati etti. Krikorla Pupul kavgalı oldular mı, Yeraniğin en kuvvetli olduğu ânlardı bu. Krikor da iyi davranırdı kendisine karşı, Pupul da. İkisi arasında yüksek bir otorite olurdu. Ne yazık ki kısa sürerdi, sessiz sedasız barışıp birbirlerile konuşmaya başlayıncaya kadar.

Yemekten hemen sonra, Krikor mutfağın kapısından eve girdi, doğruca yatak odasına çıktı. Yemeği erkenden yeyip bahçenin ön kısmında elektrik lâmbası altında oturmuş olan Madam Verjinle Kâzım Bey tarafından görülmekten kaçındı.

Odanın dört duvarı arasında, eski koyu renk eşyaların, kararmış tavanın görünüşü derhal sıktı onu. Bu dekorda, çocukluğunun en karanlık hatıraları canlanırdı. En samimî ıstırabıydı yeniden hissettiği: küskün, gözden düşmüş, yapayalnız olmanın ıstırabı. Cezalı olma hissi. Vaktile, çok eski günlerde, annesi veya teyzesi kendisini akşam yemeğinden mahrum ederek odaya hapsettiler mi, aç da kalırdı bazan.

Hatıralar öylesine canlıydı ki, henüz yemekten kalktığını unutup açlık hissetti. Sonra da güldü. Çocuk değildi artık. Kimse onu cezalandırıp karanlık odaya hapsedemezdi. İspat etmek gayesile aşağı indi. Mamafih, bahçeden duymasınlar diye, son basamaklara kedi gibi bastı. Işığı yakmadan mutfağa süzüldü, buzdolabından bir *Kuzuluk* aldı. Madam Verjinin, Yeraniğin sesleri zaman zaman mutfağa kadar ak-

sediyordu. Vaktile, çok eskiden, hapsedildiği odadan, dışarda yeyip içenlerin gülüşmelerini, neşeli bardak, tabak, çatal seslerini duyunca kendisini kıvrandıran kini yeniden duydu. Anası şimdi de gelmiyordu hatırını sormaya. Evlâdının aç olmadığını biliyordu şimdi, ama hiç değilse acaba üzgün mü, yapayalnız canı sıkılıyor mu, bir şeye ihtiyacı var mı diye endişeye kapılabilirdi. Yeraniğin her gülüşü, dehşet Türkçesile söylediği her kelime, hançer gibi batıyordu kalbinin yaralarına. Yalnızdı, tamamile yapayalnız. Annesi, teyzesi... Acı acı güldü. Şayet kazanç sahibi kendisi olmasaydı, acaba annesi, teyzesi... Çocuk olmamanın, cezaya çarptırılmamanın yegâne garantisi kazanç sahibi olması değil miydi?

Burukluk taşlaşıyordu göğsünde. Yukarı çıksa patlayacaktı. Ne hesap yapacak kafa vardı, ne gazete okumaya keyfi. Ne yapmak istediğini kendisi de bilmiyordu.

Şişenin dibindeki artığı da yuttu. Midesi yanmağa başlamıştı. Mutfak kapısından bahçeye çıktı. Birden, bir gömlekle olduğunu hissetti. Korku ile durakladı. Yukarı çıkmak, yün kazağı almak... Bu havada, bu boğucu sıcakta, elâlem çıplak geziyorken...

Bir utanma hissi bütün benliğini sardı. Gittikçe küçülüyor, küçülüyor, insanlardan, bütün canlı yaratıklardan uzaklara kaçmak istiyordu. Uzaklaşmak, yalnızlıktan ıstırap çekmek, ve mutlak bir yalnızlığa gömülmek...

Bir adımda yarı yıkık çiti aşıp bitişik bahçelerin ve arsaların içinden paralel asfalta çıkan karanlık viraneye girebileceği kısma varmıştı.

Arsaya ayak bastıktan sonra dönüp bir müddet köşkü seyretti. Gevezelikle, sokaktan gelip geçenleri seyretmekle meşgul, şezlonglara gömülmüş insanların, arkasında kayboldukları simsiyah binayı. Biraz sonra telâşlanacaklarını, kendisini arayacaklarını, kendisile meşgul olacaklarını, belki de endişeye kapılacaklarını, herhalde, ön kapıdan çıkmadığına göre, acaba nereye gitti, elektriği açık kalan odadan buhar

olup uçtu mu? diye hayret edeceklerini sevinçle düşündü.

Taşlarda sürçerek, çukurlara bata çıka arsanın karanlığına gömüldü. Bir kör gibi kollarını ileriye doğru uzatmıştı. Anasına, teyzesine ve kendine sövdü. Başkasından öç almak için bu eziyete katlanmak akıl kârı mıydı sanki?

Asfalta çıktı. Bu yol daha işlekti. Trafik vardı. Sinemaya gidenler vardı. Ziyarete gidenler. Kız peşinde koşan oğlanlar. Birbirine sokulup fısıldaşan kızlar. Yemekten sonra gezmeye çıkanlar. Gidecek yeri olanlar. Arkadaşı, ahbabı olanlar. Ziyaretlerden, kalabalıktan hoşlananlar. Şu dünkü hödük bile, Ali, kasap parçası, *piyasa* yapıyordu. Karıların arkasından dönüp bakıyor, lâf atıyor, yanındaki hemşerisine bir şeyler söylüyordu. Şu dağ ayısı! Uşak bile olamayacak odun parçası!

— Akşam hayır.

— Akşam hayır.

Aksi istikametlerde ikişer adım attılar. Ali durdu, başını çevirdi.

— Müsü...

Krikor ürperdi. Ali kavga arayacak, yahut kendisini soyacak, ya da kafasına bir sopa indirecekmiş gibi bir hisse kapıldı. Gayriihtiyarî etrafına bakındı korku ile. O esnada kimse yoktu yakınlarında, ve iki sokak lâmbasından eşit uzaklıkta bulunuyorlardı. Mamafih, Alinin zoraki tebessümü farkedilebiliyordu.

— Ete ihtiyacınız varsa yollayım yarın sabah.

Krikor bir nefes aldı.

— Teşekkür ederim...

Et var diyecekti, dilini tuttu. Yeranik Bostancıdan ucuza almıştı. Yılışarak izah etti:

— Yarına balık var. Pazartesiye inşallah.

— İnşallah.

— Hayırlı geceler.

«Bizi soyarsın değil mi? Köpooğlu! Ağzına tad verdi!»

— Hayırlı geceler, Müsü.

«Gâvur oğlu gâvur!»

Birkaç adım ötede yüksek sesle ilâve etti:

— Bunların onu on parayaydı harpte, Yozgatta. O zaman kim tükürürdü müsünün üzerine? Hepsi ayaklarımın altındaydı o zaman.

İçini çekti.

— Şimdi iş icabı müsü diyoruz, temennah da ediyoruz. Para, para hep bunlarda.

Hemşerisi henüz pek yeniydi İstanbul'da. Bir an düşündü. Çekingen bir tavırla:

— Hökümat neye koyverir? dedi.

— Her şeyin vaktı var, azizim. Hökümat bizden eyi bilir. Hökümatın, devletin işine akıl ermez.

— Tabiî, tabiî.

Adam nefes aldı. Alinin «Saçma lâflar ediyorsun» diye paylayacağından korkmuştu. Gâvur hakkında hiç bir fikri olmadığını, İstanbula gelmeden ömründe gâvur görmediğini, bütün bildiğinin ondan bundan duydukları olduğunu belli etmek istemiyordu. Eh, Ali de elbette vaktile bir şey bilmezdi, memleketteyken. Ama şimdi, uzun yıllardır İstanbulda yaşıyor, gazete okuyordu. Gâvurları tanımıştı. Elbette ki o kendisinden fazla bilirdi. Yalnız, gene de aklının ermediği bir nokta vardı. Madem ki Kurtuluş Savaşında gâvurlar — Moskof, Yunan, İngiliz — memleketten kovulmuşlardı, ya bunlar kimdi peki? Niçin halâ buradaydılar? Niye kovmazlardı düşmanı?...

Bir sokağın köşesine varınca, Ali tekrar durdu. Kulak kabarttı. Bir kahkaha çınlamaktaydı. Tanırdı bu kahkahayı. Osman Beygilin ışıkları geniş renk dilimleri yatırıyordu asfalta.

— Bayram kardaş, ben burda ayrılayım senden. Aklıma düştü ki, bu sokakta bir yere uğrayacağım.

Elini uzattı.

— Seni tramvaya kadar götürmek isterdim...

— Zararı yok, zararı yok.

— Sen yalnız bulursun caddeyi...

— Bulurum.

— Bu sokaktan devam et, doğru durağa varırsın. Yarın, dediğim gibi, öğleden sonra gel, seni hastahaneye kadar götüreyim.

— Sağ ol.

— Hemşerilere selâm.

— Sağ ol. Hayırlı geceler.

Geniş sırtı eridi karanlıkta, karşıdan gelen bir arabanın farları ortasında bir gölge kaldı sadece.

Ali sokağa girdi.

Osman Beygilin bütün perdeleri kenarda, pencereler açıktı. İçerdekilerin sesleri, bilhassa Mısta Beyin hayatından memnun, mutlu insan kahkahası sokağın bir ucundan öbür ucuna yayılıyordu. Masanın etrafında toplanmışlardı. Mısta Beyin sırtı sokağa dönüktü. Gür kır saçları avizenin altında parlıyordu. Zemin katın bütün ışıkları yanıyordu. Seslerle birlikte, bir ışık seli akıyordu dışarı. Ali kendini küçücük gördü. Bu ışıklar, avizelerin parıltısı, onu sıkardı. Taraçaya açılan kapı ve pencereler, ışıl ışıl, onu sıkardı. Bütün bunlardı Gülgünü kendisinden uzaklaştıran.

Villânın duvarını komşu villânın bahçesinden ayıran, servis kapısının bulunduğu dar çıkmaza yöneldi. Gülgünün odasının o tarafta, mutfağın bitişiğinde olduğunu bilirdi.

Penceresi karanlıktı. Zemin katın tek karanlık penceresi. Mutfaktan içeriye baktı, kimseyi göremedi. Bahçeye girmeye veya seslenmeye cesaret edemedi. Delinin biriydi bu kız, yüksek sesle azarlayabilir, rezalet çıkarabilirdi. Ne yapacağı belli olmazdı ki. Keyfine bağlıydı. Keyfinin de bir andan öbür ana ne olacağını kim kestirebilirdi ki? Daha iki saat evvel, pastahaneye girip çıkacak kadar kısa bir zaman içinde iki değişik yüz göstermişti.

Ali canı sıkkın halde sokağın köşesine kadar gitti. *Müsü*-gilin bahçesine bir göz attı. Tek ampulün dağınık ışığı altında sesler duyuluyordu. Kimbilir ne kadar zengindiler namussuzlar! Bütün ticaretin bunların elinde olduğunu, biçare Türk ve islâm halkının bu yüzden sefalet içinde yaşadığını kaç defa okumuştu gazetelerde. Bayramın safça sorduğu suali hatırladı. Bilgiçlik taslamak için bir cevap bulmuştu gerçi, ama doğrusu bu parazit ecnebilerin yurdun zenginliklerini sülük gibi emmelerine, kasalarını doldurmalarına, lüküs hayat yaşamalarına, memleketin esas sahiplerinin ise ekmek parası bulamamalarına hökümatın neden göz yumduğunu kendisi de bilmiyordu. Bilmeceydi bu. Öyle bir bilmece ki, içinden çıkabilmek için «Elbette hökümatın bir bildiği var zaar» demekten başka çare bulamadı, ve Gülgüne döndü.

Işıklar içinde yüzen mutfakta bu defa da kimseyi göremedi. Dikkatle muayene etti salonu. Osman Beyi, Mübeccel Hanımı, Seniha Hanımı, Mısta Beyin karısını tanıdı. Başka kimse yoktu. Mısta Bey ayakyoluna gitmiş olacaktı. Ya Erol nerdeydi? Yukarda ışık yoktu. Acaba... O kadar kişinin içinde yukarı çıkıp... Hayır, cesaret etmelerine imkân yoktu. Vücudu terden ıslanmıştı. Erole karşı kahredici bir nefret duyuyordu. *Müsü*ye beslediği kine benzemezdi bu. Bunda küçümseme yoktu. Başka türlü bir şeydi. Korkuyla, umutsuzlukla karışık bir şey. Acaba neredeydi Gülgün? Evden çıkmış olamazdı. Misafir vardı. İstediği kadar evin küçükhanımı saysın kendisini! Hizmetçiydi alt tarafı. İstediği kadar burnunu havada tutsun. Orospu!

Bu sıfat azcık ferahlattı Aliyi. Misafirler elbette sabaha kadar orada kalacak değillerdi ya. Gülgün nihayet meydana çıkacaktı.

Plâja kadar gidip Bağdat Caddesinden geri dönmek niyetile yoluna devam etti.

Ve dar geçitten çıkarken, elinde bir tepsiyle mutfak penceresinin önünde beliren Gülgünü görmedi.

Gülgün oyunun tatil edilmesini bekliyordu. Tepsilere ufak kanapeler, çesterler, çeşitli hamur işleri, pastalar dizmiş, her şeyi hazırlamıştı. Artık alçak iskemleye oturup «*Seksapel*» in resimli maceralarını okumaktan başka yapacak iş kalmamıştı. Servis vaktine kadar.

Lâkin okuyamadı mecmuayı. Bir sıkıntı vardı içinde. Harıl harıl çalıştığı müddetçe hissetmediği bir sıkıntı. Bir çöküntüydü bu. Pastahanedeki manzara peşini bırakmıyordu. Demek ki yalan konuşmuştu «*Seksapel*». Yalan konuşmuştu o kadar dekolte ve tahrik edici kadın resimleri. «*Seksapel*»in hükümlerinin yanlış olduğunu anlamak dehşetli bir keşifti...

Pencerenin camında dikkatle tetkik etti kendisini. Saçları her zamankinden daha uslu, yüzü makyajsız, vücudunun hatları daha az barizdi. Büsbütün başka bir görünüşü vardı şimdi. Ama böylesinin daha iyi olduğundan emin değildi. Bu hali ne tesir bırakacaktı başkalarının, erkeklerin üzerinde? Pastahanedeki kukla değildi ki. Ah! O olsaydı eğer... Ne yapardı sanki? Kimsenin yüzüne bakmazdı. Bırakırdı herkes peşinden koşsun, döğüşsün, birbirini öldürsün. Sonra da hepsine hakaret edip kahkahayı basardı. En mühimi, dünyada artık hiç bir şeyden korkmazdı. Hiç bir endişe, hiç bir...

Pencereden azıcık geri çekilip boydan boya süzdü endamını. Kalbi burkuldu. Liz diye çağırılmak bir hayaldi. Erolün alaycı sesi kulaklarında çınlıyordu: «Lizi!»... O ses... Elisabeth Taylor'dan da, kendi kendinden de nefret etti. Samba Rozi, hepsi, dalga geçmişlerdi kendisile. Halbuki ne hayallere kapılmıştı. Hiç değilse bir yılcık «*Seventeen*»e kapak kızı olabilmek uğruna ömrünün yarısını feda etmek işten bile değil. Oh! bir sene kâfi. Amerikalı diplomatın kızı gibi yaşamak bir sene. Sonra ölmek mi? Yo! Yeniden Gülgün olmak. Gülgün değil, Fatma olmak. Umurunda mı? Bir yıl boyunca çatlatmak Mübecceli, bir yıl hiç bir şey düşünmemek, sadece tualet değiştirmek her gece, dansa gitmek, gezmeye gitmek, Allahın günü başka bir oğlanla, herkesi bir bakışta

ezmek, herkesi önünde diz çökmüş görmek ve kahkahayı basmak, filimlerde havada uçuşan periler gibi eteklerini savura savura kaçıp gitmek...

İçerden, Mısta Beyin neşeli, gürültücü kahkahası yükseliyor, evi dolduruyordu. Gülgün sinirlenmezdi bu kahkahaya. Genellikle, neşeli insanlar sinirlendirmezdi onu. Belki ömrü boyunca asık suratlar arasında yaşadığı, daima dırdır, şikâyet, münakaşa, tatsızlık görmüş olduğu için. Evde, ne Osman Beyin, ne de Mübeccelin hiç bir neşeli anı görülmezdi. Senihanın ise her zamanki gülümseyişi, merhametsiz bir alaydan başka bir şey değildi. Ağzını her açtığında, mutlaka zehirli bir iğne batardı.

Taşralı şivesinden nefret ederdi Gülgün. Taşralı şivesile konuşanlara, meselâ Aliye karşı kendisi de, Seniha gibi, alaycı bir tavır takınmak isterdi. Ama Mısta Bey bunda da bir istisna teşkil ederdi. Bilâkis, taşralı şivesi, onun al al, tostoparlak, yaşama zevkinin yapmacıksız parıldadığı kurnaz, fakat aslında iyi niyetli yüzüne sempatik bir eda verirdi. Kendisini ürkütmeyen, aralarındaki sınırları kaldıran, hemen hemen bir akrabalık yakınlığı doğuran samimî bir şeydi bu şive. Evet, tamam, akrabalık gibi bir şey. Bu Anadolu şivesi olmasaydı, hiç kimseden görmediği bu samimiyet kendisine bu kadar zevk vermiyecek, bu kadar içten, bu kadar gerçek görünmeyecekti. Kendisini selâmlarken Mısta Beyin yüzünde beliren o iyi, geniş tebessümün içten geldiğini biliyor, hissediyordu. Kendisine numara yapmaya hiç de ihtiyacı yoktu adamın. Çenesini okşamaya, canıgönülden halını hatırını sormaya zorunlu değildi. «Fatma nasılsın gız? Böyümüşün, biliyon mu? Biz de kocuyoruz. Değel mi, Osman Bey?» O anda, Mübeccelin yayvan tebessümü öyle başkaydı ki! Kendisine fırlattığı bakışta şimşekler çakıyordu. Mısta Beyin gösterdiği samimiyetten kendisi sorumluymuş gibi. Salona girmeden, ayak üstü, neşe ile şakalaşmasını Mısta Beyden kendisi rica etmişti sanki. Mübeccelin harap suratını görmek de-

ğerdi. Kendi yüzünden holde ayak üstü beklemişlerdi, hem de bir hizmetçiyle hakikaten evin küçük hanımıymış gibi meşgul olunmuştu. Tam mânasile kudurmuştu Mübeccel.

«Fatma gız...» Babasını tanımış olsaydı, o da ihtimal böyle çağıracaktı. Mısta Beyi görünce, kendisine «Nasılsın Fatma, iyi misin?» diye sorunca (onun Fatma demesi ağırına gitmezdi), bir emniyet, bir himaye hissi duymasının sebebi buydu belki de. Evet, evet, Mısta Beyin kendi öz babası olduğunu, kendisinin Osman Beygillerde misafir kaldığını ve en ufak bir şikâyette kızını o adamların evinden geri çekeceğini hayal ederdi. Mısta Beyle konuştuktan sonra daima daha kuvvetli hissederdi kendisini. Tuhaftı: Mısta Beyin karısı da taşralı şivesile konuşur, halını hatırını sual eder, «gızım» derdi, ama ona karşı «anne» hissi doğmazdı içinde. Belki öz anasını hayal meyal hatırladığı için. Beş-altı yaşlarında bir sümüklüyken bilmediği yabancı bir kadına teslim eden anasını... kıra benzer bir arazide... Orada bir bina vardı... ufak bir bina, ama sağlam, taştan... ve düdük sesi... aynı ses, daima kendisini ürperten ses: rüzgârın bazan (hava poyraz olunca) net olarak, bazan ise (lodos estiği zaman) uzaktan getirdiği tren düdüğü. Sadece düdük. Başka bir şey hatırlamazdı: ne ray, ne tren, ne İstanbula varış. Hatıraları, Üsküdardaki kuyusundan su çektiği, buz gibi soğuk mutfağının çatlak, iğri büğrü taşlarında bulaşık yıkadığı bir kara, ahşap evden itibaren başlıyordu. Onun ötesinde, tren düdüğünün zaman zaman yırttığı zulmet, ve gözlerini silen, sonra süratle uzaklaşıp uzaklaşıp buharlar ardında ebediyen kaybolan bir köylü kadının başörtüsü vardı. Ya yabancı kadın? Onu hatırlamıyordu bile. Bir daha görmüş müydü? Bilmiyordu. Tanımıyordu.

— Fatma! Fatma!

O kadar dalmıştı ki, eskiden olduğu gibi korku ile ayağa fırladı. Çarpıntısı göğsünü acıtacak derecede şiddetliydi.

Mübeccele meydan okumak kararını hatırlayıp «Deli miyim ben?» diye güldü. Fakat kendisini bitap kılan çarpıntıyı zaptedemedi. Mutfağın orta yerinde, mecmuayı bilinçsiz bir hareketle arkasına gizleyerek, Mübeccelin gelip misafirlere karşı kullandığından bambaşka kuru bir sesle:

— Her şey hazır mı?

Diye sormasını bekledi.

— Hazır.

Gülgün kendine geldi, mecmuayı tabureye fırlattı, tepsileri gösterdi. Mübeccel teftiş etti. Diyecek yoktu. Fakat memnunluk ifade etmeğe alışkın değildi. Bir kaşını kaldırdı, sebepsiz olarak bir iki kanapenin yerini değiştirdi, bahane arıyan aynı bakışla dönüp kızı tepeden tırnağa süzdü. Gözleri yakada durdu bir müddet. Sanki bir şey diyecekti. Demedi. Bu kıyafetten memnun kalmış mıydı? kalmamış mıydı? Gülgün anlayamadı.

— Evvelâ masayı düzelt. Üzerindekileri topla. Örtüyü değiştir. Duydun mu?

— Evet anne.

— Hıh!

Etrafını bir daha gözden geçirdi, işgüzar edasile çıkıp gitti.

Radyo konuşmağa başladı.

Oyuna ara verilmişti.

Mısta Bey koltuğa gömülmüş, bel kayışını gevşetmiş, kalın çizgili kocaman bir mendille yüzünü silmekteydi. Genellikle neşeli yüzü biraz daha güleçti. Kazanmış olduğu besbelliydi.

— Sen neredeydin kız Fatma?... Kız senin adın Fatma mı, Gülgün mü, sen de bilmeyon.

— Gülgündür, Beyefendi.

Mısta Beyin karısı kısık kısık güldü.

— Fatoş deelim, gazetanın Fatoşu olsun.

Seniha nefis bir tebessümle ablasına baktı. Mübeccelin

babaları üstündeydi. Mısta Bey veya karısı konuşurken kendisine baktıkça gülümsemeye gayret ediyor, ağzı burnu acaip acaip çarpılıyordu. Gülgünün bütün hareketlerini zehirli bakışlarla takip ediyordu. Baştanbaşa dikkat kesilmişti. O kadar ki, saniye geçirmeden dişleri arasından yapıştırdı:

— Salaksın sen kız!

Gülgün masanın yeşil örtüsünü kaldırırken fıstık kabuklarını yere dökmüştü. Osman Bey ürperdi, radyodan beriye döndü.

— Zararı yok, zararı yok, dedi.

Mübeccel kendine gelip gülümsemeye gayret etti.

— Mısta Beyin üzerine döktün.

Mısta Bey Mübeccelin tonundan irkilmiş, şaşkın şaşkın evsahiplerinin yüzüne bakıyordu. Gülgünün azar işitmesine sebep olduğu için üzüldü.

— Ne önemi var, efendim, pis bir şey değil ki.

Gülgün kıpkırmızı kesilmişti. Hareketleri sinirliydi. Biri parmağının ucile dokunsa hemen ağlıyacaktı. Osman Bey öfkesini gizledi, neşe ile haykırdı:

— Dinleyin, Pişkin Teyze konuşuyor.

— Bayılırım Pişkin Teyzeye. Agavniylen beraber mi gene?

— Tabiî.

Gülgün örtüyü, fıstık tabaklarını, içki kadehlerini toplayıp mutfağa götürmüştü. Mısta Bey çocuk gibi gülüyordu.

— Bu Agavni tam madam Eranik gibi konuşur.

Mısta Beyin karısı:

— Madam Eranik iyi kadın, dedi.

— Gâvur alt tarafı. Yüzümüze gülerler.

— Eh, evet, alt tarafı. Ama bunlar Rumlar gibi değiller, evlerinde de Türkçe konuşurlarmış.

— Numaradır yaptıkları, Mısta Bey.

Osman Bey sırıttı.

— Bize öyle gösterirler.

Mübeccel omuzlarını silkti.

— Ben samimî olmalarını tercih ederim. Numara yapmakla bir şey kazanacaklarını mı zannediyorlar?

Seniha tırnaklarını temizlemeye başlamıştı.

— Memleketi soyuyorlar. Şu bizim sokaktaki inşaat... yarın milyonluk bir şey olacakmış. Neyan dedilerdi?

— Yahudiymiş o.

— Hepsi bir.

Mısta Beyin karısı konuşmayı takip etmiyor, doya doya gülüyordu radyoya. Seniha onun gür kaşlı, aralık ağızlı toparlak suratını, yamru yumru bacaklarını, sarkık göğüslerini tetkik ediyor, gözgöze gelince sözde Madam Agavnin'in konuşmasına gülüyormuş gibi tebessüm ediyordu. Mübeccel dışarı süzüldü, hiddetle mutfağa daldı.

— Bir saattir ne yapıyorsun orada?...

Lâfı yarıda kaldı. Gülgün Mübeccele döndü. Gözleri kızarmış, şimşekler çakıyordu.

— Niye bana salak diyorsun misafirlerin yanında?

Sesi o kadar sert, o derece kesindi ki, Mübeccel ürperdi. Her şeyi yapmaya - kendisini dövmeye veya öldürmeye, yahut rezalet çıkarmaya, ya da tabakları yere vurmaya, yahut da bütün camları parçalayarak kapıyı çarpıp gitmeye muktedir bir insanın sesiydi bu. Kızın her şeyi, her şeyi yapabileceğine inandı. Fısıldadı:

— Sus! bırak budalaca lâfları, tepsileri içeri getir.

Ve mutad olmayan bir şey yaptı: özür diler gibi izahat verdi:

— Çok sinirliyim. Bu öküzlerle beraber saatlerce oturup evet demek, hayır demek... Elini çabuk tut Gülgün, elini çabuk tut ki bir an evvel defolup gitsinler.

Gülgünün gergin sinirleri gevşedi. Mutfağın orta yerinde put kesildi.

— Çok gecikme, daha bir seans yapacağız.

Gölge gibi kayboldu.

Gülgün, fıstık kabuklarını, sigara izmaritlerini, külleri ve bütün çörü çöpü ağır ağır büyük bir kaba boşalttı, bahçenin kapısını açtı. Çöp kutusu o kapının önünde dururdu. Dünya kadar kabuk birikmişti. Mısta Bey bütün yiyecekleri tüketmiş, gümüş yemişlikte tek fıstık bırakmamıştı. O yaşta bu iştah...

Başını birden kaldırdı. Ali parmaklığın önündeydi.

Bir müddet bakıştılar. Ali ışığa karşıydı. Sırtını kapıya çevirmiş bulunan Gülgünün yüzünü iyi seçemezdi. En tatlı sesile sordu:

— Bir şeye ihtiyacın var mı?

— Yok.

— Bir şey istersen çekinme. Bugün çok yoruldun, biliyorum.

— Teşekkür ederim, bir şeye ihtiyaç kalmadı.

İçeri girmek için sırtını çevirdi, sonra vaz geçti.

— Naziksin, dedi.

Ali ürperdi. Tepeden tırnağa gözden geçiriyordu Gülgünü. Gözü bilhassa bluzunda kaldı.

— Bu gece çok sevimlisin, Gülgün.

Karanlıkta kızın kızardığını göremedi.

— Beğendin mi?

Gayriihtiyarî yakasını düzeltti.

— Böylesi daha yakışmış sana.

Gülgün içeri girmiyordu.

— Çok mu yoruldun?

— Ben alışkınım. İşim yorulmaktır.

Ali demir parmaklıklara asıldı,

— İsteseydin...

Gülgün hareketsiz ve sessizdi. Mutfağın kuvvetli ampulü Alinin gözlerini rahatsız ediyordu. Kızın bu yeni tipi ona hayret vermiyordu. Onun âni değişmelerine alışıktı. Yalnız, bu defaki değişiklik çok hoşuna gidiyordu. Mırıldandı:

— İsteseydin, sen başkasının değil, başkası senin hizmetçin olurdu...

Gülgün boynunu dikti:

— Ben hizmetçi değilim, anladın mı?

Çifte basamaktan atlayıp kapıyı yüzüne çarptı.

Ali demir parmaklıkları kıracakmış gibi sıktı. Ağır bir küfür savurdu. Her defasında böyle olurdu. Tedbirsiz bir lâf, bir kelime, ve işte bütün gayretleri bir saniye içinde heba olurdu. İlk defa değildi bu. Ne çare ki, hangi lâfın, hangi kelimenin bu başbelâsı kısrağı ürküteceğini önceden kestirmenin imkânı yoktu.

Alçak sesle, en ağır kelimelerle Gülgüne küfretmeye devam etti. Dar geçidin taşları üzerinde yuvarlanarak, sürçerek, tekrar söverek, asfalta indi. Pantalonunun ceplerinde yumruklarını sıkmıştı, ama farkında değildi. Gömleği yine tenine yapışmıştı.

Yirmi metre kadar yürüdü, sokağın köşesine yakın bir duvarın dibinde karanlıkta durdu. Gözlerini villânın ışıl ışıl pencerelerine dikti. Aklı Erole gitti. Madem ki evde değildi, ya sinemada, ya da kız peşinde olmalıydı. Ah! hele onu bir duvar veya ağaç gölgesinde kız öperken yakalasa... Saçma bir fikir. O kadar zengin bir adamın piçi, araba sahibi de üstelik, ne ihtiyacı var duvar diplerinde... Kendisi hep karanlık sokak köşelerinde, arsa aralarında yakalamıştı Gülgünü. Bu sene o da olmuyordu. Öyle nefret ediyordu ki ondan! Ellerile boğabilirdi vallahi. Oysa daha on dakka evvel hudutsuz hisler besliyordu. Ama o asla anlayamıyacaktı.

Sokağın Bağdat caddesi tarafındaki ucunda bir gölge farketti. Kalbi attı. Erol muydu?... Dayanılmaz bir kuvvet onu gölgeye doğru itti. Yanından geçip ters ters bakmalı, selâm vermemeliydi. Bu kadar. Başka ne yapabilirdi ki? Gülgünle yattığın doğru mu diye sorabilir miydi? Ya doğrudur dese?... Bu nane kahramanlar babalarının parasına veya nüfuzuna güvenerek pervasızlık edebilirler. Boksörcülük öğreniyormuş di-

yorlardı. O piçten dayak yese ya?... Yumruk sallamasını bilmezdi ki. Gülgünün alaycı suratını tahayyül etti. Eli gayriihtiyarî sustalısına gitti.

Gelen Erol değildi. Krikordu. Ellerini arkasında kavuşturmuş, sağa sola sallanaraktan, geniş, yassı tabanlarile sessiz darbeler indiriyordu sıcak asfalta. Karşıki kaldırımdan kayan Ali'yi tanımadı.

Bahçe ışığının sönmüş olduğunu uzaktan farketmişti. Yatmış olmalıydılar. Çıt yoktu binada. Esasen, Osman Beygilin radyosu ve Mısta Beyin gür sesi bütün gürültüleri örtüyordu. İşte bunlar yaşıyorlardı. Mutlu insanların aydınlık içinde yüzen villâsından, asırlık dev ağaçların ardında tarihten önceki devirlerden kalma bir ulu mezar gibi yatan kara kitleye çevirdi gözlerini. Ağır demir kapıyı itti. Midesinden gazlar boşanıyordu ağzına. Çarpan kapı kuru bir ses çıkardı. Hapishane kapısı gibi. Yorulmuştu. Gezmek buna mı diyorlar? Sokaktan sokağa saatlerce dolanıp durmak. Tek başına oturup bir dondurma yemek. Başkalarını seyretmek. Eve dönmek. Yapayalnız.

Bir ışık yandı. Anasının odasıydı. Pencerenin önünde oturup karanlıkta oğlunu beklemişti. Krikor gündüzki olayları hatırladı. Kaşları çatıldı. Az evvelki yorgunluğunu, bezginliğini unutuverdi. Sertleşti. Hızlı adımlarla eve girdi, doğru mutfağa gitti, bir Karahisar içti. Midesine bir kaya oturmuştu. Ağzından dışarı top gibi patladı.

Anasının odasının önünden geçerken kapı açıldı, Yeranik gecelikle dikildi. Saçları omuzlarına dökülmüştü. Cadıya benziyordu. Takma dişlerinden mahrum yüzü dehşetli ihtiyardı. Krikor sıkıntıyla, bunalarak baktı anasının suratına. Yeranik asla bu derece ihtiyar gözükmemişti kendisine. Yeranik peltek peltek:

— Elektriği sen mi açık bıraktın? diye sordu.

Krikor cevap vermedi, yoluna devam etti.

— Sen deli misin ayol? Lâmba saatlerce boşuboşuna yandı. Ben de zannediyorum ki yukardasın.

— Parasını sen vermiyorsun.

— Kimseye bir şey söylemeden nereye gittin?

— Cehennemin dibine.

Odasına girip kapıyı kapattı. Dışarda Yeranik devam ediyordu.

— Canım o kadar şöyle bir gezinti çeker de...

Krikor ürperdi. Derin bir acı duydu. Anasının kendisile gezinmeyi çok istediğini, fakat reddedileceğini tahmin ederek çekindiğini hiç düşünmemişti.

Kızgınlığını falan unuttu. Yeraniğin, oğluyla «şöyle bir gezinti» yapma hasretile, gece aniden ölebileceğinden korktu.

Anasını mutlaka ertesi günü sokağa çıkarmaya söz verdi kendi kendine. Teyzesini ise evde bırakacaktı. *Nisbet* olsun diye. Kendisile aksi gidenin zararlı çıkacağını göstermek için.

Midesi kaynıyordu.

İKİNCİ KISIM

I

Yeranik terliklerini sürterek bahçeye çıktı. Suratı asıktı.

— Denize gitmiyor musun? Cehennem gibi sıcak.

Krikor cevap vermedi. Gazeteye gömülmüştü. Siyah ekmeğin kıymetli vitaminler, özellikle cinsî iktidar için elzem olan vitaminler ihtiva eden en faydalı gıda olduğunu anlatan bir yazıya ilk defa olarak rastlıyordu.

Yeranik sinirlendi.

— Bir şey dendiği zaman niye cevap vermiyorsun? Eşşek mi anırıyor karşında?

— Gazete okuduğumu görmüyor musun?

— Soruya cevap vermemek terbiyesizliktir.

— Terbiyesizlik, meşgul adamı rahatsız etmektir.

— Aman ne meşguliyet, ne meşguliyet! O saçmaları okuyup da allâme olacaksın. Sen para kazanmana bak.

Krikor birdenbire köpürdü.

— Okuduğumun saçma olup olmadığı senden sorulmaz. Sen kendi okuduğun budalaca yazılara bak.

Pupul, «piçon»u kucağında, bahçeye çıkmış olmasaydı, Yeranik uzatacaktı daha.

— Saat 10 u geçmiş. Uyuyup kalmışım. Bu ne cehennem!

Belli belirsiz bir imbat vardı. Pupul devam etti:

— Madam Verjin der ki, bunun adı *hamsinm*'ş. Kâzım Bey anlatırmış.

— Onun da bilmediği şey yok.

— Bu rüzgâr estiği zaman, Araplar kapıyı pencereyi sımsıkı kaparlar, haftalarca dışarı çıkmazlarmış. Çölün tekmil kumunu alıp getirirmiş. Şehri sis gibi kaplarmış. Kâzım Bey diyormuş. Kum her yere girermiş, buruna, göze, ağıza. Sonra... — Mısta Beygiller denize gittiler. Bugün de götürmediler küçüğü. Hasta mı ne? Ne tuhaf insanlar var dünyada.

— Kim o?

— Mısta Beyin kızı. O yaşta çocuğu dedesine ninesine bırakıp karı koca Bursaya gitmişler. Uludağa.

— Nereden biliyorsun?

— Artin Usta söylemişti dün.

— Tam Uludağ havası. Bu dünyada onlar yaşıyorlar Mamafih herifler kazanıyorlar. Tabiî iyi yaşarlar. Herkes düşünüp para kazanmanın yolunu buluyor...

Krikor gürültü ile gazeteyi katladı, daha doğrusu buruşturdu, ayağa kalktı. Burnundan düşen on parça olurdu. Pijamanın içinde büsbütün yuvarlak bir şekil alan kıçını sallaya sallaya içeri gitti. Yeranik, «İşine gelmedi» diye mırıldandı. Pupul keyifli keyifli gülerek Krikorun sırtını seyretti, kedisini usul usul okşadı.

— Şeker p'çon, şirin piçon, tonton piçon!... Seninkinin babaları üstünde gene.

— B'lmiyorum nesi var. Yarıgecede geldi.

— Kız peşinde koşmuştur mutlaka.

Bazan öyle merhametsiz olurdu ki!...

— Budala!

Pupulun alay ettiğini, böyle bir ihtimalin düşünülemiye-

ceğini bilirdi Yeranik. Fakat şakası bile canını sıkıyordu. Başka bir tarzda izah etmek gereğini duydu:

— Sinemaya gitmiştir zaar.

Oysa Krikorun sinemaya, tiyatroya gitmekten hoşlanmadığı malûmdu.

Yukardan şiddetli bir aksırık duyuldu. Arkasından daha şiddetli ve nakaratlı bir ikincisi. Yeranik Krikorun penceresine baktı.

— Nezle oluyor mutlaka... — Bonjur Kâzım Bey.

Kâzım Bey tavanarasındaki odasının penceresinden cevap verdi:

— Bonjur madam. Bonjur matmazel.

Pupul kafasını kaldırdı:

— Bonjur.

«Madam Verjin kalkmış mı kız?

— Çoktaaaan. Yemek yapıyor.

— Ne pişiriyor?

— Kabakla taze fasulye haşlıyor. Adamın tansiyonu var ya. Deli karı, elin işlerini yapmaya ne mecburiyeti var? Kiracı, hadi neyse. Bir de yemek pişirmesi ne oluyor?

Pupul omuzlarını silkti.

— Canı öyle istiyordur.

Boynunu uzatıp demir parmaklıkların ve yeşilliklerin arasından bütün dikkatile seyretti. Alçak sesle:

— Osman Beygiller arabaya bindiler, dedi. Üçü gidiyorlar.

— Oğlan yok mu?

— Oğlan da yok, kız da. Sürtüğün çok işi olmalı bu sabah. Dün gece misafirleri vardı. Ben birbuçukta uyandım, ışıklar yanıyor, radyo gümbür gümbür ötüyordu.

— Yaşıyorlar. Bizim gibi böyle... Hayat mı bizimkisi? Guguk kuşuna benzeriz.

—Sen kliseye gitmiyor musun bugün?

— Bugün bir şey yok ki. Alelâde bir âyin. Dört tane

başörtülü karı görmek için Kadıköye kadar gidilir mi bu sıcakta? Allah isterse gelecek yortuda. Yalnız, giyeceğim yok. O emprimemi on kere giydim klisede. Bu yortu günlerinde onunla milletin karşısına çıkamam artık.

Pupul dalgın dalgın:

— Bir şey dik kendine, dedi.

— Dur bakalım, Krikora aldırtabilecek miyim? İnadı tutarsa hemencecik ben alır dikiveririm.

Pupul gene hayale dalmıştı.

— Bugün tam Kınalı havasıydı. Orda azıcık nefes alınır.

— Kalk git.

— Yalnız başıma mı?

— Garo sever seni.

— Senin de bir türlü yıldızın barışmadı damadınla.

Yeraniğin gözleri döndü.

— Ben kızımı öyle çarşılı adama verir miydim hiç? Oldu bir kere. Yılda bir, insanın aptal damarı tutar derler.

— Çok iyi çocuk Garo.

— Senin için iyi tabiî.

— Sana ne yaptığı var ayol? Öyle saçma fikirlerin var ki bazan...

Yeranik kafasındaki düşüncelere uyarak inatçı inatçı sallandı.

— Geç tanıştık Madam Verjinle, geç.

Pupul derhal anladı ve güldü.

— Ha! Verjinin oğlu alırdı belki kızını...

— Neden almıyacakmış? Şimdiki aldığı kıyak bir şey mi sanki? Aşiftenin biri. Gidip aşağı tabakadan bir kız almış. Yeraniğin gelini hakkında söylediklerini duydun işte.

— Verjinin oğlu pek mi kıyak şey?

Yeranik tam bir ciddiyetle cevap verdi:

— Nuran komisyoncu. Onların muhiti hep yüksek tabaka. Esasen onlar sülâleden zenginmişler. Babadan kalma...

Pupulun canı sıkılmaya başlamıştı. Ablasının lâfını kesti:

— Söyle oğluna, isterse gidelim.

— Hep birlikte mi? Ah yooo! Bu sıcakta... Adım atamam vallahi. Şuracıkta gölgede uzanıveririm.

Yüzünü gene buruşturdu:

— Zaten gidip de ne yapacağız? Garo sabahleyin balığa çıkmıştır. Döner, yemek yer, öğle uykusuna yatar, sonra da ya maça gider, ya kumara... Evde adam yüzü görmezsin.

— Seni alıp otursun mu yani?

— Misafiri adam yerine koymak yok ki...

— Garodan sana ne? Sen kızına git.

— Gidemem bugün. Garonun anasına meram anlatmaya keyfim yok. Zaten doğru dürüst giyeceğim de yok. Kınalıya her gidişimde bütün elbiselerimi sıra ile giydim. Şu yeni esvabı diktireyim de... İskeleye ayak basar basmaz, haberi bütün adayı dolaşır. Madam Verjinin dediği doğrudur. Berbat bir yer olmuştur Kınalı. Kırk yıllık fistanı giymişti diye hakkımda dedikodu yapmalarını istemem.

Pupul omuzlarını silkti, kediyi kaldırdı kucağından, ayağa kalktı, hayvanı şezlonga bıraktı, içeri gitti. Beş dakka sonra geri geldi, boğuk bir sesle:

— Bir saattır içerde! dedi.

— Nerde içerde?

— Helâda. Deliğe mi düştü ne oldu?

Asabî adımlarla bahçede gezinmeğe başladı.

— Sıkıştınsa mutfaktakine git.

— Mutfakta adam var.

— Kimse yok. Madam Verjindir.

— Gidemem oraya.

«Naapim gidemezsen» dercesine omuzlarını kaldırdı Yeranik. Kızkardeşinin bu konudaki genç kız utangaçlığından usanmıştı. Çaresi yoktu ama: hırsız gibi girerdi helâya; hiç bir yabancı görmiyecekti oraya girdiğini.

İki kere bahçenin etrafını döndü, tekrar içeri gitti. Bu

defa beş dakkadan fazla kaldı içerde. Geri döndüğünde, çehresi hiddetten değişmişti.

— Her zaman böyle yapar. Beni kızdırmak için mahsus yapar. Git dışarı çıkar şunu, tepem atıyor. Bir saat oldu ayol.

Yeranik inledi:

— Nedir bu çektiğim elinizden! Sen bir türlü, o başka türlü... Aman! Aman!

Avuçlarını tahtalara dayadı, inleyerek kaldırdı vücudunu, yalpalaya yalpalaya uzaklaştı. «Aşağıdaki aptesaneye gitseydi. Herkesin bir deliliği var. O da galiba sahiden mahsus yapıyor. İnsan çeyrek saat içerde kalır mı? Ne yapar bu kadar uzun zaman?»

Pupul cidden sıkışmıştı. Fır dönüyordu. Döndükçe de daha fazla sıkışıyordu. Yeranik daima «Hepinizin aynı anda aklına düşer» derdi. Aklına düşmek ne demek? Ne zaman gelecekse o zaman gelir bu. Davetle gelmeyecek ya. Ama o piç mahsus yapıyor!

Birinci kattan bir münakaşa sesi duyuldu. Evvelâ Yeraniğin sesi yükseldi. Sonra Krikorun sesi yükseldi. Yeranik kafasını pencereden uzattı.

— Pupul!

Elile işaret etti.

— Gel.

Pupulu merdiven başında karşıladı. Dudakları sıkılmıştı. Başını muzafferane sallıyordu.

— Demedim mi ben sana? Ben bilirim. Nezle oldu dangalak.

Pupul cevap vermedi, fakat memnunluk belirdi yüzünde.

Yeranik yatağa uzanıp gazeteyi açmış olan Krikorun yanına seğirtti. Krikorun suratı iki karıştı. Ama Yeranik «mıymıntılığını» yüzüne vurmak fırsatını kaçırmak niyetinde değildi.

— Nezle mi oldun? Oldun değil mi?

Sesi baştan başa sevinç ifade ediyordu. Zafer borusu.

Krikor cevap vermedi. Cevap vermeye hacet yoktu. Burun ve gözler kızarmış, burun delikleri şişmeye başlamıştı.

— Barsakların da bozuldu. Ya! Tabiî, geceyarısında incecik bir gömlekle dışarlarda gezinir misin? Kendini ne sandın, yirmi yaşında mı? Pısırığın birisin zaten...

Krikoru çileden çıkarmanın en kolay yolu, onu zayıf bünyeli olmakla itham etmekti. Mamafih, Krikor bu defa hastalığına bir sebep bulmayı tercih etti.

— Sıcaktandır. Bu derece sıcakta nezle olur insan. Terlersin...

Sonra başka bir izah tarzı aklına geldi:

— Havada var nezle. Böyle sıcak havada mikroplar ürer...

Yeranik alay etti:

— Mikroplar yalnız senin için ürer!... Mıymıntı bir insan azcık dikkat eder kendisine.

Krikor dişlerini sıktı. Bundan fazla nasıl dikkat edebilirdi? Gazetelerin sıhhî bahislerinden bir tekini kaçırmazdı. Bugün okuduğunun tam aksini yarın okuduğu olurdu çoğu zaman. Hangisi doğru diye şaşırırdı. Bir iki kere doktora lâf açmıştı da, doktor daima «Gazetelerin yazdıkları hep yalan dolan, kulak asmamak lâzım» demişti. Ama doktora da inanmıyordu. Her zamanki şüpheciliğile, «Hasta olalım da para alsın diye öyle söyler» diye düşünür, bu derece akıllı ve kurnaz olduğundan dolayı da sevinç duyardı.

— Kalk bir şey çek burnuna. Ben de bir ıhlamur pişireyim...

— İstemem bir şey.

— Kalk diyorum sana. Nezle geçmez böyle.

— Terliyorum, geçer. Kapa kapıyı, cereyan yapıyor.

— Evvelâ bir aspirin, bir de kinin yut...

Lâfı yarıda kesti, kulak kabarttı. Aşağıda madam Ver-

jinin sesi başka seslere karışmaktaydı. Fakat sözler anlaşılmıyordu.

— Madam Yeranik, Madam Yeranik...

Merdivenlerden yukarı bağırıyordu. Yeranik dışarı fırladı, parmaklıktan eğildi.

— Torunun geldi, Madam Yeranik, bak...

Yeranik bir «Aaa!» koyverdi, etrafına bakındı, elini saçlarına götürdü, seslendi:

— Geliyorum, Madam Verjin, azcık oturuversinler.

Krikor o andan itibaren unutulmuş olduğunu anladı. Kendisi, nezlesi, ıhlamuru, her şeyi. Bugün artık kendisile meşgul olunmıyacağını bilirdi. Bütün evdekileri seferber eden, herkesin dikkatini, ihtimamını üzerine çeken «misafir» denen mahlûktan çocukluğundan beri nefret etmesi boşuna değildi.

Sonra, zihninden alelâcele hesaplar yaptı. Dünden artan dolma yetmezdi. Annesi «cızbız» yapacaktı öğleyin. Fakat şimdi üç kişi artmıştı. Akşam yemeği olarak ayrılmış köfteyi onlar yerlerdi, gene de yetmezdi. Meze yoktu, içki yoktu. Meyva azdı altı kişi için. Bu iş bir tek kavunla bitmezdi. Misafirlere daha «soylu» bir meyva lâzımdı. Bir kilo şeftali kime yeterdi ki? Ancak dört adet çekerdi. İki kilosu... Ya herif iki adet yese?... Pazar günüyle bira bulmak... Bulunmadığı takdirde rakı gerek. Bir yarımlık. Garo çeker. Adam oldu mu, teyzesi de içerdi. (Sanki fırsat kollar dinine yandığım karısı.) Seri bir hesap yaptı, sıkıntılı bir ifade yayıldı yüzünde.

Yeranik terliklerini şaklataraktan aşağı inmeye başlamıştı bile. Helâ kapısının sürmesi de çıtladı. Pupul kısa kesip aşağıya koşmaktaydı. Elbette, sevgili Garosu gelmişti...

Krikor öbür yana döndü, dizlerini karnına kadar kırdı. Ama tek kulakla da duydu aşağıda birden kopan vaveylâyı. Kalabalık bahçeye çıkıyordu. Ve sözler pencereden daha net işitiliyordu. Kendi ismi geçiyordu. Garonun sıhhatli, boru gi-

bi sesi tüylerini diken diken etti. «Krikor!» diye bağırıyordu. Kıpırdamadı, uyku taklidi yapmak üzere gözlerini yumdu. Aksi olurdu daima. Bu gibi durumlarda hastalanması tutardı. Garo şimdi yine o tahammül edilmez acımasile, «Gene ne oldun?» diyecekti.

Garo bir daha çağırmadı. Yeranik Krikorun nezleye tutulup yattığını, belki de uyumuş olduğunu söylemişti. Garo:

— Bu çocuk da...

Diye başlarken, Yeranik, niye ziyaretlerinden kendisini önceden haberdar etmediler diye Hildaya sitemler yağdırıyordu.

— Dün Madam Verjinle bir haber salabilirdin...

Garo kapının eşiğinde Pupulun incecik endamını gördü. Otuz iki dişini göstererek ilerledi.

— Teyze, nasılsın teyze?

Pupulun dişleri de güneş gördü.

— Demir gibi, oğul. Ya sen?

Garo kulağına eğildi:

— Krikoru evlendiriyoruz yine.

— Ne? Ne? Kimlen?

— Sabret. Hilda anlatır şimdi, saatlerce dinlersin.

Pupul bir göz attı bahçeye. Hilda anasının kolunda, bir elini havada sallayarak, heyecanlı heyecanlı anlatıyordu. Pupul:

— Ha! dedi.

Ve onların ardından seğirtti. Garo ise mutfağa gitti, Madam Verjine. Cina da oradaydı.

Pupul yetiştiği zaman, ana-kız henüz oturmamışlardı.

— Ne oluyor bakalım? Merhaba.

Hilda selâmı almak için başını lûtfen çevirdi, anasına dönüp devam etti:

— Öyle ki, bugün buraya gelmek yoktu hiç hesapta.

Avucu ile iskemleyi sildi, süt gibi etekliğini yayarak dikkatle ilişti kenarına. Yeranik:

— Git yukarı değiş, dedi.

— Değişirim. Anlıyor musun? Artık tam saat kaçta geçeceklerini bilmiyorum...

Pupul fazla sabredemedi.

— Nooluyor ayol? Sır mı?

Yeranik fısıldadı:

— Yok canım, Krikor için...

Göz kırptı. Pupul masum masum anlamamazlıktan geldi:

— Noolmuş Krikora?

— Canım, bir kız varmış işte...

Yeranik yukarı, pencereye baktı. Ta oradan Krikor dediğini duyabilecekmiş gibi.

— Dün gece lâfı geçmiş de.. Kız bu taraflardaymış. Govlianosun karısı söylemiş. Kızı bugün öğleden sonra buradan geçirecek.

— Govlianosun karısı mı işi yapan?

Yüzü kırışmasın diye ifadesiz soğuk hatları heykel gibi ebediyen donmuş Hilda azarladı:

— İş miş yapan yok, teyze.

— Govlianosgiller tanış imişler. Bugün ziyarete geleceklermiş, anlıyor musun? Yemekten sonra şöyle bir dolaşalım demez mi insan? İşte bizim sokaktan geçecekler. Kızın haberi bile olmıyacak.

— Hımmm!

Pupul daha olağanüstü, daha heyecanlı bir hikâye tahayyül etmişti. Hep böyle olurdu zaten. Gerçek, bütün işlerde, hayal ettiği romantik olaylardan farklı, âdi, hayal kırıcı olurdu. Tıpkı hayat gibi.

Yeranik gözlerini kırpıştırmağa, yutkunmağa ve bacağını ovalamağa başlamıştı. Pupul kayıtsızlıkla demir parmaklıktan dışarı baktı, gene sokakta aradı heyecan konularını.

— Bunun için mi geldiniz, apar topar?

— Söz verdik karıya.

Yeranik gittikçe huzursuzlaşıyordu.

— Haber vermeli... Onun da nezle olması tuttu bugün.

Hilda istihfafla «Hıh!» dedi.

— Bir şey olmadığı gün var mı?

Mutfaktan Garonun ve küçüğün gülüşü duyuluyordu. Yeranik Madam Verjin hakkında kötü bir düşünce ile:

— Adamını buldu! dedi. Bir gidip bakayım ne oldu bu çocuğa.

Krikora birşeycikler olmadığını biliyordu. Başka iş vardı.

Yapmacıktan uykuda buldu oğlunu. Merhametsizce sarstı.

— Kalk bakalım, ne yapacağız?

— Neyi ne yapacağız?

— Yemek meselesini.

Krikor bekliyordu bunu. Dikildi. Uzun uzun burnunu sildi.

— Olanlar yetmez mi?

— Deli misin sen? Neyin var ki yetsin?

Krikor yetmiyeceğini kendi de bilirdi ya, mahsus söyledi.

— Ey? Ne yapacağız?

— Ne bileyim ben? Öğle yemeğine, akşam yemeğine...

Bu defa cidden tutuştu:

— Canım, akşam da mı yemeğe kalacaklar?

— Aaa! Yemek yemeden koyverilir mi?

— Sonra geç vakit nerden bulurlar vapuru?

— Burda kalırsınız demek lâzım. Biz söyliyelim de, onlar varsın kalmasınlar.

Ciddiyetle ilâve etti:

— Sadece kardeşin değil ki. Yabancı var. Esasen senin için gelmişler.

— Ne varmış benim için?

— Birisi varmış. Sonra anlatırım. Evvelâ yemek meselesini halledelim.

Krikorun kalbi şiddetle çarpmıya başlamıştı. Lâkin ilgisizlik gösterdi.

— Şimdi ben bu halimle alışverişe mi çıkayım sokağa?

— Pekâlâ, sen yat, ben çıkayım!

— Hayır, sen niye çıkacakmışsın?

— Ya kim çıksın? Garoya mı diyelim git alışveriş yap diye?

Saçma bir lâf söylediğinin farkına vardı mı, Krikor aksileşirdi. Anladı ki kurtuluş yok, ve öfkesini peşinen boşalttı:

— Nedir gene bu telâşın? Yabancı mıdırlar? Ne varsa onu yesinler.

Anası, «elin adamı», «çarşılı» önünde mahcup düşmek ihtimalinden duyduğu endişeyle gözlerini açarken, Krikor kalktı, ürperdi. Yeranik görnemezlikten geldi, gömleği, pantalonu getirip yatağın üzerine koydu. Bir yandan da alçak sesle devam etti:

— Fazla bir şeye ihtiyaç yok. İki üç kilo şeftali alırsın, biraz sucuk salam gibi şeyler, tuzlu balık... Aşağıki bakkal öğleye kadar açık olur... Sonra efendim bira, bir şişe rakı (Klüp olsun), sonra...

Krikor alçak fakat çok sert bir sesle anasının sözünü kesti:

— Ben alacağımı bilirim.

— İyi ya! Bilirsen al bakalım.

Arkasına bakmaksızın odadan çıktı, kapıyı çarptı. Krikor acı acı kapıya baktı. Evet, unutulmuştu bile. Ihlamurun lâfı bile yoktu artık. Misafirler gidinceye kadar, onlardan başka hiç bir şeyin önemi yoktu. Bütün Pazar. Tüm bir gün.

Merdivenin son basamaklarına varınca Garonun mutfaktan dışarı çıktığını gördü.

— Niye kalktın oğlum? Ne oldun ulan gene? Merhaba?

Bu «gene» Krikorun sinirlerini biraz daha ayağa kaldırdı. Fakat tebessümünü kaybetmedi.

— Hoş geldiniz. Yatmamıştım zaten. Nezle gibi bir şey.

— Denize gir, geçer.

Krikor korkudan titredi.

— Bonjur, Koko dayday.

Cinaydı. Bir çocuk müsameresinde sahneye çıkacakmış gibi süslü püslü. İpek kordeleli hasır şapka, kolunda üstü çiçekli ve meyveli hasır çanta, danteleli jüponu bir parmak dışarı sarkık. Eteğini düzeltip jüponu ara sıra meydana çıkararaktan yaklaştı.

— Gelme, Cici, nezleyim.

Cina yolunu değiştirdi. doğru bahçeye gitti. Krikor da arkasından.

— Haber yollayamaz mıydın? dedi kardeşine.

— Ya! Ben de onu dedim...

— İş mühim, oğlum!

Garo gülüyordu. Neşeliydi. Hilda sabit, buz gibi bakışını ağabeysine dikti.

— Tasavvur et, senin için ne büyük fedakârlık yaptı Garo. Kınalı-Burgaz vardı bugün.

Cina haykırdı:

— Lefter, Turgay da gelecekler.

Krikor önüne baktı. Şu kızkardeşinde *takt* denen şey yoktu. İnsanı müşkül durumda bırakmaktan başka şey bilmezdi. Ne yapalım yani? Şükran mı beyan edelim?

Garo kollarını bacaklarını yaymış, bankoya sere serpe uzanmış, kızına bakıyordu.

Cina hâla yerleşememişti. Durmadan sağa dönüyor, sola dönüyor, fistanını, jüponunu düzeltiyor, minimini naylon eldivenlerini bir elinden öbür eline geçiriyor, çantasını bir bileğinden öbür bileğine aktarıyor, fotografçının karşısında poz alan bir beyinsiz kadının sonsuz telâşı içindeydi.

— Bırak şu çantayı elinden!

Cina uykusunda tekme yiyen bir kedi gibi dehşetle sıçradı yerinden.

— Çıkar şu şapkanı!

Garonun sesi son derece kabaydı. Sinirleri kopan bir adamın âni patlayışıydı bu. O kadar ki, Pupul bile hayretle baktı neşeli mizaçlı damadına.

Hilda hafiften titrek bir sesle:

— Ne oluyorsun? diye sordu.

— Akşama kadar böyle mi oturacak ninesinin evinde?

— Sana ne? Kızım gran-mamasının evindedir...

«Gran-mama»nın üstüne basa basa söyledi.

— Canı nasıl isterse öyle oturur. Tabiî, ne sandın? Şıktır benim kızım. Hımbıl mı olacaktı?.. senin gibi! Bak yarın büyüyünce neler giyecek o. Öyle şık bir kız olacak benim kızım! Bir tanecik olacak, parmakla gösterecekler. O pis sokak kızları, cici esvapları olmayan kızlar kıskançlıklarından çatlayacaklar...

Cina oturduğu yerde anasının her sözüne karşılık kırıtıyor, bakışlarile babasına meydan okuyordu. Yeranikse dişlerini sıkmış, fakat «nine» için duyduğu hiddeti büsbütün gizleyememişti. «Mahsus» yapardı Garo. Küçüğe, Yeraniği «gran-mama», Garonun anasını ise «nine» olarak tanıtmış olduklarını bile bile. Bunu, Hilda masum bir tavırla şu şekilde izah ederdi daima: «İki anneanneyi ayırd etmek için..»

Yeranik ağır ağır ayağa kalktı.

— Ihlamurunu pişirecektim...

— Gidip yatsın, dedi Hilda.

— Hayır, bir şeyim yok. Ben biraz dışarı çıkacağım...

Garo ne uykudaydı, ne de uyku taklidi yapardı.

— Bana bak, biz yabancı değiliz.

— Bir şey yok, oğlum. Köylerde bira bulunmuyor da...

Hilda:

— Kınalıda da yok, dedi. Şişesine bir lira veriyoruz.

Pupul ablasının hâlini neşeli gözlerle seyredip, kucağına sıçrayan Tekiri okşamaya başladı. Arttırmanın, sonunda Garonun üzerinde kalacağına ve Krikorun bundan hiç de şikâyet etmiyeceğine yemin edebilirdi. Hilda:

— İş çıkarma, anne, dedi.

— İş çıkarmıyorum. Kabahat sizde ki habersiz geldiniz. Krikor artan yemekleri bir daha yemez, ondan az pişiririm...

Garo ayağa kalkmış, topal masadan içinde mayosu ve havlusu bulunan naylon torbayı alıyordu.

— Zaten denize gireceğim. Sen git bir iki saat yat, oğlum, ki... öğleden sonra suratın bir şeye benzesin... Ben icap edeni alırım.

Pupul «Gene dört ayak üzerine düştü piç!» diye düşündü. Ve Krikorun kaç lira kazanacağını hesap etmeye başladı. Nasılsa Garo asla kabul etmiyecekti yapacağı alışverişin bedelini.

Hilda emreder bir tavırla tenbih etti:

— Yemeğe geç kalma.

Yeranik kızını azarladı:

— Bırak ayol, çocuk istediği gibi denize girsin.

Ve kızgınlığını ezdi: «Bizi saymamaktır bu, misafirliğe gittiği yeri bırakıp denize gitmek... Odun gibi adam, ne olacak?»

II

Ağzına kadar dolmuş olan çöp tenekeleri kokmaya başlamıştı. Geceleri açık pencere ile yatmak kabil değildi. Mutfağın bitişiğindeki ufacık yatak odasında ise, pencere kapalı oldu mu, boğucu bir sıcak hüküm sürerdi. Ama yapacak hiç bir şey yoktu. Pazar günleri çöpçü uğramazdı. Pazartesiye uğraması bile şüpheliydi. Şimdi Belediye kamyonu haftada ancak üç-dört gün geliyordu. Bu sabah su da —her Pazar olduğu gibi— gayet güçsüzdü. Evdekilerden hiç biri banyo yapamamıştı. Üst katın musluklarına bir damla su

çıkmıyordu. Gerçi Gülgün bu kadar iş arasında hiç değilse banyo temizlemek külfetinden kurtulmuştu, ama banyo yapmak niyeti de suya düşmüştü arada. Oysa bugün en uygun gündü; evde yalnızdı ve gecelere kadar da yalnız kalacaktı.

Kahvaltıdan hemen sonra, evdekiler henüz çıkmamışken, işe koyulmuştu. Mutfağın penceresinden içeriye dalan güneşin altında sıcak sularla uğraşınca çabucak kan ter içinde kalmıştı. Osman Bey asabiyetle karısına seslenip süslenmeyi kısa kesmesini istiyordu. Mübeccel bu sabah yarım saat eksik meşgul olmuştu harap yüzüyle. Giyinip aşağı inince, egzemanın yara izleri Gülgüne her zamankinden daha bariz ve daha tiksindirici göründü. Mübeccel sağa sola keskin bakışlar gezdirerek tenbih etti:

— İşini bitirdikten sonra su biriktirmeyi unutmayasın.

Mutfakta dolaştı.

— Bir şey kırmayasın.

Kapıya yöneldi, geri geldi.

— Dışarı çıkmayasın, evi boş bırakmayasın sakın.

Ağzını açmadı, ama, Gülgünün dekoltesiz bluzu da gözünden kaçmadı. Salonda ayaküstü tırnaklarını parlatan kızkardeşine:

— Gördün mü? dedi. Gördün mü? Böylelerile sert davranacaksın, şekerim. İnsan gibi muamele ettin mi, tepene binerler.

Osman Bey sabırsızlıkla karısına baktı, gazeteyi katladı.

— İnşallah hazırsın artık. Kime sert davranacaksın?

— Kime olacak?

Osman Bey cevap vermedi. Anlamıştı. Mübeccel bukadarla yetinmedi fakat.

— Küçükhanım bundan böyle Gülgün diye çağırılmalarını arzu ve talep ediyorlar!

Osman Bey karısına baktı, zoraki tebessümünün gerisinde dehşetli bir fırtına sezdi.

— Çok yüz verdik...

Osman Bey sözünü kesti:

— Yola koyuyalım. Öğle olacak nerdeyse.

Erol erkenden gitmişti. Kim bilir nereye.

Gülgün yapayalnız kalmaktan ömründe bu derece memnun olmamıştı. Otomobilin gürültüsü bir seyyar satıcının aşina sesi içinde kaybolunca, neşe ile şarkı söylemeye başladı. Şarkı sayesinde işi kolaylaştı. İşini bitirinceyedek su kesilmezse teneke ile su ısıtıp elinden geldiği kadar yıkanmaya karar verdi. Sıcağa, bitmez tükenmez işe, bir gün evvelki nahoş hatıralarına ve ertesi günün daha da nahoş ihtimallerine rağmen, çalışma şevki içinde neşesi artıyordu. Su kesilmeden bulaşıkları bitirmek, tenekeyi doldurup gazın üzerine komak,. su ısınıncaya kadar gecenin çöplerini süpürüp kaldırmak, sonra yıkanıp temizlenmek, değişmek, sonra bulaşıkları kurulamak, yerleştirmek, sonra... içeri gidip bir evsahibesi gibi salonda kurulmak. Kendini öz evinde tahayyül etmek. Belki gece yarısına kadar...

Bir ses şarkı söyler gibi «Fatmaaa» diye çağırdı.

Mısta Beygilin küçüğüydü. Çıkmazda, iki elile parmaklıklara yapışmış, ayaklarını oynatmadan ileri-geri sallanıyordu. Üç tekerlekli bisikletini geçidin orta yerinde bırakmıştı. Gülgün «Fatma» için kızmadı.

— Ne istiyorsun gene? Boğazın geçti mi?

Gizli bir dostluk vardı sesinde.

— Geçmedi. Yarın geçerse, beni de denize götürecekler yarın.

İleri geri hızlı hızlı sallandı, birden hareketsiz durdu.

— Dışarı gelir misin seni gezdireyim?

— Neyııen?

— Pisikletnen.

Gülgün elinde olmıyarak güldü. Çocuk devam etti:

— Ayşe öğlende çıkacak. Yarın annem babam dönecekler, onunçin bugün tatile gidcek Ayşe.

Gülgün Ayşenin tatillerini daima kıskanmıştı. Maaşını cebine koyup canının istediği yere gitmek, geride kalanları düşünmeden yirmidört saat için herşeyle ilgisini kesmek... Ama bugün kıskanmadı. Evde yalnızdı, gecelere kadar da yalnız kalacaktı. Kendisini evsahibi hissetmekten zevk duyuyordu.

— Akşama sinemaya gidcekmiş. Sen de sinemaya gidcen mi?

Gülgün, elleri sabunlu suda, bir an durakladı. Hayır, asla istediği zaman sinemaya gidememişti. Ne yalnız olarak, ne de kimse ile. Evdekiler ne zaman kendisine sen de yürü dese, onlarla birlikte, onların kuyruğuna takılıp gidebilirdi ancak sinemaya. Daima onlardan farklı, kötü kılıkta. Küçüğe cevap vermedi, ama içine bir hüzün çökmeye başladı.

— Dün gece çukulatalı pasta yememişsiniz.

Gülgün yeniden tabakları ovalamaya başladı, gülümsedi.

— Merak etme, pasta çikolatalı değildi. Olsaydı sana bir dilim saklardım.

Küçük sahte bir kayıtsızlıkla dudak büktü.

— Babam yarın bana nah. buuu kadar bir çukulata getirecek.

Gülgünün kalbini ne derece kırdığını aklından bile geçirmedi. Demir parmaklıkları bırakıp bisikletine koştu.

Gülgün son tabağı da çıkardı sabunlu sudan, musluğun altına tuttu, boş bir teneke koydu doldurmak için. Su dövdü tenekenin dibini. Neşeli bir hamam şarıltısı yayıldı evin içinde.

Sabun ve sıcak sudan kızarıp şişen ellerini önlüğü ile sildi, tabureye oturdu. O zaman farketti ki yorulmuştu. Dizleri hafiften titriyordu. Her defaki kesilme. Hatırlamaya, hesap etmeye gayret etti... Tarihleri hatırında tutmayı hiç bir zaman beceremcmişti. Her ay bir köşeye de kaydetmezdi. Omuz silkip geçerdi. Evvelden bilmeye ne hacet? Mademki

bir şey değişmiyecek, kimse kendisine yorulma, istirahat et demiyecek...

Suyun seviyesi tenekede yükseldikçe, şarıltısı hafifliyordu.

Gülgün birden yalnız olmadığını hissetti. Evde birisi vardı.

Ayağa fırladı.

Eroldü. Salonun büyük masasında birşeyler karıştırmaktaydı. Gülgün kapının önünde durdu, soluk soluğa:

— Korktum! dedi.

Erol başını bile çevirmedi. Islıkla bir parça tuttırmuştu.

Gülgün ne yapacağını şaşırmış vaziyette mutfağa döndü. Bir gün evvelki olaylardan sonra, Erolün geri geleceğini düşünmemişti. Ne yapmaya gelmişti? Evde yapayalnız olduğunu biliyordu. Neydi niyeti?

Suyun monoton sesi biraz sakinleştirdi Gülgünü. Fakat kalbi şiddetle çarpıyordu. Cumartesi sabahını hatırlıyordu, bütün ayrıntılarıyla. Ve yeni bir hâdise olacakmış gibi geliyordu. Kesin bir hâdise bu defa. Az sonra banyoya girecekti. O zamana kadar çıkıp gitmese, Erol evde bulunacaktı o esnada. İçinden bir ses Erolün çıkıp gitmiyeceğini, evde kalacağını haykırıyordu. Ve bir şey eriyordu içinde.

Şaşkın şaşkın dolaşıp durdu mutfakta. Tenekenin dolmuş, suların taşmakta olduğunu farketmedi. Kendisini koridorda buldu. Biraz dolaştı, tekrar döndü salona.

— Öğlende burda mı yiyeceksin?

«Beraber mi yiyeceğiz?» diyemedi.

Hiç bir cevap almadı. Erol sırtını dönmüştü.

— Burda yiyeceksen ona göre hazırlıyayım.

Erol, döndüğünde, kaşlarını mümkün olduğu kadar kaldırmış, hep ıslık çalıyordu. Bir bakışı bile çok gördü. Kör ve sağır bir hali vardı. Onun ifadesini görünce kendine geldi

Gülgün. Hüsran, küçülme ve öfkeden kızardı, koşa koşa mutfağa dönüp kapıyı hızla kapadı.

Erol ıslığı kesti. Kaşları normal yerine indi. İfadesinin daha kahredici olması için çehresinin ne şekil alması gerektiğini düşündü. Steve Cochran'ın mimiklerini aklına getirdi. Kaşlarını çattı, bir kaşının kuyruğunu yukarıya doğru uçurdu, başını ağır ağır geriye doğru çevirip omuzunun üstünden kapıya doğru bir bakış fırlattı... Evet, Steve Cochran başını böyle çevirirdi. Ve onun bu hareketini gören —erkekse— dehşetten titrer, —kadınsa— isteriye tutulurdu!.

Ama Erolün hareketini gören yoktu. Mutfağın kapısı örtülü idi. Radyonun düğmesini çevirip sabırsızlıkla sesi bekledi. Bir Amerikan cazı gümbürdedi. Bir şey eksikti atmosferin tamam olması için. Barı açtı, Johnny Walker'in artığından bir kadehe doldurup bir yudumda içti — sek! Suratını ekşittî. Şahane içkidir dedikleri, filimlerde su gibi içtikleri şu zıkkıma alışmak için o kadar çaba sarfederdi, gene de midesi bulanırdı. (Mamafih kendisi de arkadaşlarına methederdi viskiyi, evde viski içildiğini belli etmek için.)

Bir sigara yaktı, radyonun sesini bütün evi çınlatacak kadar yükseltti. Pantalonunu değiştirmek için yukarı çıktı. Boşuna yıkamıştı gizlice. Sabahleyin, yıkanmış kısmı ütülerken, pek belli değildi. Ama dışarda, pastahanenin aynasında, yıkanan kısmın rengini attığını, daha büyük bir leke gibi durduğunu görmüştü. Pazartesi günü paketleyip lekeciye götürmeliydi. Bugün program değişmişti zaten. Sekiz arkadaş motöre davet edilmişlerdi. Bütün gün deniz üzerinde geçecekti. Bez ayakkaplar, bir de blucin, tamam. Metinin Chris-Craft'ı değildi gerçi, ama zararı yok. Kıyıdan birkaç kız toplamak kolaydı. Aşağıdaki budala da kendini nimetten sanıyordu. Korkunç ayaklarına ve ter kokusuna bakmadan. Sanki kadın kalmamıştı dünyada. Artık ona hitap bile etmiyecekti. Haddini ve yerini bilsin de Cumartesi günkü olaylar hakkında kimseye bir şey söylemeğe cesaret etme-

sin diye. Gülgünün, ömrü boyunca, «ağabeysinin» yaptığını başkalarına anlatarak böbürleneceğini düşündükçe, utancından ve korkusundan kızardığını hissediyordu. Osman Beyin oğlu hizmetçiyle... Kızların kulağına bir gitse... Ne olurdu kredisi, şöhreti, köyde?

Gülgünün hemen o gün ölüp müthiş sırrı mezara götürmesini temenni etti...

Sigara hemen hemen bitmişti. Dumanı genzini yakıyordu. İzmariti yere atıp çiğnedi. Aynanın karşısında, donunu yukarı çekti, bacaklarını uzun uzun seyretti, bazularını bütün kuvvetiyle gerip muayene etti. Gömleğinin kısa kollarını katladı, koltuk altlarına kadar açtı. Blucini çekti bacağına. Doğru, Metinin vücudu başkaydı. Ama o kendisinden kaç yaş büyüktü. Kendisi de onun yaşına varıncaya kadar...

Amerikan cazı bitmişti. Bir kadın sesi acıklı acıklı feryat ediyordu.

Bugün de araba ayaz. Nasıl diyecekti çocuklara? Babasının hoşuna gitmek için gece boşuna yarım saat Mısta Beyin varlığına tahammül etmişti. Otomobilin uğruna. Bedava oynamıştı uslu oğlan rolünü. Osman Bey bütün plânı değiştirmişti. Bu Pazar briç yoktu. Oyun arkadaşlarile uzaklara gitmişlerdi, Tuzladan öteye, ahbaplardan birinin dolaşırken tesadüfen bulmuş olduğu bir altın sahil parçasına. Orda tamamile tenha, harikulâde bir tabiî plaj uzanıyormuş. Hususî araba sahipleri oraya dadanmışlar ayak takımının şehir plâjlarını kirlettiği Pazar günleri. Herhalde gece ondan-onbirden evvel dönmezlerdi.

Mesele sadece araba ile de bitmezdi ki. Parası da tükenmişti. Halbuki daha bir sürü gün vardı aybaşına kadar. Aybaşından evvel ise babasından para koparmak meseleydi. Acaba metresine karşı da bu kadar cimri davranır mıydı? Görmemişti o kadını. Nasıl bir kadın olduğunu merak ediyordu. Orta yaşlarda, şişmanca birisi olarak düşünürdü onu. Öyle anlar olurdu ki babasından nefret eder, her şeyi bildi-

ği halde bilmemezlikten gelen Mübeccele karşı da kin duyardı. Kendi payına düşen ise, topu topu yüz liraydı. Evlâda yüz... ya metrese kaç? Gel de bir ay yaşa bu para ile, sonra garsonyer sahibi ol, lüks mobilye döşe... Mobilyeden vazgeç, kızı çıplak tahtalar üzerinde yatır. Herşeyden vazgeç, sokaklarda cebidelik, serseri serseri dolaş. Sonra da atıp tut arkadaşlara, araba lâfı geçti mi omuzlarını silk küçümsiyerekten — oysa araba senin olsa da kızlar tıpış tıpış gelse, mest olursun... Araba da, para da, babasından artan kırıntı kabilinden varırdı eline.

Bir bayağı kadın sesi camları titretiyordu. Gene Ağavni idi. Şoföre dolma pişirmenin usulünü öğretiyor, geçmiş aşklarını anlatıyor ve bir Ermeni karısı tipinin bütün hususiyetlerini canlandırıyordu dinleyicilerin hayalinde: şişman gövde, azıcık bıyık ve sakal, pisboğazlık, kendini beğenmişlik, yapmacık iffet, ve mahut şive... Erol «A-ret A-ret»i hatırladı. Bir küfür savurdu. Sağ yumruğunu sol avucuna koyup sıktı, gene baktı bazularına. Adalelerinin manzarası Areti hatırlayarak hissettiği asabiyeti biraz yatıştırdı. Bir tutam saç döktü alnına, mayosunu dürdü, omuzlarını kaldırıp başını öne sarkıttı, bacakları üzerinde yaylana yaylana aşağa koştu.

Mutfağın kapısı açılmadı.

Büyük bir gürültü ile holden geçip kapıyı şaklattı. O esnada spiker alkışlar arasında Madam Ağavni skeçinin sona erdiğini bildiriyordu.

Gülgün Erolün gitmesine kadar ayakta durmuştu mutfağın ortasında. Musluğu kapatmış, fakat suyu gazın üzerine koymamıştı. Yıkanmaktan vazgeçmişti. Daha doğrusu, unutmuştu.

Kapı çarptıktan sonra da bir müddet ayakta hareketsiz kaldı. Radyonun gümbürtüsü her sesi boğduğu halde, belirsiz bir bekleyişle kulak kabarttı. Kalbi aynı tempo ile çarpıyor, midesi, bağırsakları anlatılması imkânsız bir endişe ile

altüst oluyordu. Geçmişe, çocukluğuna doğru derin delikler açılıyordu hafızasında.

Nihayet vücudu gevşedi. Sakinleşti. Kapıyı açtı. Benliği baştan başa müzikle doldu. Edy Calvert'in trompeti hıçkırıyordu. Seslerden bir âlem içindeydi. Sesler dış âlemle bütün bağını kesti. Etrafında trompetin titreşimleriyle örülü, yalnızlaştıran, uyuşturan bir duvar vardı.

Kapıyı açık bıraktı, ikinci kapıdan mutfağa bitişik yatak odasına geçti.

Orda da uzun müddet kolları sarkık durdu. Bir yabancı gibi baktı etrafına — boyaları dökük ufak demir karyolaya, hüzün verici gri renkte kaba yün battaniyeye, iki yıldan beri elbiselerini astığı cilâsız tahtadan eski dolaba, hemen hiç oturmadığı vernikli tahta sandalyeye. Bakışı, karyolasının başucunda duvara çakılı Liz'in resmine kaydı. Dekolte, harikülâde resme... Kendisi... Lizi... Uzun uzun, acı acı seyretti onu. Gidip aşağı aldı resmi, yırttı, parçalarını yatağa savurdu.

Yüzünde derin bir hüzün yayıldı. Erolün odasına çıkıp Liz'in ordaki resmini de yırtmak için kapıya doğru gitti. Fakat dürtüsel bir korku mutfaktan öteye geçmesine mani oldu.

Odasına döndü. Dolabı açtı. Hareketleri daha da sinirliydi. Birkaç giyecek eşya üst üste atılmıştı dolapta. Sarı japone bluzu —Mübeccelin eskisi— ayırdı, yakasından aşağıya kadar hoyratça yırtıp yere attı. Öbür giyecekleri de dışarı döktü — hepsi Mübeccel'in eskileri (Senihanınkiler çok büyüktü, bedenine uymazdı). Seyahate hazırlık vardı sanki. Zihninde veda fikri doğdu. Gözyaşları aktı, evvelâ sessiz, sonra hıçkırıklarla. Ayrılış fikri dünden beri yerleşmişti içinde. Ayrılış korkusu.

Bir gün bile dayanamamıştı bu korkuya. Bu korkunun gerçekleştiğini görmeyi, bu endişeli, kararsız bekleyişe tercih ederdi.

Nitekim, başına gelmesi gereken şeyin nihayet olduğu-

na kendisini inandırmaya başlamıştı bile. Yeni bir hayata hazırlıktı bu. Yolculuk başlamaktaydı.

Gözyaşları kurudu. Evinden uzaklaştıktan sonra yeni yeni gördüğü şeylerden kamaşıp gözlerini silen ve gülümsemeye başlayan bir çocuk gibi. O anda Ali orda bulunsa da kendisine hizmetçi dese, kızmayacaktı. Hizmetkâr odası değil de neydi ya şu oda? Ya bu esvaplar —Mübeccelin eskileri— hizmetçi elbiseleri değil de neydi? Ömrü boyunca hizmetçiden başka bir şey olmuş muydu? Lizi!... Evin kızı!...

Lizi!...

Resmin parçalarını yataktan topladı. Liz'in bir gözü sabit bir nazarla kendisine bakıyordu. O kadar benziyordu ki kendi gözüne! Sadece gözle iş biterse şayet.

Gene hıçkırıklar yükseliyordu boğazından yukarı. Kendisini zaptetmeye gayret etmedi. Yatağın kenarına oturdu, Elisabeth Taylor'ın gözüne, burnuna, saçlarına baka baka serbestçe, kana kana ağladı.

3

Garo başını kapıdan uzattı:

— Ayaküstü ne konuşuyorsunuz mutfakta?

Hilda en kuru sesile:

— Ne var? dedi.

— Kahve içmiyecek miyiz?

— Ne vakit getirirsek o vakit içersin.

Garo yüzündeki tebessüm kaybolmadan başını geri çekti.

Yeranik bulaşıkları soğuk sudan geçirirken Hilda alçak sesle Krikor için tavsiye edilen başka bir kız hakkında anlatıyordu:

— Müthiş bayağı insanlar. Düşün bir kere, herif *konsome* nin ne olduğunu bilmiyor. Benlen de alay etti, «Ha! ona

biz etsuyu deriz» diye. Ağzına burnuna bir tane yapıştırasım geldi.

— Olur şey değil! dedi Yeranik.

Anasının ayağı dibinde durup dikkatle dinleyen Cina eteğinden çekti. Hilda süt beyaz etekliğini değiştirip anasının bir eski etekliğini giymiş olduğunu unutarak haykırdı:

— Çek elini üzerimden. Ne istiyorsun?

— Anne, mangalı unuttun...

— Haaa! bak... Aferin Cici.

— Mangal ne?

— Birisi anlattı. Olur şey değil. Herifler bakır mangalı odanın ortasına koyarlar, sobadan korları çekip çekip ellerini ısıtırlarmış.

Yeranik kaşlarını en derin şaşkınlık ifadesile kaldırdı:

— Yok canım!...

— Ya!

Öğle yemeği pek de neşeli geçmiş değildi.

O sıcakta ve kalın yün kazağın içinde, Krikor terle birlikte ağzından, burnundan ve gözlerinden nezleyi de dışarı veriyordu.

Garo, elleri yüklü, Caddebostan denizine söve söve dönmüştü. İmbat şafaktan az sonra yeniden esmeye başlamış, Marmara sahiline yeni bir çöp yığını getirip dökmüştü. Garo boyuna «Hamam suyu!» diye tekrar ediyor, Kınalının cereyanlı, serin, billur sularını dayanılmaz bir hasretle anıyodu.

Krikor unutulan ıhlamurun intikamını almış, anasına hasta çorbası pişirtmişti. «Bunca iş arasında.» Ne çare ki, damadının önünde, hasta oğlunun arzusunu reddedemezdi. «Pişireyim, pişireyim, ama bu sıcakta çorba...» Ve mutfağa gidip bütün hırsını Pupula ve Hildaya dökmüştü.

Çorbanın da faydası olmamıştı mamafih. Yeraniği her zamankinden daha sapasağlam görünce, geceki vicdan azabı kaybolmuş, anasını gezdirmek vaadini unutmuştu. Hele misafirler geldikten ve kendisi o hasta halile unutulduktan son-

ra, kalbi hınçla dolmuştu. Yeraniğin «gününü haram etmek» için hiç bir fırsat kaçırmadı. Fırsatlar da eksik olmazdı hani.

İlk meseleyi masaya oturur oturmaz yarattı: «Bu da francala mı? Ekmek al bundan sonra, ekmek!» — «Aaa! Sen ekmek sevmezdin hani.» — «Şimdi doğru dürüst francala kalmadı. Ekmek daha faydalı...» Yeranik anlamıyordu. Garo da anlayamadı, çünkü o başka gazete okurdu.

Çorbadan bir kaşık henüz almıştı ki, kızarmış gözlerile anasına şimşekler yağdırdı: «Biber koymadın mı buna?» Bu defa Garo uyanıktı: «Sen bekâr adamsın, oğlum, fazla biber yememelisin». Krikor suçüstü yakalanan bir öğrenci gibi kızardı, burnunu çorbanın üstüne eğdi.

En büyük fırtına yemekten sonra kopmuştu. Kuzuluk isteyip de anasından «Yok» cevabını aldığı zaman. Karahisar da yoktu. Yeranik sinmişti bu defa. Bunun Krikor için ne kadar hayatî bir şey olduğunu bilirdi. «Unutmuşum, bitmiş, insanlık hali, ne yapayım, dikkat etmemişim...» Krikor evvelâ dehşete kapılmış, sapsarı kesilmişti. Midesi de derhal kaynamağa başlamıştı. Garo anlıyamıyordu: «Ne yedin ki, oğlum, bir çorbayı hazmedemiyor musun?» Para etmezdi. Bu defa tam mânasile Yeraniğin «gününü haram etti.» Yeranik nihayet patladı. Sunturlu bir kavga ettiler. Yeranik artık «aile sırrı»nı takmadı, damadının önünde ağzına geleni koyverdi. Mutfağa gitti söyledi, bahçeye çıktı söyledi.

Anasının barut kesildiğini ve artık hiç bir şeyin onu susturamıyacağını görünce, Krikor kesti sesini.

— Kahveyi gelecek sene mi içeceğiz?

İçerden cevap çıkmadı.

Garo mutfak kapısına yaklaştı. Soruyu işiten olmamıştı görünürde. Hilda Kınalının en son yeniliklerini heyecanla anlatmaya devam ediyordu: - Gidip Paristen «sünepe karısına» envaiçeşit esvaplar, çamaşırlar getiren «namussuz herif» («Zaten öyle karıların kıymeti olur kocalarının gözünde»), Fi-

minin kocası da... «İşte öyleymiş diyorlar...» Sonra... «Ayol iyi ki aklıma düştü: Silvagiller kaloriferli apartımana taşınmışlar». Cinanın ince sesi: «Ama tavanı alçakmış, granmama...» Ve Yeraniğin nidaları.

Garo fazla dinliyemedi. Yemeği erkenden yiyerek Yeraniği misafirlerile başbaşa bırakmak için derhal bahçenin ön kısmına çekilen Madam Verjinle Kâzım Beyi bulup gevezelik etmeyi düşündü. Fakat vazgeçti. Yarım daire çizerek, burnunu çeke çeke gazete okuyan, daha doğrusu okur gibi yapan Krikorun yanına gitti.

Krikor sabırsızlıkla kadınların dönmesini bekliyordu. Her zaman olduğu gibi anlaşılmaz bir rahatsızlık vardı içinde. Bir erkekle, hele Garo gibi kendisi hakkında beslediği kanaatlerden haklı olarak şüphe ettiği birisile başbaşa kaldı mı, bu çeşit rahatsızlığı daima hissederdi. Konuşacak bir konu arar, bulamazdı. Zaten genellikle erkeklerle bir arada bulunmaktan, erkeklerle yarenlik etmekten hoşlanmazdı. Acaip bir korku, bir çekingenlik duyardı. Konuştuğu kimse yüzüne bakarken alaya aldığını düşünürdü. Ters konuşunca sıkılırdı. En yakın dostu, tanışı, kendisini beğenmedi, tenkit ya da alay etti mi, usulcacık uzaklaşır, arkadaşlık etmezdi. Biraz da bu suretle kaybetmişti dostlarını (hiç dostu olmuş muydu acaba?), ve yalnız kalmıştı. Kadınlarla, yaşlı kadınlarla bir arada olmayı tercih ederdi. Yalnız onlar (Pupul müstesna) erkek yerine sayarlardı, hatta bazan hayran bakışlarla süzerlerdi «Müsü Krikor» u. O zaman, gür Konyalı kaşları son derece ciddiyetle birbirine yaklaşırdı. Kadınlarla kendinden emin bir şekilde oturur, canı sıkkın bir eda ile dinler, gerçekte sıcacık bir güvenlik hissederdi. Bazı bazı, kadınlar onu derin düşüncelere dalmış sanırken, lâfa karışır, bir fikir beyan ederdi. Ve onlar gülmezlerdi erkekler gibi.

— Nezlen nasıl oldu?

Krikor boynunu büktü, «Eh!» dedi.

— Denize girseydin birşeycíğin kalmazdı.

Öfkesini gizledi, başile müphem bir hareket yaptı. Garoya karşı duyduğu antipatinin başlıca sebeplerinden biri de, onun şu kendinden memnun haliydi. İlgi ifade eden sözlerinde bile bir alaycılık, bir küçümseme vardı. Çünkü o, başkalarının ne diyeceğini umursamadan, canının istediğini yapardı. Kumara gider, maça gider, dostlarile kafayı çekmeğe gider - daha daha kim bilir nerelere giderdi namussuz! Öyle bir adamdı ki, ona «Bir şey anlatsana» derler, dinlerler, anlattıklarından zevk duyarlardı (halbuki kendisi ömründe kimseye tebessüm bile ettirememişti - alaycı tebessümler hariç -, dünyanın en komik, en sansasyonel şeyini anlattığını farzettiği hallerde bile). Şanslı adamdı Garo. Ne sıcaktan ne de soğuktan müteessir olan bir vücudu vardı, bir saat denizde kalır üşümezdi, durmadan sigara tüttürürdü, zanaatkâr adalelerine sahipti, keyfi daima yerindeydi, kıymetini bilemediği böyle bir aileye güvey olmuş, şahane yürüyüşü bile kadınların kıskançlığını tahrik eden Hilda gibi bir kızı almıştı... Yeraniğin hep tekrar ettiği gibi, bu «bayağı adam» ın ne hakkı vardı bu kadar şanslı olmaya? Ama ne anası, ne de kendisi bir noktayı itiraf etmezlerdi: Hildayı o «Ermeni tipi» ne vermelerinin sebebi, drahoma talep etmemesi ve Hildanın, o şahane yürüyüşüyle çok uzaklara baka baka ilerleyip, kendisini otuzun eşiğinden çok ilerde bulduğuydu.

Garo Krikorun karşısına oturup sordu:

— Giyinmiyecek misin?

— Kahveyi içelim de. Daha erken.

Garo, bıyık altından güldü. Krikor kayıtsızlık numarası yapıyordu. Yemekte de, ziyaretlerinin sebebini anlatınca, hiç memnunluk göstermemişti.

Garo için Krikorun en ilginç tarafı onun kişisel hayatıydı. Bir muamma. Başkaları «hanımabla» derlerdi ona. Ama bu, herşeyi izah etmeye yetmezdi. «Ne yapar bu adam?» Bu yaşta, onaltı yaştakiler gibi yapmazdı ya!

Dudaklarında yeni bir tebessüm kaybolmak üzereyken,

Krikor yüzüne baktı. Kendisine gülümsediğini sanıp mukabele etmeye gayret etti. Halbuki Garo bir hatıraya gülümsemekteydi. Yeraniğin telâşını hatırlamıştı. Yıllarca evvel. O gün, ilk ve son defa olarak kendisine karşı samimiyet göstermiş, yardım talep etmişti. «Garo, oğlum, canını seveyim, bir şeyler yapalım, bu çocuk tecrübesiz, bir kötü karıya düşer...» (Sanki yirmi yaşındaymış gibi) «... Haftada bir gece geç gelmiye başladı. Geç geldiği günler mutlaka traş oluyor. İki günde bir değişiyor...» Yeranik için bunlar inkâr kabul etmez belirtilerdi. Hepsi bu kadar da değildi: «Saçma şeyler yapmıya başladı, aynanın karşısına geçip gözünü, burnunu, ağzını muayene ediyor. Geçen gün ne derse beğenirsin? -Anne, eski resmime baktım da, ne gür saçlarım varmış, beğenmedim kendimi, böyle saçsız daha yakışıyor bana, değil mi? - Çocuk gibi işler yapıyor, Garo. Bu yaşta, sabahları jimnastiğe kalkışmış. Bütün vücudu tutulmuş salağın. Böyle işler yapacak adam mı o?»

Fakat Garo da bir şey anlıyamamıştı. Ve Krikor çok kısa bir müddet sonra artık sabahları bir-ki bir-ki yapmaktan, haftada iki kere «değişmek» ten vazgeçmişti. Yeranik ise, huzuruna kavuşmuştu yeniden.

Garo, şezlonga yayılmış yağ tulumunu muayene ederek, «Hiç sağlığında karıya para yedirir mi bu?» diye düşündü. «Ama nasıl yaşamış bu adam, nasıl?...»

Evelâ Cina çıktı bahçeye. Müjdeyi verdi:

— Kahveler geliyor.

Pupul mutfağın çifte basamağını indi. Kucağında taşıdığı Tekirin başını bir eliyle okşayarak yüksek sesle sevdi:

— Pek tonton ayol bu, pek ponpon...

Fakat Krikor görünüşe göre çocukla meşguldü; Cina eteklerini düzelterek «Koko dayday» ın yanına yerleşiyor, hasır çantasını dizlerine koyuyordu. Garo artık azcık eğlenme zamanının geldiğini düşündü:

— Eyyy! Krikorcık...

Kahveyi aldı, karşısına geçti, göz kırptı Pupula. «Krikorcuk» un da, «ulan» ın da onu sinirlendirdiğini bilirdi. Krikor bu gibi lâübali hitapları, kendisine karşı saygıdan da ziyadesini borçlu olan birisinin ağzında büyük saygısızlık sayardı.

— Hadi bakalım, artık birşeyler olsun bugün.

Ve içinden ilâve etti: «Ne de evlenecek adamsın ya!» Gerçi içinden söyledi, ama gözleri tamamile aksettirdi düşüncesini; Krikor kızardı.

Oğlu ile ne kadar da kavgalı olsa, Yeranik damadının onunla alaya cüret etmesine tahammül etmezdi. Gayet ciddi:

— Kısmetse olur, dedi. ?

Garo kurbanını elden kaçırmaya niyetli değildi:

— Evlâdım, alacağın karının her şeyden evvel zeki olmasına dikkat et. Şayet yataktan sonra onunla bir çift lâf atamayacaksan, iş yok. Metres değil bu, bütün ömrünü geçireceksin beraber. Akılsız kadınla yaşamak kolay şey değil.

Tepki Hildadan gelince hiç şaşmadı, bilâkis hafifçe gülümsedi.

— Anlıyor musun? Onun ağzı yanmıştır. Akılsız karı aldı. Halbuki kendisi akıllı, kültürlü adam...

— Sonra, dikkat et ki yaşı ufak olsun. İki sene sonra geceleri horlamaya başlamasın.

Hilda biraz daha kasıldı. Yine Krikorun yerine kendisi cevap verdi:

— Sen görünüşe bak, görünüşe. İnsan kaç yaşında gösterirse o yaştadır.

— Anlıyor musun, oğlum? Onsekiz yaşında bir kızın reaksiyonu başka olur...

— Onsekiz yaşındaki kız da senin yüzüne bakacaktı... Geçti, oğlum, geçti senden.

Sesi öylesine hırslıydı ki, Krikor hayretle baktı kızkardeşine. Bahis konusu kendisi olmadığını hemen anladığından, sesini çıkarmıyordu. Kendi aralarında kocasının lâfı geçince

daima kayıtsızlık, umursamazlık ifade eden Hildanın, şimdi Garonun lâflarına neden bozulduğuna şaşıyordu.

Göz ucu ile anasının düşüncesini anlamıya çalıştı. Yeraniğin huzursuz bir hali vardı. Fakat yön tutmamıştı. Kızını damadına karşı savunmak isterdi. Ama bu, oğlunun aleyhine olacaktı. Acaip bir durum meydana gelmişti. Evvelâ Krikoru iğnelemek için söz açan Garo - eğer Krikoru erkekten saymak gerekirse - erkek olarak onu savunuyordu şimdi. Diğer taraftan, Yeranikte, kız anası ile oğlan anası karşı karşıya geçip birbirlerini susturuyorlardı. Ve Yeranik susuyordu. Birkaç dakkadan beri, herkes susuyordu. sessizlik içinde, Pupulun sesi büyüdü,

— Sen niye böyle tontonsun bakayım? Potopitiçito...

Bütün gözler Pupula döndü. Son derece neşeli bir yüzle kedisile konuştuğu görüldü.

Krikorun rengi attı. Yeranik fırsattan faydalanıp ayağa kalktı:

— Artık ön tarafa gidelim. Her zaman önde otururuz da... Şimdi bizden kaçıyorlar demesinler...

— Kuzum, o çılgın adamı mı dinliyeceğiz? Sinirime dokunuyor.

Krikorun ağzı kulaklarına vardı. Kızkardeşine nadiren bu kadar sempati duyardı.

— Allahın günü aynı parçayı dinler ve dinletir, dedi.

— Biliyorum o hikâyeyi.

— Öbürü dersen, Allahın günü sinemaya koşar... Ev değil, tımarhane.

Yeranik lâfa karıştı:

— Sinema dedi de aklıma düştü. Bu gece burda kalın, sinemaya gideriz. Sizde sinema yok Kınalıda.

— İmkânsız. Valide bekler. Zaten kışın görmüştük o filmi.

— Madam Verjin beğenmemiş.

— Evet, diye tasdik etti Pupul. Dün akşam gitmedi. Hiç beğenmediği bir film olacak ki gitmesin.

Hilda kahkahayla güldü:

— Bilâkis fevkalâde bir film. Siz gidin.

— Biz öyle yerlere gitmeyiz.

Krikor hırsla anasına döndü. Hilda devam etmekteydi:

— Ne zenginlik, ne lüks, ne ihtişam, ne evler, arabalar... Elbiseler, elbiseler, elbiseler... Kız her sahnede elbise değiştiriyor. Ne esvaplar görsen... Aklın başından gider vallahi.

— Sahi mi? Güzel filimmiş.

— Affedersin ama, senin Madam Verjin pek aptal karı.

— Nereden Benim Madam Verjin oluyormuş?

— Hayır, yani, çok beğenirsin de...

— Budala! Nesini beğeneceğim ayol?

— Ne bileyim ben? Ne zevksiz şey olduğu üzerinden belli. Tapon bir kılık... Bir kere, müthiş temiz Ermenice konuşur...

Ağzını büzdü, kırıttı, Madam Verjinin taklidini yaptı:

— İstirham ederim... Lûtfedersiniz... Rica ederim... Zira... Aman Efendim... Pek karikatür tipidir.

Yeranik gülmeye mecbur kaldı. Cici, «granmama» sından evvel kahkahayı koyvermiş, oturduğu yerde hop hop zıplıyordu. Yeranik alçak sesle:

— Çok pasaklı karıdır, dedi.

Ve bulaşıkları ne şekilde yıkadığını, yemeği ne şekilde pişirdiğini, bulaşık bezini nereye astığını, terliklerini, ayakkaplarını nerede bıraktığını anlattı. Hildanın çehresi birden sertleşti. Anasının sözünü kesti:

— Gelini de kendisine uygun işte. Boklu karı derler ya... Kocası dersen, senin Verjinin oğlu, aptalın biri...

Hildanın sözü Ciciyi pek eğlendirdi. Gene için için kaynamaya ve sevinçle haykırmaya başladı:

— Boklu karı, boklu karı...

Hilda memnunluğunu ve tebessümünü gizlemeye çalışarak azarladı çocuğu:

— Sus! O lâfı söylemeyesin ha!

— Boklu karı, boklu karı...

Neşeli çocuk gülüşü bahçede çın çın öttü. O zaman, beklenmedik bir şey oldu. Garo eğildi, dehşetli bir tokat aşketti kızın suratına. Öyle âni oldu ki bu, Cici donakaldı. Hilda ayağa fırladı, kızın yanına koştu, eğilip yakından muayene etti dudaklarını, haykırdı:

— Allahtan bulasın, bir parmak çocuğa böyle vurulur mu hiç? Ayı!

Anasının sesini işittiği gibi, Cici yaygarayı kopardı. Yeranik kendinden çıktı.

— Al çocuğu yukarı çık, al çocuğu yukarı çık, dedi. Ekteliğini de değiştir, üstünü başını düzelt. O altüst saçlarla sokağa karşı oturamazsın.

Hilda, var kuvvetile cıyak cıyak feryat eden kızı, lânetleyerek, söverek aldı götürdü.

Pupul sessiz sedasız kedinin boynunu okşuyordu. Zevkten uyuşan Tekir, yükselen nahoş seslerin etkisi ile bir ara kesti hırıltıyı. Garo sakin sakin sigarasını tellendiriyor, gökteki bulut parçalarını seyrediyordu.

Yeranik, ancak soluk alabilen Krikora dönüp:

— Sen de git giyin, dedi.

Kendisi de elbise değiştirmek için oğlunun ardından yukarı çıktı.

Pupulun eli, kurulu bir makine gibi muntazam tempo ile hayvanın ipek tüylerinde ağır ağır gidip geliyordu.

4

Yeraniğin yapmacıktan neşesi, ne de Krikorun tatlı tebessümü, Madam Verjini aldatamadı. Bir şeyler geçtiğini derhal sezdi, fakat belli etmedi. Garonun âni ziyaretinin sebebini

bildiğini de gizledi (Garo varır varmaz kulağına fısıldamıştı). Öyle ki, Krikoru «güvey gibi» giyinmiş kuşanmış görünce şaşmadı.

Yeranik bir ipekli emprime giymişti. Yüksek topuklu beyaz kunduraları, ağırlığı altında patlıyacaktı nerdeyse. Korse takmamıştı; Garo arkadan uzun uzun seyretti onun yürüyüşünü. Dudaklarına yaydığı al hamur, sıcaktan eriyip terle yuğrularak macun halini almaktaydı.

Hilda en son indi bahçeye. Tam tualetle. Dimdikti. Yüz hatları hareketsiz, gözleri kısık. Hareketleri nadir ve ölçülüydü, prensesvari. Mutfakta ayaküstü Kınalı hâdiselerini anlatan Hildanın hareketlerinin tam aksi. Cinayı omuzundan hafifçe itmekteydi. Cinanın anasının kanadından uzaklaşmaya niyeti yoktu. Bahusus ki, hasır çantasile naylon eldivenlerini elinden bırakmamıştı. Babasına kaçamak bir bakış fırlattı. Gözlerinde korku, meydan okuma ve inatçılıkla karışık bir ifade vardı. Huzursuz bir güvenlik hissiyle anasının yanıbaşında yerleşti, yine eteklerini düzeltmeye koyuldu.

Hilda Kâzım Beyi görmeyince hayal kırıklığına uğramıştı. Şahane girişini mutat bakışlar takip etmişti. Halbuki yukarda, giyininciyedek, Kâzım Beyin hayran halini tahayyül etmiş, neler kurmuştu: yaklaşıncaya kadar bakmıyacaktı inmesini sabırsızlıkla bekliyen adamcağızın yüzüne, Kâzım Bey ise ayağa fırlayacak, herhalde elini öpecekti...

«Deli adam» ı görmeyince en fazla Cina dert etmişti. Onu her gördüğünde, yüzünde boşuna aramıştı hayalinde bir deliye yakıştırdığı özellikleri. Mamafih, gene de heyecanlı bir şey göreceğini zannederdi.

Madam Verjin izahat verdi:

— Gezinti saatidir. Her gün mutlaka bir saatini deniz kıyısında geçirir, denizi seyreder.

«Ben demiyor muyum herif deli!» diye düşündü Hilda. Madam Verjin, misafirlerin aklından kötü bir düşünce geç-

memesi için, Kâzım Beyin gitmesini başka türlü izah etmeye çalıştı:

— Ama ben eminim ki bizi rahatsız etmemek için acele etmiştir. Ermenice konuşmak istiyebileceğimizi, birbirimize söyliyecek şeylerimiz olduğunu düşünmüştür... Düşünür böyle şeyleri. Herşeyi düşünür, incesini, daha incesini.

Yeranik Hildaya döndü, Madam Verjine hoş görünmek için:

— Çok *sivilize* adamdır, dedi.

— Eh! tabiî, anası Avusturyalı, kendisi yıllarca Avrupada yaşamış...

Garo karısına bakmıyordu. O bahçeye inerken gözünü öteye çevirmiş, kalbi burkulmuştu. Başkalarına ait olan bu endamı tanırdı. Bunca yıllık evlilik hayatlarında onu bir defa, hiç değilse bir defacık herkesin içinde tabiî halile görmüş olsaydı, onu çok daha az hor görecek, hatta belki de azcık sevgi veya sempati duyabilecekti ona karşı.

Şu heykel hem karısıydı, hem de değildi. Onu tahrip etmek için dayanılmaz bir arzu duydu. Yüzeydeki renkli sırrı kırıp alttan meydana çıkacak kili başkalarına da teşhir etmek arzusu. Yabancıların hayranlığını mutlaka nefrete çevirmek arzusu.

— Akıllı adam olduğu belli, dedi. Evlenmemiş.

Yeranik Hildaya huzursuz bir bakış fırlattı. İşi şakaya boğmak için güldü. Madam Verjin iştirak etti gülüşe. Tatsızlığın nerden geldiğini kavramıştı.

Hilda korkunç bir sükûnetle karşılık verdi:

— Bütün derdiniz o. Sanki evli olmak bir fark eder sizin için.

İfadesi değişti birden, asabiyetle ilâve etti:

— Kadınlar isterlerse kocalarından daha fazla imkânlara sahiptirler, bunu da böyle bilin.

Yeraniğin «yüreğine inmişti», fakat Hildaya Madam Ver-

jinin önünde kirli çamaşır yıkamamasını ihtar edemezdi. Hilda bu sinirli halile anasını da paylıyabilirdi.

Madam Verjin dudaklarında belirsiz bir tebessümle yere bakmaktaydı. «Garo biraz daha kültürlü olsaydı bir saat bile tahammül edemezdi Hildaya», diye düşünüyordu.

Garo karısına bakmadı. Madam Verjine döndü:

— Evli kadınlar, yabancı bekâr bir erkek için bütün kıymetlerinin sadece bir fahişeye ödenecek on liralık vizite parası olduğunu bilselerdi...

Yeranik renkten renge giriyordu. Patlamak, kızının safında yer almak, damadını sindirmek istiyor, fakat Madam Verjinin orada bulunması ağzına gem vuruyordu. Tepkiyi ondan bekliyor, onun gelini olduğunu, kızı olmadığını düşünemiyordu.

Madam Verjin artık gülümsemiyordu.

— Samimi bir söz, diye mırıldandı.

Yeranik dudağını ısırdı, konuşmadı. Fakat Madam Verjinin kanaati Hildanın umurunda değildi. Nefretle yüzünü buruşturdu:

— Kaba herif! Sizin gibi erkekler için kadın...

Madam Verjin şakanın çoktan bittiğini gördü. Teneffüs edilmez havayı yumuşatmak için konuyu değiştirdi:

— Karı koca meseleleri halledilmez ki... Krikor Bey, gelin size bir oyun öğreteyim. Çok hoştur.

Krikor cankurtaran simidine sarıldı.

— Evet, Madam Verjin.

— Kâğıt kalem var mı?

Cebini aradı, dörde katlanmış bir kâğıt parçası çıkardı.

— Hazır mısınız, Krikor Bey?

— Hazırım Madam Verjin.

Hilda başını öteye çevirdi, tekrar heykelleşti. Barışın geri dönmesinden memnun olmayan tek Pupuldu. Tartışma onu eğlendiriyordu. Halbuki şimdi, öğle yemeğinde içmiş olduğu rakının tesirile uyku bastırabilirdi.

Cina olup bitenlerden birşey anlamamış, sıkılmaya başlamıştı. Oyun lâfını işitince Koko daydayın yanına koştu, gözlerini kâğıda dikti.

— Pekâlâ. Yazınız. Kunduranızın numarasını.

— Ne?...

— Kunduranızın numarası. Kaç numara giyersiniz?

— Haaa!...

— Oldu mu?

— Oldu.

— İki ile çarpın.

— Evet.

— Beş ilâve edin.

— Pekâlâ.

— Şimdi elli ile çarpın. Oldu mu?

— Dur... Evet.

— Şimdi doğum tarihinizi çıkarın.

— Anlamadım.

— Doğum tarihi. 1930 da mı doğdunuz meselâ? 1930 u çıkarın.

— Haaa!... Azcık öteye git Cici.

— Oldu mu?

— Dur... Evet.

— Şimdi, binyediyüzüç ilâve edin.

— ... Elde var bir... Oldu.

— Dört rakamlı bir toplam buldunuz, değil mi? O dört rakamın ilk ikisi kunduranızın numarasını, son ikisi de yaşınızı gösterir. Doğru mu?

Krikor elindeki kâğıda baktı. Birden kızardı.

Madam Verjin mütebessim bir çehre ile tekrar etti:

— Doğru mu?

— Doğru! diye kekeledi Krikor.

Garo haykırdı:

— Vay canına!

Cina tepindi:

— Bakayım, bakayım...

Krikor bir elle onu itiyor, hiç bir şey dinlemiyordu. Gözü 43—48 rakamlarına takılmıştı.

Sağdan bir el uzandı, kâğıdın ucundan tuttu. Krikor kabaca çekti elini.

— Bir dakka ver kâğıdını, ben de deneyeyim, dedi Garo. Kınalıdaki karılara yapmalı bu oyunu. Hepsinin yaşı meydana çıkar.

Krikor öteye dönüp kâğıdın hesapları yaptığı kısmını dikkatlice yırttı, buruşturdu, cebine tıktı, öbür kısmını Garoya uzattı. «Serseri! Kız gibi saklar yaşını», dedi Garo. «Saloz! Aklınca beni tongaya bastıracak, yıllardan beri can atar yaşımı öğrenmek için», dedi Krikor. Kurnaz ve memnun halile gülümseme sırası ondaydı şimdi. Garo bu tebessümü farketti, birden tepesi attı. Acımaya alışkın olduğu biri burnuna gülebileceğini sanıyordu...

Az evvel Hildaya karşı duyduğu tahrip etme arzusu bu defa Krikora yöneldi. Krikorun dazlak kafası ayna gibi parlıyordu. Garo etrafına bakındı, kendisine iyilik düşünmeyen, bilâkis başına bir şey gelse sevinen insanlar gördü. Karısı bile. Şapkasını, çantasını, eldivenlerini kucaklamış, düşmanca nazarlarla kendisini süzen öz evlâdı bile.

Dikleşti. Gözleri öylesine saldırgan bir alevle parıldadı ki, Krikor bunun savaş anlamına geldiğini derhal anladı. Ürperdi, ve onu tahrik ettiğine bin pişman oldu. Bir gün evvel teyzesinin karşısında olduğu gibi, kaçmak arzusu duydu. Donup kaldı, yalvaran gözlerini Garonun gözlerine dikti. Fakat Garo merhametsizdi. İfadesi büsbütün değişmişti. Okuldan beri Krikora daima dehşet salan «hergele» ifadesi.

— Sen olsaydın benim için ta Adalardan kalkıp gelir miydin ulan Pazar günü?

Madam Verjinin yanında söylenen bu «ulan» Krikoru yıldırımdan vurulmuşa döndürdü. Fakat daha ağır bir hakaretten korkup bu saygısızlığı yutmaya mecbur kaldı.

— Gelmez miydim ya?

— Hadiii! Kimse için adım atmazsın sen.

Yeranik telâşla lâfa karıştı:

— Kimse bizim için adım atıyor mu?

— Sen kimse için adım atmazsan, başkası senin için yerinden kıpırdanır mı hiç?

— Bu dünyada bencil olmalı insan. Bencillik güzel şey.

— Benim kedim de bencil, dedi Pupul. Karnı aç oldu mu, ne maskaralıklar yapar karşımda. Doydu mu, artık yüzüme bile bakmaz. Değil mi, piçonum? Niye böyle bencilsin sen?

Yeranik omuzunu silkti:

— Başkasının yardımına koşmaya ne hacet? Eğer sende bu varsa, herkes sana hizmet etmek için yarışır...

Baş ve işaret parmaklarını birbirine sürttü. Krikor, kendi görüşünde kuvvetli olduğunu düşündüğü konuya can kurtaran simidi gibi sarıldı:

— Hah! Bütün mesele burda. Paran var mı paran?

— Ne olur paran olmasa?

— Meselâ kardeşin, bak...

Garo ciddileşti, kavgaya hazır doğruldu. Krikorun, kardeşini küçümsemek, çekiştirmek için fırsat kaçırmadığını bilirdi.

— Kardeşimi beğenmedin mi? Bir milyonerden daha çok yaşamıştır o. Senin bunca paran var da...

Krikor pürtelâş itiraz etti:

— Benim param yok ki.

Garo gülümsedi:

— Söz misali. Kardeşim senin yarı yaşında. Her bakımdan seni okutur. Hayatta sen sadece para kazanmasını bilmişin. Ben bile, bu yaşa geldim ama, onun gibi yaşamadım. Aklına estiğini yapmıştır o. Diyar diyar gezmiş, her işe girip çıkmış, dünya görmüş, hayatı tanımış, istediği kadınla yaşamıştır...

«Serseri olmuştur», dedi Yeranik, ve yüksek sesle ilâve etti:

— Ama o dediklerin güzel şey mi yani, Garo?

Sinirlenmişti. Garo Krikoru baştan çıkarmıya uğraşıyor, diye düşünüyordu.

Hilda «istediği kadınla yaşamıştır» ı kaçırmamıştı. Kısa, sert bir gülüşle kesti anasının sözünü:

— Hıh! Bütün derdi bu!

Garo işitmemezlikten geldi, yine Krikora çullandı:

— Zenginleş, oğlum, zenginleş, madem o kadar heveslisin.

Krikor anasına bir göz attı, geriledi:

— Biz zengin olamıyoruz. Elâlem kazanıyor, biz ise bu kadar... Şans yok.

Ve anlatmaya başladı. En başta şans olmak üzere bir sürü sebep sıraladı. Garodan ziyade anasına hitap ediyordu. Zengin olamamasının sebeplerine daldıkça, gövdesini ileri geri sallamıya başladı. Sonra ayağa kalktı, ellerini arkasında kavuşturup bahçede iki adım attı. Başını öne eğmiş konuşmaya devam ediyordu. Tekrar oturdu, sallanmaya devam etti. Bir dakka geçmemişti ki yeniden ayağa fırladı.

Dördüncü fırlayışında, Yeranik bir sabırsızlık hareketi yaptı. «Garoya maval okuyor.» Krikorun endişeli olduğu ve yalan söylediği zaman «haham gibi» sallandığını ve sonsuz oturup kalktığını bilirdi. Her yalan söylediğinde endişeli olur, ve çoğu zaman bir şeyden korktuğu zaman yalan söylerdi.

— Sonra efendim, işçi bakımından da şanslı olmalısın.

Yeranik bu noktada aynı fikirdeydi:

— İşçiyi nerden bulacaksın? Adam mı var o miskinlerde? Agopu hatırlar mısın? Agop adında bir adamımız vardı, Madam Verjin, alıp işe alıştırdık, yıllarca besledik, bizde iş öğrendi, karnı bizde doydu, sonra da kalkıp şu kadar para vereceksiniz dedi. Nankör! Sözde yaşıyamıyormuş aldığı paraylan... Sanki ne yaşıyordu da fazla paraya ne ihtiyacı vardı, bir

işçi parçası. Vermeyince, bırakıp başkasına gitti. Nankördür işçi dediğin.

Garo kafasını kaşıdı.

— Bu şans meselesi değil, dedi. Madem ki kazandıranın işçi olduğunu kabul ediyorsun, işçiyi kollayacaksın öyleyse. Sen ona vereceksin ki o da sana kazandırsın. İş, minnettarlık üzerinde yürümez. Herkesin sana hizmet etmeye, sana para kazandırmaya mecbur olduğunu, seninse yalnız ve yalnız alacağını, vermeden alacağını düşünürsen, yarı yolda kalakalırsın.

Krikor güldü:

— Esas öyle yapanlar zengin olur işte.

— Bak, ben yazın bir hafta tatil veririm çocuklara.....

— İşçi adama tatil de nesiymiş? dedi Yeranik.

Krikor itiraz etti:

— Yanlış işte bu. İşçiyi rahata alıştırmayacaksın. Verdikçe daha ister. Vermiyeceksin.

— Sen gel de onları benden almıya kalkış, istediğin vaadi yap, bak benim işçim yerinden kıpırdar mı? Kovsam bile gitmez.

— Tabii, nereye gidecek, senin gibi...

«Senin gibi enayii bulmuşlar» diyecekti, yuttu.

— Bu vaziyette kalırsın.

— Ne varmış vaziyetimde? Canımın istediğini yaparım, yazlığa gider, maç biletine elli lira veririm. Sen yüzbinlerinle vermezsin. Naapim öyle zenginliği?

Krikor yere baktı. Acaba lâfın gelişi mi söylenişti, yoksa gerçekten mi biliyordu yüzbin liralık adam olduğunu? Nerden bilecekti? Yeranik bile bilmezdi.

— Sen anlamazsın.

— Yo, sahi anlamam. Bana bak oğlum, ben babamın parasını yemedim, babamın dükkânının üzerine oturmadım.

O anda Garonun çehresi irade ve kudret ifadesile, hayatının tek yapıcısı ve sahibi olan bir adamın güzel gururu ile

aydınlandı. Krikor dayanamadı bu aydınlığa, öteye baktı. «Baba mirası» ndan hep gurur, üstünlük duyardı. Fakat bu defa rahatsız oldu.

Garo devam ediyordu:

— Madam Verjin, ben babam öldüğü zaman ondört yaşındaydım. Mektebi bıraktık, işe. Ya!

Yeranik renkten renge giriyordu. Yooo! Bu kadarı da fazlaydı ama. Ne hakla kendi ailelerini de rezil ediyordu Madam Verjinin önünde?

— Benim kocam da bir şey bırakmadı, dedi Madam Verjin. Nuranım kendi çabasile bugünkü duruma erişti.

Yeranik gülümsemeye gayret etti.

— Aferin, diye mırıldandı. Akıllı çocuk, kabiliyetli... Zaten takdire şayan olan da bu. Babasından mirasa konmak değil.

Mamafih elinde olmayarak içini çekti:

— Zengin olma arzusu başka şeydir. Zenginliğe heves etmek...

Dua eder gibi söylüyordu bunu, huşu ile.

Kimse cevap vermedi. Madam Verjinin gözleri kapanıyordu. Monoton bir gülümseme donmuştu çehresinde. Oturduğu yerde Pupulun gözleri çoktan yumulmuştu. Cina başını anasının bacağına dayamış, çantasını kucaklamış, uyuyordu bile. Sıcaktan yarı baygın hale gelen Tekir Pupulun kucağından kaçıp karnını toprağa yaymıştı.

— Git biraz uzan, iyi gelir, dedi Yeranik.

Hilda Krikorun ardından seslendi:

— Dördü geçirmiyesin. Soyunmadan yat.

Garo, tam manasile uyanık yegâne insan olan karısile yalnız kalınca, çatlıyacağını hissetti. Yeranik peltek peltek mırıldandı:

— Sen de git bir şekerleme yap, Garo.

— Uykum yok.

Ağustos böceklerinin sağır edici yaygarası içinde köy

bomboştu sanki. Ölü saatti. Şehir halkını denize taşıyan tramvayların madenî gürültüsü, trenlerin düdüğü, imbat yüzünden ancak duyulabiliyordu.

Sadece bir pikap arka sokaklardan dans müziği yayıyordu.

Ve Arnavut dondurmacının nağmeli sesi: «Vişneliii kaymakli».

5

Bayram yemek üstüne vardı ve utandı. Ali birkaç defa «Buyur» dediyse de, Bayram aç olmadığını söylemekte ısrar etti. Mamafih gözü kasabın şahane yemeğinde kaldı. Dükkânın arkasındaki odada mangal hâla tütüyordu. Ardına kadar açık kapı ve pencerelere rağmen, Alinin hem yemek odası hem de yatak odası olarak kullandığı ikametgâhını ızgarada kızaran koyun etinin kokusu kaplamıştı. Oysa kendi yemek listesi, yapı işçisi kazancile, domates, zeytin, soğan ve üzümden ibaretti çoğu zaman.

Bu oda, gurbete düşmüş taşralı hayal gücü için, erişilmez bir nimetti. Demir karyolasile, masasile, halı örtülü sedirile, ve bilhassa saz eşliğinde bir âşık türküsü döktüren radyosile. Çekingen ve saygılı bir tavırla mırıldandı:

— Yerin gozel, Ali gardaş.

— Fena değil.

Ali kemirmekte olduğu son kemiği de alüminyom tabağa attı, parmaklarını bir beze sildi, kadehin dibinde kalan rakıyı içti.

— Bari bir tek atsaydın, diye tekrarladı.

— Sağ ol.

Bardağa su doldurdu. Buzdolabındaki etin kokusu sinmişti suya.

— Su içer misin?

— Sağol.

— Buzludur, iç istersen.

— Sağol.

Bayram istiyordu.. İstiyordu ama reddetmişti bir kere. İçmedi. Ali bardağı boşaltıp ayağa kalktı. Buzlu sudan ter içinde kalmıştı vücudu. Duvardaki cüzzamlı aynada siyah, sert saçlarını taradı, ustura yarasında kuruyan kanı kirli tırnağile kaşıdı. Bir *Yenice* ikram etti. Bayram bu defa reddetmedi.

— Gidelim, dedi Ali.

— Benim vaktim var. Eğer hemen gitmek istemezsen...

— Gidelim. Sonra işim var.

Sokağa çıktılar. Ali dükkânı kilitledi. Dalgın ve suratı asıktı. Bayram konuşmaya cesaret etmiyordu. Acaba gelmemden memnun olmadı mı, zahmet mi veriyorum? diye düşünüyordu. Sivastan hareketinden önce, Alinin amcası gururla şöyle demişti kendisine: «Bir şeye ihtiyacın olursa Aliye git, İstanbulun kurdu o, İstanbullu oldu artık.» Başkaları ise, «Ali çok zengindir» demişlerdi.

Bayram kasabın bir adım gerisinden yürüyordu. Askerlikte, subaylara yaptığı gibi. Eh, Ali de, orduda, onbaşıymış. Ne de olsa bir üst.

Ali ağzını açmıyordu. Bayram, asfaltta yürümeye alışık olmayan bir insanın çolpaz adımlarile takip ediyordu onu. Hiçbir şeye alışamamıştı daha. Kendisine samimi gelen tek yer inşaattı. Oradaki kirli, altüst durum, kaba ortam, gurbet hissini vermiyordu. İşçiler de vardı orda. Kendisi gibi düşünen, konuşan, duyan, aynı şartlar içinde yaşayan işçiler. Dışarıya çıktı mı, şaşkınlaşıyordu. Her şey başkaydı. Asfalt, taşıtlar, gürültü, ve insanlar, her şey. Hele insanlar. İnsana benzemiyorlardı ki. Ali bile yabancı görünüyordu gözüne, oturduğu evle, giyinişile, parasile. Ve de radyosile. Patrondu o.

Her akşam, paydostan sonra, Kadıköy trenine binmek için istasyona giderken, şaşkınlıkla seyrederdi etrafını. İnşaat-

tan dışarısı yabancı bir gezegendi. Burda, çiçekler asfaltta açıyordu rengârenk, fakat kendisi bir şey anlamıyordu bunlardan. Bunca güzel, derdi, bunca güzel kan bizim memlekette yetişmez, bunlar nerden bitti böyle? Bütün güzel karılar sanki asfaltta; kendi diktiği villâlarda randevulaşmışlar sanki. En çok da buna şaşardı.

Bazan çılgınca hayallere kapılırdı: Acaba köye avdetinde orda bıraktığı karısı da mı bunlara benzeyecekti? Böyle semiz, terütaze, bıldırcın gibi, fıstık gibi, fındık kurdu gibi. Yoksa, gene eski Anşayı, rengi atmış çaputlara sarılı, ter, toprak ve tezek kokan Anşayı mı bulacaktı?

Ama o pörsümüş karının, ayaları ve tabanları nasırdan odunlaşmış avradın kendisini köy yolunun tozlarında karşılaması yeğdi. Çünkü İstanbulun karıları hakkında söylenenlerin doğru olduğunu görmüştü. Yüz göz açık, memeler meydanda, bacaklar çırılçıplak... Bunların tümü orospuydu, şüphesiz. Orospudan gayrı kim şortla sokakta gezebilirdi? Kaşınıyorlardı. Kuyruk sallıyorlardı. Hepsinin de istiyene bacak açtıklarından emindi. Fakat ne şekilde istemek gerektiğini bilmiyordu. Asfaltın avratlarına karşı müthiş bir tutukluğu vardı.

Halbuki, eskiden göçetmiş hemşehrileri böyle değillerdi. Onlar lâf da atıyorlar, takip de ediyorlardı, hele karanlık bastıktan sonra. Ama bu kadar. Kalanını yapmak için - diyorlardı- saldıracaksın. Yalnız olduğu zaman. Canına okuyacaksın. -Saldırmaya ne hacet, mademki orospudurlar? - Bunlar sana bana uyar orospulardan değiller. Bunlar sen ben gibilere birşeycikler vermezler. Onların istediği kadar para yok bizde. Bizim gibiler, zorla alabiliriz bu orospulardan. (Peki, ya Ali? Onun çok parası vardı, o istediği çiçeği koparabiliyor muydu asfalttan?...) «Bizim için başka var...» Ve tutup kendisini Kemeraltına götürmüşlerdi. Gancık gancıktır gerçi, fakat kendisine öyle gelmişti ki onlar da başka türlü giyinmiş Anşalardı. Asfaltın avratları nerdeee!...

— Atla! diye bağırdı Ali ve stop eden tramvaya doğru koşmaya başladı.

— Arkadan, arkadan, hey, andavallı, arkadan.

Bayram yuvarlana yuvarlana aşağa atladı basamaktan, arka kapıya ancak asılbildi. Vatman, arabaya girmesini beklemeden çekip gitmiş, «hödük» e bir dizi hakaret armağan etmişti.

Ali arabanın ön tarafına ilerlemişti. Aralarında bir iki müşterisini de farkettiği yolculara «andavallı» ile beraber olduğunu sezdirmemek için görmemezlikten, işitmemezlikten geliyordu.

Bayram ümitsizce hemşerisini aradı, onu ilerde, camın önünde görünce rahatladı. Mamafih yanına gitmesine imkân yoktu. Yolcular geçidi tıkamıştı. Onun oraya kadar nasıl vardığına şaştı. Kendisi kalabalığı yarmıya cesaret edemedi. Kapının önünde, camla bir yolcu arasında sıkışıp kaldı. Yeni bir azar işitmemek için telâşla onbeş kuruş uzattı biletçiye.

Biletçi cama dayanmış, dikkatle dışarısını seyrediyordu. Bütün benliği o bakışta toplanmış gibiydi.

— Buyur, hemşerim, diye kekeledi Bayram.

Biletçi kıpırdamadı, cevap vermedi.

Bayram boynunu uzatıp adamın omuzunun üzerinden bir göz attı. Altı kız denizden dönüyorlardı. Sarı, yeşil, siyah «korsan» lı dört *bobi-sokser* ve şortlu, omuzları açık iki kız; güneşle sıvalı ten, derinin altında bir parmak yağ. Biletçi bir küfür savurdu.

— Allahın cenneti işte burası, arkadaş. Cennet de, cehennem de bu dünyada, dinine yandığım. Gerisi masal. Bizi kandırıyorlar, o kadar.

Eli zilin kayışına gitti, öyle hızlı çekti ki, kayış arabanın tavanında şakladı. Tramvayın çifte arabası demir şangırtıları arasında sarsıldı. Bayram biletçiye baktı. Birşey anlamamıştı.

Üniformalı birisini gördükçe hissettiği saygı ve korkuyu tekrar duyuyordu.

— Bostancıya bir bilet, hemşerim, diye mırıldandı.

Biletçi tramvayın önünden kaçan kaldırımı seyrediyordu hâla. Bir iki dakka geçti.

Bir bilet koparıp yolcuya uzattı yüzüne bakmadan, parayı aldı çantaya attı üzerine bakmadan, alçak sesle kendi kendine sövmeye devam etti.

Ali ayaktaydı hep. Sırtını dönmüş, asfaltı seyrediyordu. Cadde, ağaçlarile, binalarile, arabaları ve rengârenk insanlar ile hızla uzamaktaydı.

Bayram Bostancıya kadar müphem bir huzursuzluk içinde seyahat etti. Gözleri üniformalı vatmana veya üniformalı biletçiye takıldıkça, azarlanmak, cezalandırılmak, dayak yemek korkusunu duyuyordu.

Furgon Suadiyeden öteye tenhalaşmıştı. Gene de Ali'ye yaklaşmaya cesaret edemedi. Hemşehrisi yerinden kıpırdamıyor, kendisini aramıyordu. Sanki unutmuştu varlığını.

Aşağı inince sordu:

— Sanatoryom uzakta mı?

— Beş dakka.

Alinin suratı asıktı.

— Bana tarif et, sen zahmet etme.

— Zararı yok.

Köprüyü geçip de ortalık tenhalaşınca, Bayram daha rahat nefes almaya başladı. Tarlalar, arsalar, toprak, gök ve «hasret kavuşturan»ın demirden kolları Anadolunun hayalini çiziyordu İstanbulun kapısının dibinde.

Kıyıdaki tepeye tırmandılar. Ali durdu. Gözü kıyıda gezinen bir sandala takılmış, kız erkek kalabalık arasında derhal tanımıştı Erolü. Sekiz-on oğlan, iki kız. Hepsi de mayolu.

Gülgün yalnızdı demek. Evdekiler sabahleyin arabayla hareket etmişlerdi.

— Vardık, dedi. Nah, karşıda, korulukta. Çamlığın karşısı.

— Sen artık gelme, Ali gardaş.

— Eh, sen bilirsin. Binayı görürsün zaten. Bak, onlar hastalar işte, dışarda, pijamayla yere çökmüşler.

— Gördüm, gördüm... Sağ ol Ali gardaş.

— Bir şey değil. Güle güle.

— Sağ ol... Sağ ol...

Bayramın ardından baktı.

Tam karşıda, demiryolunun kenarında, yeni yapılmış villâlardan birinin balkonundan kahkahalar dökülüyordu. Bir pikap baygın baygın miyavlıyordu:

All the boys want me

İçerde, 15—18 yaşlarında, şortlu, blucinli gençler birbirlerine sımsıkı sarılmışlar, yanak yanağa sallanıp duruyorlardı.

Uzaktan kısık bir ses gelip karıştı pikaba. Güneşleyen hastalardan birisiydi. Plâjdaki yüzlerce insanın gürültüsü ile kaynayan denize karşı gurbet şarkısını haykırıyordu:

Yeter Allahım
Allahım yeter...

Ali hızlı adımlarla Bostancıya döndü.

Osman Beygilin kapısı kapalıydı.

Elleri arkasında, gezine gezine, ağır ağır geçti, döndü, gene geçti, bütün pencereleri gözledi. Görmedi Gülgünü.

Fakat Gülgün gördü Aliyi. Kendisini aradığını gördü, ve hazdan ürperdi. Eğer Ali sadece oradan geçmekle bile kıza ne büyük bir kuvvet verdiğini bilseydi...

Saatlerden beri bekliyordu Aliyi. Ve ilk defa olarak korkmuştu, evin önünden geçmez, kendisini aramaz diye. Bugün bir ihtiyaç olmuştu Alinin kendisini sinirlendiren sırnaşıklığı.

Öğleyin yemek yememişti. Buna rağmen, açlık hissetmiyordu. Dolu tenekeyi musluğun altında, yıkanmış bulaşıkları ıslak, süpürgeyi ortada, herşeyi yüzüstü bırakıp, hiçbir işe koyulmamıştı. Yatak odasından dışarı çıkmamıştı. Parça parça kumaşların ve Liz'in resminin ortasında oturup pencereden

dışarı komşu bahçenin duvarını ve ağaçların yeşilini seyretmekten başka şey istemiyordu canı. Zaman zaman beynine ve karnına ince bir sızı giriyordu. Resmi yırttıktan beri kaç kere ağlamıştı. Ve her seferinde de gözyaşlarında gizli bir zevk tatmıştı. Bugün hayatta yeni bir şey keşfediyordu: hüznün zevki. Bambaşka, yepyeni bir zevkti bu. Çok derin. Hiç bir başka zevke benzemiyordu.

Şaşırmıştı.

Tekmil yeni duyduğu hisleri birisine anlatmak istiyordu. Birisiyle paylaşsa, zevki artacaktı.

Ve nasıl oldu bilemeden, Mısta Bey aklına düştü. Osman Bey gibi «peder» yahut «beybaba» değil, «baba» diye çağırabileceği bir insandı o. Gidip başını onun göğsüne dayamalı, baba demeliydi, baba, ben şunu bunu istiyorum, şunu al, bunu al bana. Hangi baba başını göğsüne dayayıp şeker babacığım diyen kızına bir şey reddedebilir?

Mısta Beyin hatırası yeni bir gözyaşı krizi getirdi.

Sonra, yatakodasının penceresile komşu bahçenin duvarı arasındaki dar açıdan Aliyi gördü asfaltta.

Kalbi hiçbir zaman Ali için böyle ümitle, heyecanla çırpınmamıştı. Gelip kapıyı çalmasını bekledi. Çılgın bir fikirdi bu, fakat tabiî geldi kendisine, madem ki evde yalnızdı. Hem evde yalnız olduğunu bilmesi gerekirdi Alinin.

Bekledi, bekledi, hayal kırıklığına uğradı.

Alinin de umudu kırılmıştı. Bahçenin bitişiğindeki geçide girmeye, hatta binanın önünde durup biraz daha dikkatle pencerelerden içeriye bakmaya korkmuştu. Aniden eve dönebileceklerini, yahut evden çıkıp göreceklerini düşünerek duyduğu bu korkuyu yenmesine imkân yoktu. Müşterilerinin villâlarına, müşterilerinin her şeyine karşı duyardı bu korkuyu.

Damağı kurumuştu. İçtiği rakı sanki beyninde birikmişti. Gölgelik bir yer ve serin bir melteme karşı rahat, yumuşak bir yatak hayal etti. Ve de...

Sokağın köşesinden geri döndü. Çal kapıyı, diyordu şeytan. Dikkat et, evsahipleri dönmüşlerdir, diyordu başka bir şeytan. Fatma dışarı çıkmıştır... Yok, içerde Erolle beraberdir, Erol senden erken vardı sandalla... Bahçeye gir, varsın içerdekiler... Yok, geç git, varma orospunun üstüne...

Gir-girme, olur-olmaz derken kendisini sokağın öbür ucunda, Bağdat Caddesinin ağzında buluverdi. Kalabalıktan ve gürültüden kendine geldi. Uyandı. Çıplak vücutlar, birbirine sokulmuş çiftler, şortlar, streplesler resmigeçit yaptı önünde. Rakı ve güneş gözlerini kana boyamıştı. Ani arzular boğazını sıktı. Boğulacaktı. Köşedeki binaya yaslandı, rahatsız elleri pantalonunun ceplerinde, fazla kısa şortlarla gezinen bir çift kızı gözlerile yedi. Semiz, yanık, gürbüz ve canlı vücutlardı. Tramvay onları kaldırıp götürdü. Rüya gibi yokoluverdiler.

Ali caddeden kaçtı. Bir nevi koşu oldu bu Osman Beyin evine kadar. Sağa sola bakmadan. Hiçbir şey umurunda değildi artık. Çıldıracaktı.

Doğru geçide girdi, sanki orda bir işi varmış gibi.

Servis kapısına henüz varmıştı ki, Gülgün mutfak kapısında belirdi. Bir gece evvelki kapalı yakalı ve kollu bluzu giymişti. Saçları usluca taranmıştı. Hemen hemen hiç makyaj yapmamıştı.

Ali olduğu yerde kaldı. Bütün şevki bir anda söndü. Gündüz gözüyle oraya girdiği için Gülgünün ifrit kesileceğini biliyordu.

— Buyurun.

Kulaklarına inanamadı. Put kesildi. Zorlansa bile sahibinin tabağından yemeği reddeden terbiyeli bir köpek gibi kaçmaya hazırdı. Gülgünle arasında derin bir mesafe açıldı. Kendisini yabancı hissetti kızın yanında. Kendisi *dışardaydı;* o ise, *içerde.*

— Girin, dedi Gülgün ve içeri çekildi.

Alinin heyecanı son kerteye varmıştı. «Siz» diye hitap etmişti kendisine!...

Gülgünün yarısı kayboluyordu kapının ardında. Mutfağın fayans zemininde bacakları ve emprime etekliği göze çarpıyordu.

Ali demir kapıyı korka korka itti, ayakları altında çatırdıyan çakılların üzerinden kaydı. Mutfağın kapısında kısa bir tereddüt geçirdi. Çifte basamaktan adımını içeri atarken korkusu arttı. Ayakkapları köylü kunduraları gibi gözüktü. Koridorun parlak parkelerinin kaba tabanlarından zedeleneceğini sandı. Gülgün, erişilmez bir varlığa dönecek kadar süratle uzaklaşmağa devam ediyordu. İnceliyor, asilleşiyor, yükseliyordu. Zeminin cilâsının parıltısı vardı yüzünde. Kristal ve altın yıldızcıklar saçlarını delik deşik ediyordu. Bir zamanlar bu kızın vücudunu sıkıştırdığını düşünüp derin bir heyecana kapıldı. Şimdi yüzüne bakmaya bile çekiniyordu. O da ciddileşmişti. Yumuşaktı, terbiyeliydi. Salona varınca:

— Rahat ediniz, dedi.

Ali kendini gülünç hissetti. Ütüsüz pantalonu, ayakkaplarının üstüne dökülen, kirli ve delik merserize çorapları, her şeyi gülünçtü. Bu rüyanın devam etmesini, Gülgünün gülmemesini, alay etmemesini, hakaret etmemesini diledi. Dışarda, başka. Burda, alay veya hakaret etmesine tahammül edemiyecekti. Çünkü bu Gülgün başka Gülgündü. Evin kızı. Kendisini kabul etme şerefini veren ve usulca «siz» diye konuşan evsahibesi.

Bu evle içindekilerinin (bütün buna benzer evlerle içindekilerinin), kalbinin derinliklerinde uyandırdığı kin ve nefret sanki mucize ile yok olmuştu. Hayranlık, çekingenlik, korku kalmıştı sadece. İman değiştirip kiliseye girdikten sonra kendini günahkâr hisseden putperest gibi. Bacak bacak üstüne atamadı. Ayaklarını bir yere gizlemeyi tercih ederdi. Ordan kalkınca kanape et ve kan kokacak diye içi titriyordu.

Zenginlerin villâlarında neler neler bulunduğu hakkında

çok şey duymuştu. Fakat ilk defa olarak kendisi *içerde* bulunuyordu. Tanıdığı eşyalar bile bambaşka renklere, bambaşka şekillere bürünüyor, canlanıyordu. Kristal tablalar, vazolar, şekerlikler, gümüş eşyalar, yaldızlı biblolar: bütün bunların orda ne işe yaradığını, onlar olmasaydı ne fark edeceğini sormadı. Onlarsız hayat olamaz gibi geliyordu kendisine. Onların dışında, hayatın dışında demekti. Kendisinin de, başkaları gibi, şimdiye kadar sözde yaşadığını anlıyordu.

Dekor dehşetli bir baskı yapıyor, varlığını siliyordu. Bir zerreden başka bir şey olmadığını anlıyordu. Gülgünün gelip bu baskıyı kaldırmasını ve bütün perdeleri çekmesini bekledi. Dışardan birisinin kendisini göreceğinden ve «Hırsız var» diye bağıracağından korkuyordu.

Gülgün perdeleri çekmedi. Sadece Alinin gözlerini gördü. Bugüne kadar hiç kimse, hiçbir erkek, bu çekingen, saygılı, hayran ifadeyle bakmamıştı kendisine. Başka türlü bir şeydi bu. Sokakta kendisini takip eden aç gözlerden farklı bir şey. Pastahanedekiler böyle bakmışlardı Amerikalı kıza.

Perdeleri kapatmak aklından bile geçmedi. Bir temsil veriyordu. Hayatının en önemli tablosu. Salon sahneydi; dışarısı, seyirci kısmı. Bütün köyün kendisini yeni hüviyetile, saygı değer evsahibesi rolünde seyrettiğini hayal etti. Tıpkı Amerikalı kızı seyrettikleri gibi.

— Ne alacaksın? diye sordu.

Ve bunun, Mübeccelin misafirlerine sorduğu sual olduğunu farketmedi.

Ali anlamadı. Onun tanıdığı insanlar «Ne içersin?» derlerdi.

Gülgün cevap beklemeden barı açmış, votka dolduruyordu kristale. Mutfaktan özel kapla getirdiği limon suyunu votkaya ekledi. Bir kâğıt peçete yaydı alçak masaya, votka kadehini peçetenin yanıbaşına bıraktı. Kendisi için de vermut doldurdu.

Ali seyrediyor ve bekliyordu.

Gülgünün dudaklarında hafif bir tebessüm uçuşmaktaydı. Misafirin kimliği önemli değildi. Onca, karşısında duran, bir âşıktı. Kendi evinde bir erkek arkadaşını kabul ediyordu.

Alinin bakışları her zamankine benzemiyordu. Bu bakışlar tahrik ediyordu Gülgünü. Şehevî bir arzu duydu. Alinin gelip kendisini kollarının arasına almasını, okşamasını, canının istediğini, her istediğini yapmasını istedi. Ömründe olmadığı kadar mutlu olacağına inanıyordu.

Fakat Ali hareketsizdi.

Gidip yanına oturdu, kadeh kaldırdı:

— Şerefine.

İçti, başını Alinin omuzuna koydu, gözlerini yumdu. Artık orda değildi şimdi. Nerde olduğunu kendisi de bilmiyordu. Beyni sanki şişiyor, hararetle birlikte gittikçe artan bir uğultu doluyordu kulaklarına.

Ali aptallaşmıştı. İstifade etmeyi bile düşünemiyordu. Votka kadehi elde, kıpırdamıyor, en ufak bir hareketin tılsımı bozacağından korkuyordu.

Nihayet kadehi dudaklarına götürüp yarısını boşalttı. Ne içkisi olduğunu anlıyamadı.

Tren düdüğü uzaktan acı acı öttü. Gülgün duydu, ürperdi. Bir hıçkırık düğümlendi boğazında. Yaşlı gözler üstünde, köylü kadının başörtüsü. Tenha, sonsuz Anadolu bozkırı. Devletin asık suratlı anıtı: tek başına bekliyen kül rengi istasyon binası. Ve yabancı kadın. Ve ak buharlar ardında başörtülü köylü kadın. Ve düdük sesi.

Başının dönmesine ve zaman zaman titremesine rağmen, Ali kızın ürperdiğini hissetti.

— Ne var? dedi.

Gülgün gözlerini açmadan sordu:

— Sen tren sever misin?

— Sever miyim? Bilmem.

— Ben sevmem. Sıkıntı verir.

Ali kalan votkayı da içti, kadehi yere bırakıverdi. Masa-

ya kadar uzanırsa, durum bozulur diye korktu. Gülgün gözlerini açmıyordu.

— Beni seviyor musun?

— Elbette.

— Beni alır mısın?

— Elbette!

— Her istediğimi yapar mısın?

— Yaparım.

Mutlu bir tebessüm yayılıyordu Gülgünün dudaklarında.

— Bana ne vereceksin?

— Ne istersen. Ev, bark, hizmetçi...

— Tam bunun gibi bir ev mi?

— Tam bunun gibi bir ev.

— İçinde bunun gibi eşyalar mı?

— İçinde bunun gibi eşyalar.

— İstediğim esvapları giyecek miyim? Ses çıkarmıyacaksın...

— Her istediğini.

Rehavet çöküyordu Gülgüne. Bu olmalıydı mutluluk dedikleri. Böyle bir ev, tıpkı bu eşyalarla. İçinde, kendisi. Evsahibesi. Naylon çamaşırlar. Sonra, hizmetçi. Hizmetçiyi çarşıya gönderirdi *Küteks* almaya. Hizmetçiyi pastaneye yollardı gece gelecek misafirler için alışveriş yapmaya. Mübeccel kendisini ziyarete gelirdi. Onu «Hoş geldin şekerim»le karşılardı — tıpkı Mübeccelin kendi dostlarını karşıladığı gibi.

Mest oluyordu.

— Seviyorum seni, diye mırıldandı.

Ve kulağından aşağı, boynundan aşağı, yüzünden aşağı buna benzer lâfların akmasını bekledi... Mutlu olmak!... Kolay şey mi mutluluk? Olacak şey mi?

Gözlerini açmadan vücudunu kırdı, sabırsızlıkla bekledi avuçların okşayışını.

Onları göğsü üzerinde hissedince şiddetli bir tepki gösterdi. Vücudunu baştan başa kıvrandıran çılgın bir ihtirası

bu. Tren düdüğü sağır ediyordu kulağını. Ağlamak istiyordu. Ama mutluydu. Çok.

Aynı el eteğini kaldırmış, bacakları arasında geziniyordu. Zevkten bağırmak istiyordu. Bir soluk yakıyordu boynunu. «Doktor oyunu» idi bu. Aynı soluma, aynı hareketler, aynı erkeklik. Bir gün evvelki gibi. Hayal gerçek oluyordu. Ve gerçeği yakalamak için gözlerini açtı. Ağır ağır.

Yüzünden iki parmak uzakta, Alinin kızarmış gözleri dönüyordu. Her tarafından ter fışkırıyor, terle birlikte ağır bir koku intişar ediyordu.

Gülgün evvelâ hayretle, sonra nefretle ve kızgınlıkla baktı, baktı, baktı, geri çekildi.

— Bırak beni, dedi.

Alinin elini kabaca itti, eteğini indirdi, bluzunu telâşla düğmeledi.

— Git burdan!

Ali anlamadan bakıyordu.

— Nasıl cesaret ediyorsun?

— Ama... Ama sen...

— İstemiyorum. Git burdan.

Ali kızın gözlerinde nefret ve kızgınlığı açıkça gördü. Binbir zahmetle tuttuğu balığın parmakları arasından denize kaydığını gören çocuğun hissettiğini duydu.

— Seni alacağım dedim a.

— İstemiyorum.

— Bunun gibi bir ev, bunlar gibi eşyalar...

— İstemiyorum.

— Her istediğini...

— İstemiyorum. Git burdan.

Alinin yüzü alev alev oldu. Alnında, burnunun etrafında ter damlaları diziliyordu. Sesini elinden geldiği kadar tatlılaştırdı.

— Gülgün, şekerim...

— Ben senin şekerin değilim. Git dedim burdan. Bırak beni.

Ali titriyor, fakat kendini zaptediyordu.

— Az evvel beni sevdiğini söyledin.

— Seni mi?...

Gülgünün gülüşü hafifti, ama müthiş yaraladı Aliyi. Parmakları kerpeten gibi kapandı kızın kolunda. Gülgün çok acıtan bu mengeneden kurtulamadı. Acının tesiriyle nefreti arttı.

— Defol! diye haykırdı.

— Ne yaptım ben sana?

Hakaret aradı, hazmedilmesi imkânsız şekilde yüzünü ekşitti:

— Püf! Et kokuyorsun!

Ali bu hakaret karşısında bir an kendini kaybetti. Gülgün darbenin hedefe ulaştığını, Alinin kalkıp boynu bükük gideceğini sandı.

Fakat Ali, acısından bağıran Gülgünün omuzlarını hoyratça avuçlarının içine aldı, kızı kanapeye yıktı. Hayalleri yok olmuştu: karşısında her zamanki, eski Gülgün vardı. Kendisi de her zamanki Ali oldu.

— Etimin kokusunu beğenmedin mi? diye kükredi. Erolun eti ne kokar?

Gülgün kurtulmak için çabaladı. Fakat Ali bütün vücudile tazyik ediyordu.

— Ne kokar senin Erolun eti, ha?

Gülgün merhametsizce böbürlendi:

— Vücudumda almadın mı onun kokusunu?

Ali olanca kuvvetile tokatladı.

Gülgün apışıp kaldı. Sonra hiddetle bağırdı:

— Pis kasap! Ne sandın kendini? Bırak beni, bırak beni... Şimdi Erol...

İkinci tokat dehşet saldı. Alinin parmakları etine batıyordu. Bluzu parçaladı, göğsünü açtı. Gülgün acıdan ağlama-

ya başladı. Ağlıyor ve söğüyordu. Hava daha da ısınmış gibiydi. İkisinin de vücudu ıslaktı, vıcık vıcık. Ali sinirli sinirli gülüyordu:

— Senin kancık Erolun sana böyle yapar mı, orospu?

— Sen onun gibi... Ay!...

Göğsü morarmaya başladı.

— Hayvan!

— Senin Erolun ne çeşit hayvan? Orospu kızı!

— Ay!

— Senin Erolun sana böyle...

— Ay!...

Ali iki eliyle kızın kollarını kanapeye mıhlayıp eteğini yırtmaya uğraşıyordu. Fakat Gülgün bacaklarile serbestçe vurabiliyor, durmadan debeleniyordu. Sol ayağından ayakkabısı uçtu, masanın üzerine düştü, tabanı havada kaldı.

— Senin Erolunu... Senin evini... Senin eşyalarını... Senin..

Alinin suratı dehşet vericiydi. Deli gözleriyle zaman zaman etrafına bakınıyor, sanki binayı yıkmak, az evvel hayranlıkla, korku ile seyrettiği eşyaları tahrip etmek için bir alet arıyordu.

— Erol senin gibi yabani değil, ayı!... Ay!... O beni saatlerce... Ay! Anneciğim...

Ali kızın kolunu bıraktı, tokatladı. Gülgün dudağındaki kanı yalıyarak bağırdı:

— Vur! Yabanisin, vur!...

Ali vurdu. Gülgün sıkık dişleri arasından bir kahkaha koyverdi. Ali vurdu, vurdu, vurdu. Kahkaha boğuldu, bir hıçkırık kaldı yerinde. Kızın gözyaşları Aliyi teskin edeceğine büsbütün tahrik etti. Soludu:

— Kokumu beğenmedin mi? Erol daha mı tatlı kokar, orospunun kızı?

Kan çanağı gözleri faltaşı gibi açıktı.

Gülgün bitap bir halde hıçkırdı:

— İğreniyorum kokundan. Sen Erolun ayağının tırnağı bile...

Kuru bir çıt duyuldu. Gülgün devam edemedi. Nefesi kesiliyordu. Havayı içine çekmek istedi, ciğerleri şişmedi. Kaburgaları derin bir acı ile hareketsiz kalmıştı. Gözleri kararıyordu. Tren düdüğü sağır ediyordu kulaklarını. Midesi bulandı. Dikilmek için âni bir hareket denedi, ve zulmetler içinde yıkıldı.

Ali bıçağı çekti. Kemiği sıyırdığını avucunda hissetti. Kan akmaya başladı, beyaz poplinde eğri bir yol çizip kanapeye damladı, parkede gölleşti.

Gülgünü zaptetmek için Alinin yabanice sıkmış olduğu kollarında, omuzlarında, boynunda terle yuğrulmuş kir tabakaları birikmişti. Kızın teninin altında belli belirsiz bir ürperti geziniyordu.

Alinin gözleri, içinden az evvel içki içtikleri kristal kadehlere takıldı. Onları, dünyanın bütün kristal kadehlerini parçalamak, gümüş tablaları, bütün gümüş tablaları yoketmek istiyordu.

Yapmadı. Fırtına iki damla yağmurla dinemezdi. Sağnak gerekti.

Vurdu. Öbür memesine. Patlayan bir top gibi çöktü meme. Boynuna. Midesine. Karnına. Karnına. Karnına. Karından da aşağısına. Yırttı, kesti, biçti. Tren düdüğü çok uzaktan tekrar ötünce durdu. «Sen tren sever misin?...» Her taraf kırmızıya boyanmıştı. «Sen tren sever misin?...» Elleri, gömleği, pantalonu. Trenin düdük öttürerek üzerine üzerine geldiğini sandı. Ayağa fırladı birden, ve lokomotifin yakıcı buharını hisseder gibi oldu.

Ne kadar kandı bu. Irmaktı sanki.

Gülgünün yüzü, beyaz perdede birden hareketsiz kalan filme benziyordu. Yanaklarında gözyaşları henüz kurumamıştı. Son nefesini verirken ağzı açık kalmış, alt dudağı yana kaymış, dişleri dışarı fırlamış gibiydi. Bu kan ve et külçesinde

sadece sol ayağı masun kalmıştı. Köselenin rengini alan, sarımtrak nasırla kaplı bir taban. Bir de elleri, sabahki sıcak sabunlu suyun izlerini taşıyan elleri. Bu ayak ve bu eller ölmüş değildi.

Ali onları görmeye tahammül edemedi. Sırtını döndü: sokağı karşısında buldu.

Üç kişi geçiyordu. İçeriye bakmadılar. Kimse görmemişti.

Yemek odasından koşa koşa geçti, kolayca buldu mutfağı. Musluğu açtı. Su kesikti. Bastı küfürü, kendi sesini duymadı. Titremeğe başlamıştı. Birisinin içeriye dalıp yakasına yapışmasını bekliyordu. Bu düşünce aklını başından alıyordu. Gözünün önünde duran su tenekesini göremiyordu. Nihayet farkedince sevinci sınırsız oldu. Bıçağı suya batırdı, çalkaladı. Ellerini yıkadı. Su kızıllaştı. Gömleğini çıkardı, iki düğmesini kopardı; yuvarlanıp gittiler. Gömleğin kanlı kısımlarını suya daldırdı, çalkaladı, sıktı, pantalonunu gömleğiyle sildi. Gömleğini yine yıkadı, yine sıktı. Pantalonda belirsiz lekeler kaldı. Gömleğini giydi. Kumaş tenine yapıştı. Dişleri birbirine çarpıyordu. Gömleğin uçlarını alelâcele kemerin arasına tıktı, bahçe kapısından dışarı attı kendini. Sustalıyı açık vaziyette su tenekesinin yanıbaşında unuttu.

Asfalta ayak basıp ta dar geçitten çıktığını kimseciklerin görmediğine emin olunca, adımlarını ağırlaştırmak için gayret sarfetti. Titreyen ellerini pantalonunun ceplerinde hapsetmişti. Dizleri kesiliyordu, fakat kimse göremezdi. Mısta Beyin villâsına bir göz attı: ne bahçede kimse vardı, ne de pencerenin önünde. Madamların bahçesinde kalabalık vardı, ama onlar da gâvurca hararetli konuşmalara dalmış görünüyorlardı.

Adımlarını tekrar sıklaştırdı. Bir an evvel dükkâna varıp kapıyı kilitlemek istiyordu.

— Ne oldu yahu?

İrkildi bu sesten. Hurşitti. Halilin çırağı.

— Hiiç.

— Denize mi düştün?

Ali dişlerini sıktı. Sanki akranıymış gibi, sırnaşıklığı vardı bu çocuğun. Mamafih çok yüksekten bakmanın sırası değildi.

— Şarap döküldü üstüme.

— Allah versin. Biz içmeye bulamıyoruz... Bu gece sinemaya gidecek misin?

— Belki.

Bir yandan yürüyerek cevap vermiş, uzaklaşmıştı bile. Hurşidin durup ardından baktığına eminti. Bunu hissediyordu. Verdiği cevabın bir şeye benzemediğini düşündü, başından aşağı sıcak sular indi. İnsanın üstüne kazara bir bardak şarap dökülse böyle sırılsıklam mı olur? En uygun cevap şimdi geliyordu aklına: «Çocuklar şaka yaptılar, şarap şişesini üzerime boşalttılar. Eşek şakası...» Ne kadar basit bir şeydi bunu söylemek. Ama çok geç.

Hurşit kan olduğunu anlamış, şüphelenmiş, arkasından koşuyormuş gibi geldi. Kaçmamak için zor tuttu kendisini. Tere batmıştı. Dükkâna varıp cebinden anahtarı çıkarırken arkaya baktı.

Kimsecikler yoktu.

Dükkâna daldı, kapıyı içerden kilitledi.

6

Hilda:

— Hergün bunu mu kor?

Diye sordu. Yeranik dinledi.

— Hayır, dedi, bu başka. Öbürü, Yedincinin üçüncü muvımanı.

— Yedincinin üçüncü muvımanı da ne?

— Ne bileyim ben ayol? Öyle der Madam Verjin. Cenaze marşına benzer.

Kâzım Bey yarım saat evvel dönmüş, uyuklıyanları görünce utangaç bir gülümsemeyle selâmlayıp doğru odasına çıkmıştı. Mamafih onun dönüşü ve karşılıklı iki çift söz bahçedekilerin rehavetini gidermişti. Madam Verjin akşama yemek hazırlığını görmek için mutfağa girmişti bile. Kadıköye sinemaya gidecekti suareye.

— Aptal karı, diye mırıldandı Hilda. Senin Madam Verjin... Burdaki güzelim filimi bırakmış...

Bu uzun bekleyişten herkesin canı sıkılmıştı. Ana kız hariç. Hilda saatlerden beri bütün tanıdık kanların en son tualetlerini bütün ayrıntılarla anasına anlatıyor; Yeranik ise, bir yandan kızının anlattıklarını ilerde salim kafa ile düşünmek için zihninin bir köşesinde depo ediyor, diğer yandan da geçmesi beklenen kız hakkında derin derin düşünüyordu.

Cina uyanmış, asık suratla «Gidelim artık» ı tuttumuştu. Madem ki Koko daydayın gelini de geçmiyordu, artık hiçbir şey ilgilendirmezdi onu.

Pupul sokaktan gelip geçenlerin hesabını tutmaya başlamıştı. Alinin geçtiğini görünce sürtüğün evde yalnız olması gerektiğini düşünmüştü. Mamafih merakı uzun sürmemişti: Gülgünün Ali'ye yüz vermediğini bilirdi.

Garo bahçeyi adım adım arşınlamış, arka tarafı, ön tarafı, duvarları, yerdeki otları, solucanları, Pupulun kedilerini gözden geçirmiş, sonunda geri dönüp karısının dedikodusunu dinlemeye katlanmıştı.

— Nah! işte budur, diye haykırdı Yeranik.

Hilda bir süre yukarıya baktı.

— Sahiden de cenaze marşına benziyor, dedi. Bunun içinmiymiş, dünyada bundan daha güzel şey yok dediği?

Hınk diye güldü:

— Şimdi ağlıyor mu bu yukarda?

Cina da kafasını kaldırdı. Musiki ile ağlıyan deli adamı merak ediyordu — bildiğine göre musiki ile gülünür yahut dansedilirdi.

— Krikor burası tımarhane der ya, hakkı var doğrusu.

Esneye esneye bahçeye çıkmakta olan Krikor sordu:

— Ne olmuş?

Yeranik gülümsedi, göz kaş işaretile kuş yuvasını gösterdi. Krikor:

— Ha! Gördünüz ya! dedi.

Yeranik memnunlukla evlâtlarını süzdü. Onlar başkalarını yerip alaya aldılar mı, mutluluk duyardı.

— Uyuya kalmışım.

Garo yutmadı. Ve yutmadığını belli etmek için de manalı bir tavırla kesti Krikorun sözünü:

— Gene süpürüyor sokağı. Kaçıncısı bu?

Yeranik karşılık verdi:

— Bizim sokak ekâbir sokağı. Bir çöp bile bırakmazlar. Geceleredek süpürürler.

— Senin için süpürmüyorlar, telâş etme. Mısta Beygiller içindir o.

— Mısta Beygiller de kim, teyze?

— Hıh! Kayserli bir tüccar. Bizden yukarı, karşıki sırada, büyük bahçenin içindeki pembe villâ yok mu? Katlar çıkmadan sokağın asfaltı dökülmüş.

Yeranik kızkardeşinin sözünü kesti:

— Mısta Bey için değil o. Damadı var ya? Yüksek mevkii varmış Ankarada. Eskiden bu sokakta parke bile yokmuş.

— Yapacak tabiî. Herkesin günü var.

Yeranik Krikorun yüzüne bakmadan:

— Şimdi vurgun devri. Âlem avuçla para kazanıyor.

— Kâzım Bey bunun sonu iyi değil diyormuş.

Hilda suratını ekşitti:

— O herif de her şeye akıl mı erdirir?

— Madam Verjin söyledi.

Yeranik başını salladı.

— Ne isterlerse yapsınlar. Bizi rahat bırakıyorlar ya. Bize dokanan yok. Yooo, doğrusu, bu demokratlar geld'kten beri...

— Bunların geçeceği falan yok, kızım, dedi Garo. Govlianosun karısı aldattı seni.

— Sabırsız olduğunu söylememiştim kendisine.

Garo kaşlarını kaldırdı, ağır ağır bahçe kapısına yaklaşan üç k'şilik bir grubu seyretti.

— Misafir geliyor.

İki oğ'an, bir kızdı. Kapının önünde durdular, bahçedeki konuşmalara kulak kabarttılar. Yeraniğe baktılar.

— Herhalde adres arıyorlar, dedi Pupul.

Yabancıların dudakları oynuyor, fakat o kadar alçak sesle konuşuyorlardı ki birşey duyulmuyordu. Garo seslendi:

— Kimi arıyorsunuz?

Kız ağır demir kapıyı itti, öksürdü, hatip edasile söze başladı:

— Bir dakka rahatsız edeceğiz. Biz, bu mukaddes vatanın nurlu geleceğ'ni temsil eden Türk gençliğinin kaderin sillesini yemiş zümres'ni teşkil eden fakir öğrencilere yardım için b'ze kutsal bir vazife tevdi edilip yardıma muhtaç gençliğimizin tahsilini ve sıhhatini sağlamak üzere vatandaşlarımızın vazife ve yurtseverlik hislerine hitap etmek...

Nutuktan k'mse birşey anlamamıştı.

— Kulak asma, sav, dedi Garo yüksek sesle.

Krikor kıpkırmızı kesildi. Ermenice konuşma! diye azarlıyacaktı, cesaret edemedi. Alelacele ayağa kalktı, kapıya doğru gitti ki Garo tekrar Ermenice konuşmasın.

Kız nutkuna devam ediyordu. Arkadaşlarının saygılı bir hali vardı. Fakat bakışlarında buyurur bir eda da yok değildi. Kıza b'r sürü makbuz uzattılar. Kız sordu:

— Kaçlık isters'niz efendim?

— Bil... bilmem. Kaçlık?...

— Beşlik, onluk.

— Sav ulan, alma sakın, diye seslendi Garo.

Krikor tekrar kızardı. Tasvipkâr bir gülümsemeyle başını Garoya çevirdi, sanki Garo telkin etmiş gibi mırıldandı:

— Bir beşlik...

Teşekkür edip ayrıldılar.

Garo uzun uzun baktı Krikora.

— Niye verdin ulan? Bunlar kapkaç insanlar. Uydurma dernekler...

Krikorun suratı asılmıştı.

— Resmî makbuzdu, mühürlü, imzalı.

— Bunlar bize de gelirlerdi, kovdum. Türklere gitmezler, yalnız bize müracaat ederler. Türkler bu gibi dilencilere metelik vermezler.

Krikor canı sıkkın bir tavırla başını salladı.

— Türkler vermezler. Biz vermedik mi, bizi mimlerler.

— Kim mimliyecek ulan?

Yeranik lâfa karıştı:

— Ne olacak canım, beş lira için. Vermesen gâvurlar vermiyor derler. Neme lâzım.

Krikor makbuzu anasına uzattı:

— Sakla bunu, bir daha gelirlerse, veya başkaları gelirse, biz verdik der, kâğıdı gösterirsin.

Garo gözlerini Krikora dikip uzun uzun süzdü. O kadar ki, Krikor gözgöze gelmeye mecbur kalıp bir tiksinme ifadesi gördü. Garo mırıldandı:

— Demek sen bu gibi şeylere para verirmişsin.

Krikor derhal anlayıp kızardı. Garo, bir seferinde, semtlerindeki okul yararına çay bileti teklif etmiş ve redle karşılaşmıştı. Aralarındaki en büyük soğukluk o günden başlamıştı. Krikor yıllardan beri on lira yüzünden Garonun düşmanlığını, hiç değilse nefretini kazandığını biliyordu.

Ağır bir sessizlik çöktü. Ta ki Pupul boynunu uzattı.

— Govlianosun karısı değil mi şu?

Umumî bir hareket oldu.

Hilda derhal idareyi eline aldı. Sert ve kesin bir sesle emretti:

— Yerlerinizden kıpırdamayın. Evet, odur. Onlardır. Belli etmeyin.

Bir anda vücudu ve yüzü heykelleşmişti. Merak ve heyecanın zirvesinde karısının yüzünün böyle sert ve aksi bir ifadeye büründüğünü, sanki müthiş kızmış gibi ağzının büzüldüğünü, kaşlarının çatıldığını ve gözlerinin mehtabın birini andırdığını bilirdi Garo. Ama bu yarı yumuk gözkapaklarının arasından başkasının dürbünle göremediklerini gördüğünü de bilirdi.

Yeranik fısıldadı:

— Kim var yanında?

Kör talihinden, sırtını gelenlerin tarafına çevirmişti, ve şimdi belli etmeden bakamazdı.

— Beş kişiler.

— Görüyor musun?

— Şu uzun boylu, sarı kız olacak. Başka kimseyi görmüyorum. Ivır-zıvır şeyler diğerleri. Bir vistra giymiş... bir kadın... önemli bir kişi değil, siyah bir fistan giymiş, tapon bir şey... Aman yarabbim, ne gustosuz eteklik o, deli olacağım...

Hildanın dudakları ancak kıpırdıyordu.

Yeranik dinlemedi gayrı. O da görmeye başlamıştı. Ama sadece güneşin altında parlıyan sarışın dalgalı saçlı bir baş görebiliyordu. Yandaki kadın kızın yüzünün dörtte üçünü örtüyordu.

— Yüzünü göremedim.

Karşı tarafta oturmuş olup başından beri geçenleri serbestçe seyredebilen Pupul:

— Ben gördüm, dedi.

— Fazla bakmasaydın ayol!

Pupul yargısını bildirdi:

— Güzel kız.

Dalların ardında kaybolunceya kadar Yeranik gözleriyle grubu takip etti. Pupul ayağa kalktı.

— Otur, görürlerse ayıp olur.

— Görmezler.

Duvara yaklaştı, demir parmaklıklardan dışarısını seyretti.

— Güzel kız.

Sonra imalı bir tavırla:

— Ama ufak kız bu.

— Yirmibeşlik varmış. Öyle dedi Govlianosun karısı.

— Eh, yirmibeş ufak mı? dedi Garo.

Yeranik sözü ciddiye aldı:

— Hayır, ondan ufağı zaten bize yaramaz.

Pupul anlamıştı. Tebessümünü zapteden Garoya, sonra da asık suratlı ve ilgisiz görünüşüyle sokağa bakan Krikora kaçamak bir göz attı. Gençlerin kendi tualetini görmedikleri için canı sıkılan Cina kaynamaya başladı:

— Zenginmişler, granmama.

Hilda onayladı:

— Evet. Babası tüccarmış. Fakat eski tüccarlardan. İş, binalar, para, hep babasından kalmaymış.

Yeraniğin huzursuz hali iyiden iyiye belli oluyordu. Bir bacağını öbür bacağının üzerinden aşağı aldı: bir geline karşı mağrur davranışım ilk defa olarak bırakıyordu. Ağzı tavuk kıçı gibi yuvarlaklaştı, sesi fısıltıyı andırdı:

— Haaa! Babadan zengin. Asilzade insanlarmış demek.

Bu nokta üzerine basmaktan özel bir zevk duydu. Garonun böbürlenmelerine cevap verme fırsatını şimdi buluyordu: Madam Verjin orda değildi.

— Üzerinden belliydi zaten öyle alın terile para kazanan cinsinden insanlar olmadıkları. Harikûlâde bir kumaştı giydiği.

— Ya ayakkapları! Ayakkaplarını gördün mü?

— Hayır, ayaklarını görmedim, yazık.

—Ben gördüm, dedi Pupul. Bambaşka bir şeydi. Bura malı olmasa gerek.

— Hayıır! Onlar hep Beyruttan, Paristen, Amerikadan giyinirlermiş. Govlianosun karısı anlattı da...

Krikorun suratı gittikçe asılıyordu.

— Beraberindekiler fevkalâde kimseler değillerdi. O yaşlı kadın tapon bir fistan giymişti...

— Onlar anne tarafından akraba olmalılar. Ben bu gece anlarım Govlianosun karısından. Ana tarafından kitipiyos aile imişler zannedersem. Zenginlik baba tarafından.

— Ya?... Ana tarafı kimlermiş acaba?

— Ben teferruatile anlarım. Bir kere biz karar verelim hele.

Yeranik sonunda Krikora döndü.

— Sen iyice baktın mı?

— Gördük işte.

— Beğendin mi?

Omuzlarını silkti, cevap vermedi.

Yeraniğin birden durgunlaştığını farkeden Garo sordu:

— Sen gelinini beğendin mi?

— Yüzünü görmedim ki. Arkadan iyiydi. Mademki ailesi iyi, zenginler, yaşı münasip...

— Münasip! diye tekrarladı Garo.

— Ailesi münasip...

— Münasip! diye tekrarladı Garo.

— Mazbut kız...

— Mazbutmuş. Govlianosun karısı...

Garo geniş bir tebessümle göz kırptı Pupula:

— Eh öyleyse bu akşam söyliyelim Govlionosun karısına.

— Ne dersin Krikor?

— Ne var?

— Kolları sıvayalım mı?

— Bana ne söylüyorsunuz? Ben mi gidip istiyeceğim?

Yeraniğin rengi hafiften attı. İlk defaydı ki Krikor birisi

hakkında tartışmadan, mırın kırın etmeden, sorgusuz sualsiz, kabul anlamına gelen bir söz söylüyordu.

Kısa bir sessizlik oldu. Cina sordu:

— Hiç görmemiş miydiniz bu kızı, granmama?

— Nerden görsünler, kızım? Onlar Suadiyeden ötedeymişler, İçerenköy yolu üzerinde.

Yeranik düşüncelere gömülüyordu gittikçe.

— Dışarı çıkıp bir yere gittiğimiz var mı ki? Yazın yarısı geçti, topu topu iki defa sinemaya gittik. Şu sokaktan geçenleri biliriz yalnız. Guguk gibi oturuyoruz bu bahçede. Sözde köye gelmişiz...

Krikor ciddî sinirlilik belirtileri gösterdi. Fakat anasının yüzünü görünce derhal sakinleşti. Yeraniğin alışılmadık bir hali vardı. Çökmüş gibi.

— Haftanın altı günü iş, iş, iş. Pazar günü ise bu çıkmaz dışarı, pijamasını çıkarmaz. Benim köye gelmem zevk değil, işkence. Ama ne yapacaksın işte, evlât hatırı için...

Pupul hayretle ablasına bakıyordu. Krikor bir gece evvelki ıztırabını yeniden duydu.

— Şu oğlanı bir eversem ölmeden!.. Ben de azcık rahat ederdim. Bak Verjine, bir kurubaş, istediğini yapar, istemediğini yapmaz, ister pişirir, ister peynir ekmek yer, karışanı yok...

Hilda sert bir biçimle anasının sözünü kesti:

— Siz gelin alacaksınız. Ben Govlianosun karısına söyledim.

— Ooo! Gelin almak... belli olmaz ki...

— Ben gelinin eteğini tutacağım, granmama.

— Tutarsın yavrum, tutarsın.

— Bekleyin bakalım, kız tarafı razı olacak mı?.. dedi Garo.

Yeranik başka zaman bu lâfı büyük bir hakaret sayacak, herhangi bir ailenin kendi tekliflerini şeref saymıyabileceğini

aklından bile geçirmek istemiyecekti. Bugünse, bu fikir soğuk sular serpti yüreğine. Telâşla:

— Tabiî, o da var, dedi.

Garo farkına varmadan bir can simidi atmıştı ona.

Güneş sessiz sedasız çekilmişti sokaktan.

Uzakta, caddenin uğultusu artmaktaydı.

ÜÇÜNCÜ KISIM

I

Rakı şişesinin dibindeki artık, hiç bir etki yapmadı. Buzdolabında tazesini aradı. Yoktu.

Açık pencereye rağmen, hafif bir pirzola kokusu sinmişti odaya.

Ali durmadan sigara yakıp söndürüyor, ufak odanın bir duvarından öbürüne gidip geliyordu. Gömleği ve pantalonu üzerinde kurumuştu. Nöbetler içinde yanan başını, yüzünü iki kere ıslatmıştı. Elbiselerdeki lekeler şimdi daha göze batıyordu.

İlk anların harareti geçtikten sonra, gerçek bütün çıplaklığı ile dikilmişti karşısına: bıçak, kopuk düğmeler, içki kadehleri, Hurşit...

Dükkânın kilitli kapısı, odası, hiçbir şey, gittikçe daha ciddî, daha derin, daha «aklî» olarak büyüyen korkusunu gideremedi. Dakikadan dakikaya, saatten saate, zihninde şu kanı yer ediyordu: yapacağı tek şey, kaçmaktı. Gerçek meydana çıkıncaya kadar memlekete varmış olurdu. Anasından paralarını alır, başka yere giderdi. Uzaklara. Doğuya. Yahut

güneye. Veya Suriyeye. Tabii, Suriyeye. Kurtuluş. Nuseybinli kaçakçı Ökkeşi hatırladı. Naylon gömlek satmıştı kendisine. Ordudan tanırdı onu. Hem gizler, hem de kaçırırdı kendisini. Şüphesiz. Para olunca, imkânsız ne var ki?

Bu güvenlik kendisini bir an canlandırdı. Bir kuvvet ve enerji akımı örttü zaafını. Vücudu daha şiddetle yandı. Gülgünü vurduktan beri ilk defa olarak arzusu uyandı. Had derecede, dayanılmaz bir arzu. Gülgüne tecavüz etmeden bıçakladığına yerindi. Yıllarca kovaladığı kuşu avucunda tutmuş, fakat kendi elile kaçırmıştı.

Bomboş evde yapabileceklerini hayalinde yaşadı. Kanın basıncı ıztırap vericiydi. Boynundaki, yüzündeki damarlar çatlıyacak kadar şişti. Acaip fikirler sardı kafasını. Gülgün sahiden ölmüş müydü? Bütün bu olanların şaka olduğuna, Gülgünün alaycı gülümsemesiyle kendisini karşılayacağına, omuzlarını silkip sırtını çevireceğine dair bir his vardı içinde.

Bu gülümseyişe, bu jestlere o derece alışıktı, uzun zaman o kadar büyük yer tutmuştu hayatında ki, adeta maddî bir varlık halini almaktaydı şimdi. Gülgünün yüzü barizleşiyordu. Bıçakla deforme etmediği o yüz. Ağzı açık ve acıdan çarpılmış, gözleri açık, dudaklarının etrafında kan benekleri, yanaklarından aşağı yaş izleri. Portre netleşti. Ve bir an geldi ki endişesi dayanılmaz hale geldi. Nefes almak imkânsızlaşıyordu.

Son sigarasını ayağile ezdi, titrek ellerle gömleğini değiştirdi, sokaktaki insanların kendisini linç etmek veya bağlamak için üzerine saldıracağı hissine kapıldığı halde dışarı fırladı.

Karşısına ilk çıkan, beş kişilik bir Yahudi grubu oldu; yüzüne bakmadan, aralarında neşe ile konuşarak uzaklaştılar.

Ali bir az güvenlik ve ilk defa olarak Yahudilere karşı sempati hissetti. Elini cebine soktu ve söğdü: sigarası yoktu. Sadece öğleyin dükkânı kapatırken biriken hasılat, anahtarlar ve kibrit vardı. Paranın teması bankadaki hesabı hatır-

lattı, iki bin kadar bir şey. Acıdı paraya, fakat yapacak hiçbir şey yoktu. Ertesi günü bekliyemezdi. Buradan gitmek gerekti. Sabah olmadan. Trene atlamak, Anadoluya giden herhangi bir trene. Posta olsun, marşandiz olsun. Hepsi durmazdı Bostancı İstasyonunda. Onun çaresi vardı. Banliyö ile Pendiğe gidip ordan binmek. Biletli yahut biletsiz. İçerde ceza ödeyecek kadar para vardı cebinde.

Bağdat Caddesinin Pazar akşamı gürültüsü ve hareketi canlandırdı Aliyi. Gelen geçene gerçeği haykırmak imkânı olsa... Bunca insan, binlerce insan, önemsiz insanlar, önemsiz bir hayatta yuvarlanıp gidiyorlardı. Bunca insan, binlerce insan, kendisinden dehşet duyabilirlerdi. Bilselerdi eğer! Bilmelerini istiyordu. Kendisinden kaçmalarını istiyordu.

Gurur gibi bir şey duydu. Bir hafifleme. Kemeraltıdaki evlerden çıkarken olduğu gibi. Bir kuvvet, kudret, önemlilik hissi. Hayatında büyük, pek büyük bir iş görmüştü işte. Sıvaslı Kara Ali'ye yakışır bir iş.

Bütün bakkallar, dükkânlar kapalıydı. Herbir kepengin önünde biraz daha sinirlendi. İster istemez Caddebostan gazinosuna kadar uzandı, köşedeki tütüncüden sigara satın aldı - dört paket birden. Ama keyfi gene kaçmıştı. Plâj ve gazinonun yolları yine kalabalıktan geçilmiyordu. Bunca neşeli insan vardı. Şamata ediyorlardı. Ve kendisine dikkat eden bile yoktu. Kimse kendisiyle ilgilenmiyor, kimse kendisine bakmıyordu. Oysa, hepsinden de daha önemli birisiydi. Hem şu şortlu kızlardan daha kaçını kesebilirdi... O kızlar ise kendi varlığından bile haberdar değillerdi. Ve şayet onlara lâf atarsa, muhakkak ki küçümsemeyle süzeceklerdi Gülgünün yaptığı gibi.

Hayır yaptığına pişman değildi. Yalnız, Gülgünü görmek istiyordu. Halini görmek. Öldüğünü tesbit etmek.

Ancak Osman Beygilin sokağının köşesine varınca farketti adımlarının gayriihtiyarî oraya gittiğini, ve panik halinde kaçtı, plâja dönüp kalabalığa karıştı. Yeniden güven için-

de hissetti kendisini. Fakat aklı ötedeydi, her zamanki gibi tenha, sakin, sessiz o sokakta, tertemiz asfaltta, için için nefret ettiği ve bunca kanın lekeliyemediği o vücutta.

Mamafih bu tenhalık ve sessizlik bir sürpriz olmuştu. Osman Beyin villâsının önünde birikmiş kalabalık, polis kordonu, bağrışmalar, dehşet, telâş ummuş olduğunu şimdi anlıyordu. Oysa sokak olsun, binalar olsun, öyle bir sükûnete gömülüydü ki, uzaktaki uğultu bile onu bozamıyordu.

Arkadaşlarile birlikte iskeleden beriye gelen Erolü görünce, sokağın halini tabiî buldu. Demek henüz eve dönen olmamıştı. Sandviççinin önünde biriken kalabalığı siper ederek Erolü izledi. Beraberlerinde kız yoktu. Oysa kız görmüştü sandalda. Altı oğlandılar. Hepsini de tanırdı. Grup, aralarında kısa bir danışmadan sonra gazinoya girince, ferahladı.

Telâşla ayrıldı oradan. Birdenbire Hurşidi görmüştü bir kaç hemşehriyle kol kola. Köyden uzaklaşmak gerekti. Ama yapamıyordu. Yaptığı işi görmek istiyordu. Ne olursa olsun, tek görsün bir kere.

Bu defa kararlı adımlarla girdi sokağa. Çatlıyacakmış gibi çarpan kalbine, yine titreyen dizlerine, vücudunu perişan eden dermansızlığa kulak asmadı.

Gün ışığı sönmeğe başlamıştı. Pencereler ağır ağır kararıyordu. Bakışını yıldırım hızı ile villânın cephesine çevirip çılgınca bir heyecana kapıldı. Geniş çıplak camlardan bir tek şey gördü: aydınlık bir duvar fonu üzerinde kristal avizeyi.

Geçti. Ve düşündü ki Gülgün kanları akaraktan kalkmış, olanları anlatmak üzere karakola gitmiştir.

Sokaktan kaçmak için adımlarını farkına varmadan hızlandırdı. Yeraniğin bahçe kapısının dibindeki telâş dikkatini çekmedi.

Misafirler yolcuydu.

Yeranik konukseverliğin bütün icaplarını yerine getirmiş,

gece kalmaları için ısrar etmiş, şimdi iç rahatlığıyla geçiriyordu onları.

Azıcık serin deniz havası teneffüs ederek terini kurutmak için sabırsızlandığı halde, Garo neşeli değildi. Bugün de bitmişti. Anası, her Pazar akşamı, «Bu hafta da geçti» derdi. Farkına varmadan anasının sözünü tekrarladı aklından. Gün bitmişti, fakat şimdi soluk soluğa bir yarış başlamaktaydı. İstanbullunun dönüş işkencesi. Pazar günkü kır gezintisinin veya ziyaretin bütün zevkini kaçıran işkence.

Kadıköy yolu ile gideceklerine, Bostancı hattını seçmişlerdi. Tramvaya veya dolmuşa koşmak, vapura yetişmek, Büyükada iskelesinin kâbusu andıran itişme-kakışmasında tekrar vapura hücum, bir saat ayakta yolculuk, paçavraya dönerek, uykudan yıkılarak Kınalıya varmak gerekti. Tarifede yirmi otuz yazılıydı. Fakat vapurun dokuzdan evvel varması ihtimal dahilinde değildi. Artık ne yemek için iştah kalırdı, ne gezmek, ne de konuşmak için. Hele ikibuçuk saatlik yolculuk süresince Cinanın şımarıklıklarına tahammül ettikten sonra. Zavallı «nine» ise, bütün gün «çocuklar»ın dönüp kendisine havadisler getirmelerini, olup bitenleri anlatmalarını beklemiştir... Hilda, Yeraniğe saatlerce anlatıp duran Hilda değil artık. Cinayı soyunduracak, kendisi soyunacak, üstüne titrediği esvapları yerleştirecek, Cinaya yemeğini yedirecek, saçlarını fırçalıyacak, bağlıyacak, yatıracak çocuğu. Sonra sıra kendisine gelecek. Saatlerce daracık kunduralarda işkence gören ayaklarını ovacak, inliyecek, ertesi gün için bigudiler saracak, suratını o berbat kokulu kremlerle sıvayacak, uyumadan evvel mutat okumalarına koyulacak: *Elle*'in, *Confidences*'ın, *Match*'ın, *Ici-Paris*'nin bütün yıldız falları, «gönül postası», modern falcıların kehanetleri, talih ve kader hikâyeleri, prenseslerin nişanı, kıralların düğünü, lordların, düklerin, yıldızların aşk maceraları, boşanmaları, tualetleri...

Garo boğulmak üzere olan bir kazazede gibi âni bir iç hareket yaptı: sarsıldı, beynini kemiren bu filmi silkip attı,

ahbapları düşündü, poker masasını, sinirli gülüşleri, alkolle, para hırsıyla kasılan yüzlerdeki keskin, yorgun çizgileri...

Canlandı. Erenköy - Bostancı - Büyükada - Kınalı yolu önemini kaybetti gözünde, peşinen duyduğu yorgunluk bir anda yok oldu. Kulaklarını Hildanın her günkü dırdırına kapatıp iskeleden doğru kumara gitmeyi aklına koymuştu bile. Neşe ile seslendi:

— İyi geceler, teyze.

Öpüşme sesleri duyuldu. Ama, tabiî, öpüşmeleri hemen hareket izlemedi. «Kapı dibi» konuşmaları başladı. Bir ayakları sokakta, bir ayakları bahçede. Yeranik alçak sesle son talimatını tekrarladı:

— Bizim beğendiğimizi, istediğimizi belli etmeyin sakın.

— Deli misin sen? Belli eder miyim hiç?

— Ha! Şöyle, kayıtsız davran...

— Tabiî. Hadi oruar.

— Hatta, sen bu akşam konuşma Govlianosun karısile. Koşup geldiler demesin. Bırak o gelsin sana.

— Zaten bu akşam görebileceğimizi sanmıyorum. Kimbilir kaçta döner o. Hadi oruar.

— Sonra, kız nasıldı, beğendiniz mi? diye sorarsa, evet pek beğendik deme sakın...

— Aman anne, çocuk muyum ben? İyi geceler, teyze.

— Oruar, granmama.

Garo sokağın ortasına ilerlemiş, Cinanın elinden tutup sabırla Hildayı beklïyordu.

Yeranik ayağını bahçe kapısından dışarı atıp tenbih etti:

— Tramvaya binip inerken dikkat edin. Pazar akşamı bu. Vapurlara girip çıkarken, Büyükadadaki hücumda denize dökerler sizi.

— İyi geceler, iyi geceler...

— Hadi güle güle.

— İyi geceler Krikorcuk.

Sesi kısılan Krikor mırıldandı:

— İyi geceler.

— Kendine iyi bak, çabuk geçsin.

Krikor gülümsemeye gayret etti.

Üçü omuz omuza, zaman zaman dönüp el sallayan misafirlerin ardından uzun uzun baktılar. Cina dört adımda bir bağırıyordu:

— Oruar granmama.

Yeranik Hildayı gururla seyretti. İç çekti. Krikor bahçeye dönmüştü. Yeranik onu izledi. Pupul gelip geçenleri seyretmek için bir süre daha kapının önünde durdu.

— Gidip soyunmalı. Bu sıcakta böyle giyinik, uzun topuklu ayakkaplarla...

Pupul içeri girip demir kapıyı örttü.

— Soyunmalı, diye tasdik etti.

Fakat yukarı çıkacağına, kendisi de Yeraniğin ve Krikorun karşısına çöktü.

Bir sessizlik oldu. Mutfakta, Madam Verjin akşam yemeğini hazırlıyordu.

— Kaçta gidecek bu?

— Yedibuçukta hareket etmeli ki yetişsin. *Süreyya*'ya gidecekmiş.

Yine sustular.

— Ben kaynana yanına gelin vereceklerini ummuyorum.

Pupulun bu tepeden inme sözü kimseye hayret vermedi, çünkü üçünün de düşünceleri aynı yönde gelişiyordu.

— Ben de şüpheliyim, dedi Yeranik.

— Küçük kız, bebek gibi kız, zengin evlâdı... Lüks içinde büyümüş... Yediği giydiği Avrupadan...

Her bir cümlenin Krikora yeni bir darbe vurduğunun farkında mıydı Pupul?

Yeranik fazla dinlemedi. Oflaya puflaya kalktı.

— Hadi Krikor, yukarı çık artık, pijamanı giy, kazağını giy, nezlen azmasın. Sana bir ıhlamur kaynatayım.

Sesinde müstesna bir şefkat vardı. Krikorun sesi de yumuşaktı:

— Yatacağım zaman.

— Yemek yiyecek misin?

— Evet.

— Ben aç değilim, dedi Pupul. Öğleyin çok yedim, akşamüstü de Garonun getirdiği pastalardan çok yedim...

— Ben de aç değilim. O halde ben Krikorun yemeğini koyayım, erkenden yatsın bu gece. O pasta yemedi.

Sıcaktan çok, anasının tavrı gevşetti Krikoru. Ayrılışın hüznünü duydu. Burnunu çekerekten:

— Gidip azcık uzanayım, dedi.

— Yemek hazır olunca seni çağırırım.

Oğlunun dolunay kafasını, kamburlaşan omuzlarını hülyalı gözlerle seyretti. Krikor köşkün karanlık avlusunda kayboldu.

2

Erol saatlerdir bu şarkıyı söylüyordu zihninden: «A kumba kumba kumba kumba...» Susarken, konuşurken, yürürken. O şarkıyı söylememek, unutmak için sarfettiği bütün çaba boşunaydı.

Ne yapmışlardı sanki? Koca Pazar. Acınacaktı halleri. Gülünç şey. Ama yaşıyan yaşıyordu. Sadece Metin değil. Turgut da yaşıyordu, teknenin sahibi. Turgudun en yakını, Oktay da. Onlar jigolo değillerdi Metin gibi. Ama onların, her istediklerini yapan babaları vardı.

Babasına söğdü. Anasına da. Arabayı alıp giderlerdi. Hafta arası ise, Osman Bey akşama kadar kullanırdı — tabiî metresini gezdirirdi. Oğluna bir sandal bile almazdı. Sanki parası yoktu. Bir sandal, üstü örtülü bir yelkenli, yaz günü,

otomobilden fazla işe yarıyabilirdi kız götürmek için.

— A kumba kumba kumba kumba...

Aydemir dayanamadı:

— Yeter be! İllet oldum be!

Atillâ asfaltın ortasında durdu.

— Of! diye bağırdı, patlıyacağım.

— Patla seyredelim.

— Dehşetli sıkılıyorum.

Erol alaycı bir kahkaha attı. Fakat için için kendisi de duyuyordu aynı sıkıntıyı. Boğazını sıkan bir yalnızlık, sünepelik hissi. Ve bu sıkıntı —genellikle belirli sebebi olmadan— başladı mı, neler yapmak isterdi neler! Kırıp dökmek, öldürmek, yahut bir minarenin tepesine çıkıp swing söylemek, veya sokağın ortasında dikilip gelip geçene söğerek âleme meydan okumak, yahut koca bir kılıç alarak meydanda harakiri yapmak, yahut da... arabaya binmek, lâstiklerin feryatları içinde yüzyirmi ile dehşet salmak etrafa...

Atillâ yere tükürdü:

— Canına yandığım, iş yok, para yok. Bugünlerde kız da yok...

— Sen sus, *Pocket Boy*.

— Sen Liliputlar diyarından sevgili aramalısın.

Pocket Boy Atillâ Plâjyolundan içeri, yeni yapılan binaya baktı uzun uzun, içini çekti:

— Abi, bu senin olacak, paraya da lüzum yok, istediğin kızı getirirsin buraya. Bu evi uzaktan gören koşar gelir.

— Kız geldi diyelim, ne yaparsın, *Pocket Boy*?

— Vazoya koyup koklar.

— Sen Turgudun teknesini ver bana, villâya lüzum yok.

— Villâ senin olsaydı evvelâ kimi götürürdün?

Atillâ omuzlarını silkti, Sevimi götürürdüm demedi, fakat suratı asıldı. Areti hatırlamıştı.

— Sen evvelâ ikmali düşün, oğlum. İkinci yılın bu. Bu sene de çakarsan...

— Ucunda Koreye gitmek var.

— Kore bitti sayılır.

— O belli olmaz. Kendini Tokyoda bulursun..

— Fena mı? Ne iş var biliyor musun? Askerler neler getiriyorlar beraberlerinde.

— Geri dönenler. Tokyoya gideceğine Pusan'a yatmaya gitmek de var hesapta.

— Kahraman olarak dönecek. Hani Amerikan filimlerinde askerler New Yorka inerler, kızlar tarafından kaçırılırlar...

— Burada kimse kaçırmaz kahramanları. Burası Amerika değil. Filim de çevirmiyoruz.

— Öyleyse er meydanında kahramanca şehit düşer, askerî törenle defnedilir. Ruhuna el fatiha.

Atillâ söğdü. Bu küfür şaka değildi.

— Abi, torpilin olacak, sıkı torpil, yüksek bir memuriyet koparacaksın, aydan aya maaşını cepleyip yirmi dokuz gün ense.

— Senin amcan bakan mı?

— Hayır, komiser.

Gülüştüler.

— Bir komiser bazan bir bakanın yapamadığını becerir.

Erolün herzamanki mağrur tebessümü yayıldı: kendisi bu bakımdan da hepsinden üstündü. Herkes Osman Beyin, bakan olmazsa bile, hiç değilse bakana yakın bir şeyler olmak yolunda bulunduğunu biliyordu. O zaman, tabiî, Erol, Osman Beyin biricik oğlu... İşte sağlam istikbal diye buna derler. Atillâ yere tükürüp «Canına yandığım» larından birisini daha salıverince, Erol üzerine aldı. Ve yine gülümsedi. Kıskançlık sonucu olunca, söğülmek bile zevkti.

İkinci defa olarak gazinonun önüne döndüler. Karanlık hemen hemen basmış, mısır kazanları boşalmış, plâjın kapıları kapanmış, takunya satanlar, dondurmacılar gitmiş, ışık ve gürültü gazino kapısının civarına akmıştı. Cazın şevki

artıyordu. Erol bir kaşı havada, bir kaşı yerde, küçümsemeyle baktı gazinodan içeri, burnunu büzdü:

— Hep Yahudiler doluyorlar buraya.

Aklınca bu lâf, neden içeri girmeyip arkadaşlarını davet etmediğini izah edecekti. Motör dönüşü de, gazinoya girdikten sonra, aynı tiksintiyle reddetmişti oturup birşey içmeyi. Arkadaşlarının arzusuna rağmen. Osman Beyin oğluydu, ve cebinde fazla para kalmadığını, babasının her istediğinde para vermediğini itiraf etmeyi liderlik iddialarıyla bağdaştıramıyordu.

Minareye tırmanıp swing söylemek ihtiyacını yeniden duydu.

— Lana Turner Ester ile Düttürü Leylâ şimdi içerde bugivugi oynuyorlardır.

— Vücutlarının her deliğinden su sızar.

— Kokarlar.

— Ne kokacaklar ulan? İki saat evvel çıktılar denizden.

— Turgut döndü mü acaba?

— Aklın alır mı? Sana bir sandal vereyim, içinde de Sevim, ne yaparsın?

— Oktay da beraberdir.

— Tekne büyük.

— Sevim nereden aklına düştü?

— Görmedik bugün.

Aydemir ayağile bir çakıl gönderdi gazinonun duvarına.

— Yine Adaya gitmiş olmalılar.

— Tabiî, o piçle köyde gezmeğe çekinir.

Sevimle Aretin tanıdık muhitte beraber gezmeğe korktukları fikri hepsini memnun etti.

Vapur düdük çaldı. Caddelerde gezinen kalabalıkta bir hareket başladı. Gazinodan da alelacele bir kısım halk boşandı. İskeleye doğru genel bir saldırı oldu. Yerliler memnun tebessümlerle yolcuların telâşını seyretmek üzere bir kenara çekiliyorlardı.

— Büyükadadan yedi vapuru bu, dedi Aydemir.

— Ağzına kadar dolu geldi. Bu kadar kalabalık nereye sığacak?

— İnenler var.

— Kaç kişi? Gidenlerin yarısı bile değil.

Aydemirin dikkatini iskele yokuşunu tırmanan bir grup çekti. Kalabalık, elektrik direğinin dibine varmıştı.

— Evet, dedi, Adadaymışlar.

— Ne?

— Dediğim gibi.

Başile yaklaşanları işaret etti.

— Sevim değil mi?

— Hıhı!

Bir hareket oldu.

— Vay orospu evlâdı! dedi Attilâ.

Aret Sevimi dirseğinden tutmuş birşeyler anlatıyor, Sevim ise önüne bakıp gülümsiyordu.

Erol huzursuzluk hissetti.

— Bizi görmemezlikten geldiler, dedi Aydemir.

— İt gibi gördü.

— Tabiî gördü. Bize baktı, gözlerini hemen öteye çevirdi.

— Evet, ben de gördüm.

— Elini de aşağı almadı.

— Çekinmiyor herif.

— Mademki çekinmiyor, niye Adaya götürüyor?

Aydemir boynunu eğdi, yan yan baktı konuşana.

— Çok aptalsın ulan!

Yürümeğe başladılar. Evvelâ kim başladı? Belli olmadı. Herbiri başka birinin peşinden gittiğini sanıyordu.

Sevim ve Aret elli metre önden gidiyorlardı. Çiftehavuzlar caddesinin gölgelerine karışmışlar, zaman zaman karşıdan çıkagelen bir arabanın ışığında beliriyorlardı.

— Kız piçin koluna girdi.

— Orospu, ne olacak!

— Kızın ne kabahati var ulan?

Atillânın sesi çok sinirliydi. Hepsi sustular.

Plajyolunu, Göztepeyi geçmişlerdi. Yol gittikçe tenhalaşıyor, önden ilerliyen çift daha kolay seçiliyordu karanlıkta. İhtimal aradaki mesafe de kısılmıştı.

— Kolundan çıkmış, dedi birisi.

— Peşlerinde tanıdık olduğunu farketmişlerdir.

— Korkmaz o, erkektir!

Erol radyodaki ve mizah dergilerindeki bütün Ermeni tiplerini hatırlamak için çaba sarfetti, güldü:

— Erkek millet Ermeniler.

— Tabiî! Yeryüzünde birkaç erkek millet var: İtalyanlar, Yahudiler, Ermeniler...

Muazzam bir kahkaha koptu. Öylesine gürültülü bir kahkaha ki, gülenlere bile zoraki geldi. Aretin duyup duymadığına dikkat ettiler. Fakat hareketlerini farketmek imkânsızdı. Karanlık gittikçe yoğunlaşıyordu. Mehtap henüz çıkmamış, yıldızlar güçsüzdü.

Erol, Aretin dönüp Türkleri alaya alarak mukabele edeceği şüphesine kapıldı... Fakat hayır, yapamazdı bunu: kanun vardı, Türklüğe hakaret suçundan bir yıl yerdi. Hayır, cesaret edemezdi o piç.

Bu güven, kendisini bir an kararsızlığa götüren endişeyi yoketti.

İmbat yeniden düşmüştü. Ağır havada, uzaktan, bir radyo gümbürdüyordu.

Atillâ telâşla haykırdı:

— Ayrıldılar.

Ayrılmadan evvel durmuşlar, bu esnada Erolle arkadaşları epeyce yaklaşmışlar, gözleri daha iyi seçer olmuşlardı. Sevim süratle uzaklaştı, sağda bir sokakta kayboldu.

Birşeyler duymuş olmalıydılar.

Sevimle Aretin, takip edildiklerini sezip ayrıldıkları, yani hareketlerinde bir değişiklik yaptıkları, yani korkmuş olduk-

ları düşüncesi çocukları canlandırdı. Aretin korkmuş olduğu ihtimalinden en çok memnun kalan Erol oldu. Kaçan bir Aret kendisini tatmin eder, ona karşı duyduğu sinir törpüsü çekingenliği yok ederdi. Aret tabii olarak zayıf, çirkin, korkak, gülünç olmalıydı; oysa bugünedek herkese sempatik, kuvvetli, kendinden emin gözükmüştü.

Ağzından istemiyerek bir kelime çıktı:

— *Ahbar!*

Çocuklar zevkle ve hayretle baktılar yüzüne. Erol en kahredici sıntışiyle gülümsüyor, fakat için için kalbi burkuluyordu. Tamir edilemiyecek bir şey yaptığını, oku fırlattığını, köprüyü yıktığını hissediyordu. Kulağının dibinde şu kelimeler çınlayınca ürperdi:

— *Mea asvaz inçi gıllas zo...*

Aret yoluna devam ediyor, fakat adımlarını sıklaştırmıyordu.

Çocukların yanından geçmekte olan bir Ermeni ailesi bu «Ermenice» yi duyunca konuşmayı kesti, tabiî bir refleksle Türkçeye çevirdi.

— *Ahbar...*

On metre kadar yaklaşmışlardı. Ve o anda civarda başka kimsecikler yoktu.

Aret başını çevirip arkaya baktı. Atîllâ fırsatı kaçırmadı. Sertçe seslendi:

— Bir şey mi dedin, *ahbar?*

Sokak lâmbasının ışığı altında, Aret Erolü ve bir iki çocuğu tanımıştı.

Durdu.

— Galiba siz bir şey diyorsunuz, dedi.

Çocuklar da durmuştu. «18 Mart sokağı» ndan birkaç adım ötedeydiler.

Kısa bir sessizlik oldu.

— Bir çift lâfımız var sana.

— Buyurun.

Bir ateşböceği aralarından geçip denize doğru gitti. Kızlardan müteşekkil bir grup gülüşe oynaşa yaklaşıyordu.

— Azcık şöyle gel, dedi Atillâ ve «18 Mart sokağı» na doğru geriledi.

Aret karanlık ve tenha sokağa bir göz attı. Köşedeki bakkal kapalıydı. Diğer beş kişi, sessiz ve hareketsiz, kendisini seyrediyorlardı. Kızların konuşmaları net olarak duyuluyordu. Bir araba geldi, iki grubu yarıp Dalyana gitti.

Aretin tereddüdü uzun sürmedi: sokağa girdi.

Erol hoşlanmadı durumdan. Aretin, Atillânın davetini kabul edeceğini sanmamıştı. Onun yerinde olsaydı - tek başınayken düşman tavırlı altı kişi yolunu kesseydi - o karanlık sokağa girmezdi. Aretin yoluna devam etmesini, hatta kaçmasını pek tabiî bulurdu. O takdirde, nereye gitse onu takip ederler, arkasından lâf atarlar, rezil ederler, gururunu sıfıra indirirlerdi, ta ki bir daha bu semte, yarışma için dahi olsa, ayak basmaya cesaret edemesin.

Bundan sonraki olaylar şimşek hızı ile birbirini izledi.

Atillâ karanlıkta yirmi metre kadar ilerlemişti. Aret Atillânın arkasından gitti. İkisi de kayboldular bir duvarın gölgesinde. Sonra boğuk bir feryat ve ayak sesleri duyuldu. Kaldırımda iki gölge kıpırdadı. Çocuklar sesi tanımışlardı. İleriye atıldılar.

Atillâ iki büklüm, bir eli midesinde, söğüyordu:

— Senin dinini...

Aret seri bir hareketle yana dönüp birkaç adım uzakta sessizce dikilen dört kişiyle karşı karşıya geldi. Belli belirsiz titriyen bir sesle sordu:

— Ne istiyorsunuz?

— Defol burdan ve bir daha ayak basma buraya, dedi bir ses.

Başka bir ses:

— Sevimin yüzüne bile bakmıyacaksın.

Bir üçüncüsü :

— Maça da gelmiyeceksin artık.

Midesine yediği darbeden beri yeni soluk alan ve arkadaşları önünde şerefinin on paralık olduğunu hissedip dişlerini gıcırdatan Atillâ kükredi:

— Ayaklarını kıracağım ki bir daha buralarda gezmiyesin.

Aret ayrı ayrı hepsinin yüzüne baktı, ses çıkarmadı. Atillâyı karşısında yalnız sanmakla hata ettiğini görüyordu.

Çocuklar onun korkmaya başladığını hissettiler.

Yarıındaireden çıkmak için bir adım attı. Yarım daire açılmadı.

Durdu. Erol tam karşısındaydı. Göz göze geldiler. İkisi de endişelerini belli etmiyebildiler, yahut da karanlık gizledi endişelerini.

Çocuklar Erole bakıyor, onun ağır adımlarla gelip yarım daireyi yarmasını, Aretin karşısında durmasını, nefsine itimadına yoruyorlardı.

Atillânın iki büklüm hali, Aretin dimdik, dikkatli duruşu, tereddüde sevketmişti tayfayı. Artık herhangi bir hareket Erolden bekleniyordu. Büyük kararlar anı çatmıştı. Bir dakikada hepsinin lideri olabilir veya bütün iddialarını ilelebed kaybedip alaya konu teşkil edebilir, «boru» addedilebilir ve Metinle yarışmaktan kesin olarak vazgeçmeye mecbur kalabilirdi. Erol bunu idrak ediyordu. Metin canlandı zihninde. Steve Cochran'a, evet, tıpkı Steve Cochran'a benziyordu. Sinirlendi. Gülgünün Elisabeth Taylor'a benzemesinden sinirlendiği gibi.

Kalbi dehşetli çarpıyordu. Bütün boks kaideleri şimşek hızile resmigeçit yapıyordu kafasında. Aklında bir şey kaldığı yoktu. İlk imtihana giren bir öğrenci gibi, Kolları kötürümleşmişti. Başparmaklarını blucininin ceplerine takmış, omuzları kamburlaşmış, başını hafifçe öne eğmiş, bacakları açık ve gergin, korkutucu duruşunu muhafaza ediyordu. Yalnız kendisi bilirdi endişesini.

Aret belirsiz bir tebessümle aralarında en fazla tanıdığı

Erolü selâmlar gibi yaptı. Bu defa yarımdaireye karşı yürüyeceğine, yandan sokağa çıkmak istedi. Atillâ bağırdı:

— Kaçıyor!

Nasıl oldu bilemedi Erol. Atillânın bağırması sanki bir yayı harekete geçirdi: yumruğu Aretin çenesine inmişti.

Aret sarsıldı, birkaç adım geriledi. «Tanış» Erolden böyle bir davranış beklemiyordu. Bilâkis Erolün, arkadaşlarını zaptedeceğini, «Ayıptır çocuklar» falan diyip yatıştıracağını düşünmüştü. Madem tanıştı. Kaç kere konuşmuşlardı madem. Kolları açıldı, yumrukları sıkıldı. Saldırdı. Erolün gardına çarptı. Bu defa burnunun üstüne yedi. Kan fışkırdı. Müthiş bir ağrı gözlerini kararttı. Aynı anda sırtına bir ağırlık çöktü. Bir darbe indi boynuna. Atillâ panter gibi ellerile ayaklarile üzerine çullanmıştı. Sadmenin şiddetinden, az kalsın yere yuvarlanıyordu. Bir küfür savurup arkaya döndü. Sağdan kulağına bir darbe yedi. Kulağı evvelâ uyuştu, sonra yanmaya başladı. Sağa döndü, soldan hücuma uğradı. Sola döndü, Atillâ tekrar saldırdı arkadan. Bütün teşebbüsü kaybetti artık. Her darbeye karşı sırf reflekslerle tepki gösteriyordu.

Erol mağrur edası, küçümseyen tebessümiyle, hareketsiz duruyordu. Kendisini ulu hissediyordu. Çocuklar Areti serbestçe, korkusuzca dövmelerini himayesine borçluydular. Kendisi de vaktiyle Metinin koltuğu altında korkusuz gezerdi.

Sonsuz bir sevinç benliğini sardı. Bir yumruk darbesile Metinin ayarına yükselmiş olduğuna, hatta belki de onun yerini aldığına inandı. O zaten sahneden çekilmek üzereydi, oysa kendisi yeni giriyordu sahneye. Artık öyle bir kimseydi ki, çocuklar bir işe teşebbüs etmeden gözünün içine bakacaklardı. Arete karşı şimdiye kadar bir çeşit çekingenlik hissettiğini hatırlayınca, katıksız bir nefret duydu. Şimdi ise, yüzü kanlar içinde, karşısındaydı. Gözleri parıl parıldı. Caddeye doğru kaçmak için ileri atılıyordu.

Bir sol direkt midesini ezdi. Aret boğuk bir feryatla büküldü. Erolün upercut'ı ağzını kapattı. Çenesi şakladı. Aret

titredi, sendeledi, kanla birlikte diş parçaları tükürdü. İki eli midesindeyken, arkadan bir kere daha maruz kaldı Atillânın saldırısına. Yüz üstü düştü. Kanlı elleri asfalta tırmaladı.

Erol vururken hissettiği fizikî şehveti bir anda kaybetti. Şaşkın şaşkın baktı kıvranan Arete. Zihni karıştı. Gözünün önünden birçok filim sahneleri geçti. Hani bundan on misli fazla pataklanan adamlar dimdik ayakta kalırlar, dişleri kırılmaz, saçları, kravatları bile bozulmaz. Oysa kendi tayfasından iki kişinin gözü morarmış, birisinin dişi kırılmıştı, Aret ise ayaklarının dibinde kıvranıp duruyordu. Herifin ağzı çarşamba pazarına, burnu çeşmeye dönmüştü. Ve dehşetli hıçkırıklarla kusuyordu. Şişen dudaklarından kanlı köpük ve salya akıyordu. Bütün suratı şişmişti. Caddeden süzülen bir ışık hüzmesi altında tanınmıyacak haldeydi.

Erol paniğe kapıldı. Geberecek, diye düşündü. Arkadaşları sessiz duruyorlardı. Hafiften bir soluma duyuluyordu. Onlar da korkuyorlar gibi geldi ona. Şeytan kaç git dedi. Fakat yarımdaire kapalıydı. Beş dakika evvel bir çıkış yolu arayan kurbanının önünde olduğu gibi. Ve tıpkı onun gibi, kendisi de yarımdairenin ortasındaydı. Korkusunu yenmek için konuşmak istedi. Sesinin titriyeceğini anladı, sadece alaylı bir «Hıh!» yaptı. Elile kordonu yardı, göğsünü kabartıp yürüdü. Dizleri kesiliyor, şiddetli bir titreme omuzlarını, kollarını sarsıyor, bereket versin karanlıkta görülmüyordu. Birkaç adım ötede, bir kaşını kaldırıp, omuzunun üstünden geriye baktı.

— Aydemir, yanında kal, şikâyet etmenin bir işe yaramıyacağını kendisine anlat. Şahidi yok.

Çarşamba gecesi Steve Cochran aynen böyle söylemişti. Kendisi de onun gibi, sözlerine haşin bir eda vererek, kelimeleri dişlerinin arasından telâffuz etmişti. Gerçi böyle yapmasının başka sebebi vardı: dişlerini sıkmasa, çeneleri birbirine çarpacaktı. Aretin ne durumda olduğunu bilmeye can atıyordu. Ama artık hiç bir şekilde zaaf göstermesine imkân yoktu. Mümkün olduğu kadar gaddar görünmek oyunun şartıydı.

Aretin yanına birisini bırakmanın çaresini bulmuştu böylece. Herifin öleceğinden korkuyordu.

Gömleğinin yan cebinden bir «*Lucky Strike*» çekti, çakmağı çaktı. Kimse konuşmuyordu. Aralarında bir yabancılık hissi yerleşmişti. Piçi öldüresiye marizlemişlerdi, ama memnun değillerdi. Bir durgunluk vardı tayfada. Sessiz bir endişe. Ve hayal kırıklığı. Bekledikleri bu değildi. Aretten, dayak yemekten başka bir şey bekliyorlardı. Kaçmış olsa, yahut gevşese, yaltaklansa, yalvarsa, daha memnun kalacaklardı. Bire karşı altı kişi, ağzını burnunu kırmışlardı. Fakat kendilerini tatmin etmiyen, zaferlerini belki de yenilgiye çeviren bir şey vardı burda.

Erol sokağın ağzında durdu, arkaya baktı. Aydemir yetişiyordu.

— Bir daha bu taraflara geleceğini sanmam, dedi.

Ölmemişti demek. Erol hudutsuz bir ferahlama duydu. Sanki bütün kuvveti geri geldi. Dizleri artık titremedi. Amansız bir gülüşle en sert ifadeyi yapıştırdı yüzüne. İhtimal diğerleri de aynı gevşemeyi hissettiler. Asabî gülüşler duyuldu.

Birisi dedi:

— Herif zannetiğimden daha sersemmiş. Babamın hakkı varmış. Ermeniler tehlikeli olacak derecede kalın kafalıdırlar der.

Erol azarladı:

— Ermeni mermeni sökmez burda.

Sustular. Asfalta çıkıp Caddebostan tarafına saptılar. Gezinen gruplar şimdi daha seyrekti. Birkaç adım ötede olup bitenlerden kimse şüphelenmemişti.

Erol, içinde doğmaya başlıyan tarifi imkânsız memnuniyetsizliği kalbinde hapsetti. Herkesten, arkadaşlardan bile tiksiniyordu. Onlara da, herkese de bir şey yapmak için zihnini kurcaladı. Tayfaya çöken durgunluk kendisine karşı düşmanlık gibi geldi. Kendisini tenkit etmelerini, sorumlu tutmalarını, kötü adam saymalarını bekledi. Aile çevresinde kazanmış

olduğu uslu çocuk şöhretinden hiçbir zaman bu derece nefret etmemişti. Madam Yeraniği öfke ile andı. Mübeccelle iki lâf attı mı, mutlaka yüz kızartıcı övgüler dizerdi Erol hakkında.

Yeranik aklına gelince, gayriihtiyarî Ermeni şivesiyle mırıldandı:

— *Ka çocoğum!...*

Ve güldü.

— Kim geliyor sinemaya? Ben davet ediyorum. Atillâ, kırılan dişin ağrıyorsa eve git.

Bu kadar ağır bir olaydan sonra sinemaya gitme fikrinin çocuklarda gizli bir şaşkınlık yaratacağını düşünüp zevklendi. Bu sinema dalgasının uzun müddet ağızdan ağıza dolaşıp isminin etrafında bir efsane yaratacağından emindi.

Ama sinemaya varıncaya kadar dört kişi kaldılar. İlk ayrılan Aydemir olmuştu. Erol onların oyunbozanlık etmesini otoritesine karşı bir saygısızlık sayıp içerledi.

Sıraya girmeksizin gişenin deliğine eğildi, cebinden çıkardığı beşliği biletçi kızın önüne fırlattı, boşverdi «Sıradan! Sıradan!» diye bağıranlara. Biletçi kız samimi fakat çekingen bir tebessümle sordu:

— Kaç tane?

— Yarım kilo ver.

Kız gülmesini tuttu.

— Ne rezalet bu, nizam intizam yok mu burda?

Sert bir sesti, yaşlı bir adam. Erol başını bile çevirmedi. Başparmağını kırıp dört parmağını kızın burnuna dayadı, göz kırptı. Kız alelacele dört biletle birlikte paranın üstünü de koydu Erolün avucuna, sıradaki müşterilere de «Bu bey erken, herkesten erken gelmişti, amma para bozdurmak için sırayı terketti» diye bir masal uydurmaya mecbur kaldı.

Erol arkadaşlarını toplayıp kabadayı tavırlarile içeri girdi.

Kalbinin dehşetli burkulduğundan kimse şüphelenemezdi.

3

Kilit sesi Alinin aklını başına getirdi. Anahtarı ters çevirdi, kapıyı itti, tekrar çekip kapattı, kilitlemeden bıraktı, kaldırımdan indi.

Düşündüğü tedbirlerden memnundu. Olaydan sonra panik halinde hemen kaçmakla ağır bir hata işlemiş olacağını idrak ediyordu şimdi. Kravatını takmış, ceketini giymiş, Memed'e de bir pusula bırakmıştı: «Ben şehre iniyorum, belki gecikirim, dükkânı boş bırakma sakın...» Sabahleyin çırak kapıyı açık bulacak, herşey normal olarak devam edecekti, belki yirmidört saat, belki fazla. Kendisi ise, o zamana kadar...

Pendiğe trenle gitmekten caymıştı. İstasyonda herkes tanırdı onu. Bir dolmuşa atlar, Bostancıya giderdi. Bostancıdan başka bir dolmuş, veya bir otobüs, Maltepe yahut Kartala. Oradan Pendiğe, banliyö ile. Böylesine ustaca, akıllıca bir plân hazırladığından dolayı gurur duydu.

Sokağın en karanlık kısmında arkaya döndü, Osman Beyin evini seçmeye gayret etti.

Seçemedi.

Asfalt sokak boyunca, ağaç dallarının arasından, ışıklar süzülüyordu. Soldan son ışık Mısta Beygilin ışığıydı galiba. Osman Beyin villâsının bulunduğunu tahmin ettiği yer kapkaranlıktı. Eh, pek tabiî, kimse dönmemişti daha. Işık olsaydı, gürültü, bağrışma, kalabalık da olmalıydı. Oysa sokak sakindi. Her zamankinden daha sakin sanki. Bu sükûnetin korkutucu ve ayni zamanda çekici bir şeyi vardı. Sağlı sollu, bütün duvarların ardında, ağaçların dibinde, yaprakların arasında, insanlar gizlenmiş, adımlarını izlemekteydiler belki de.

Emin olmak için sokağın yukarki ucuna kadar gitmeyi düşündüyse de, kaçmak arzusu galip geldi.

Kendisini bir anda Bağdat Caddesinde buldu. O başdöndürücü Pazar trafiğinin arasında. Arabaların farları ürpertti Aliyi. Aklına filim sahneleri geliyor, bir sürü projektörün merkezinde pusuya yatmış polislerin ateşine hedef olacağından korkuyordu.

Otobüs durağından azcık ötede, yolun kenarında, bahçeden dışarıya sarkan bir ağacın gölgesinde, alçak bir duvara ilişti. Vücudu etüvdeymiş gibiydi. Ter gömleğinden geçmiş, çeketini de ıslatmıştı. Kravattan boğulacaktı; gevşetti. Soğuk su istiyordu. Dili tahta parçası gibiydi. Fakat soğuk su, yahut bayağı su, çölde bulunur da, Pazar akşamı İstanbulun herhangi bir sayfiyesinde bulunamaz. Dükkâna dönmezdi artık. Her şey yabancı geliyordu kendisine. Her şey düşman, her şey tehditlerle dolu. Kendi evi bile. Sadece karanlığın içinde azbuçuk emniyet hissediyor, sükûnet buluyordu.

Arkadaki köşkün pencerelerinden taşan caza tahammül etmedi. Ayağa kalktı. Duraktan geçerken, ayni tempo ile omuzlarını sallayarak ıslıkla radyonun havasını çalan yahut mırıldanan blucinli ve şortlu kız oğlan gençler gördü.

Osman Beygilin bir gece evvelki pencereleri gözünün önüne geldi. O açık pencereler ki, sokağa ışık ve müzik saçıyordu.

Sokağa daldı. Cadde çok aydınlık, çok kalabalıktır, diye düşündü. Dükkânın önünden geçti. Belki de birisi gizliydi içerde, dönmesini bekliyordu. Caddeye çıkmaya ne lüzum vardı? Ara sokaklardan, adadan adaya, Çiftehavuzlara, hatta daha aşağıya inmek, oradan bir vasıta bulmak mümkündü...

Ve birden, istediğinin ne o, ne de bu olduğunu kabul etmiye mecbur kaldı.

Gülgünü görmekti istediği.

Deli gibi. Karşı durulmaz bir istekti bu.

Kendisini ne tuttu, ne de aldatmaya yeltendi. Sadece, hemen uzaklaşıp gideceğine yemin etti.

Hararet basmıştı. Dehşetli bir heyecan dizlerinin bağını çözdü. İlk randevusuna giden bir talebenin çılgın hali vardı.

Mamafih, bahçeye girmeye cesaret etmedi. Yakalanmaktan ziyade, kapının ardında, karanlıkta, Gülgünle karşılaşmaktan korktu.

Ümitsizlikle geçip gitti, geri döndü, villânın karşısındaki kaldırıma çıktı, sırtını duvara dayayıp binaya baktı.

Artık ürkmüyordu o binadan. Bambaşka bir büyü vardı orda. İçeriye girmemek, hiç olmazsa geniş camlardan salonu seyretmemek için zor tutuyordu kendisini.

Mısta Beygilin alt katında ışık vardı. Sokaktan kimsecikler geçmiyordu. Ali duvarın üzerine çıktı, Osman Beyin misafir odasını seyretmeye çabaladı. Sokak lâmbasının ışığı zemin katın pencerelerinden içeri dalıyordu. Ama hiç bir şey göremedi. Kanapenin bulunması gereken yerde bir beyazlık vardı. Gülgünün bluzu mu?...

Bağırsakları altüst oldu. Mısta Beyin bahçesinin ışığı yandı, sesler duyuldu. Sonra demir kapı açıldı. Işıklar söndü. İki kişi sokağa çıktı. Mısta Beyin sesi duyuldu:

— Sallan kız, geç kalacağız.

İlk iki gölgeye bir üçüncüsü katıldı. Mısta Bey, karısı, torunu, aksi yönde Bağdat Caddesine doğru uzaklaşınca, Ali nefes aldı. Büyü bozulmuştu. İçinden sövdü Gülgüne, ister sağ, ister ölmüş. Ne isterse olsun. Daha ne işi vardı orda? Dünya kadar yol vardı Pendiğe kadar. Sahi, Doğu Postası kaçta geçerdi?

Aşağı atladı. Ve duvara yapıştı. Birisi geliyordu. Sessiz sedasız. Kaldırımdan. Birkaç dakika sonra önünden geçecekti. Burun buruna geleceklerdi.

Âni bir kararla sırtını çevirdi, ilk vasıta ile Pendiğe ulaşmak amacile süratle çıktı sokaktan.

Pupul tanımamıştı Aliyi. Uzaklaşan adamın ardından baktı, Osman Beygilin cephesine baktı. Adam kaybolmuştu. Fakat ilerlemedi artık. Eve döndü.

— Çabuk döndün, dedi Yeranik.

— Korktum. Birisi vardı.

— Nerde?

— Osman Beygilin karşısında. Duruyordu herhalde. Ben yaklaşınca gitti.

— Durduğunu ne biliyorsun?

— Bilmiyorum. Ürktüm. Çok karanlıktı.

Yeranik göğe baktı.

— Mehtap geç çıkıyor.

— Evler sıra ile karanlıkta. Mısta Beyler sinemaya gittiler muhakkak. Osman Beyler dönmemişlerdir daha.

— Hani Sürtük evdeydi ya?

— Her taraf kapalıydı, karanlıktı.

— Dışarı çıkmıştır aşifte. Onlar dönmeden yatmış olamaz. Yalnız kaldı ya, kim bilir nereye gitmiştir sürtmeye.

Pupul hayal gücünü bu konu üzerine ayarladı, sessizliğe gömüldü.

— Gideyim bakayım hâla uyuyor mu, dedi Yeranik. Uyandırmak istemiyorum ama çorba da kaynaya kaynaya suyunu çekti. Az daha geçerse galiba ben de acıkacağım.

Pupul Sıyrığın yaptıklarını düşünerek:

— Yatmadan birşeyler yeriz, dedi.

Yeranik terliklerini şaklatmadan yukarı çıktı, kapı aralığından dinledi. Çıt yoktu içerde. Tokmağı dikkatle çevirdi, itti, başını içeriye soktu.

Krikor karyolada hareketsiz yatıyordu. Sadece nezleli bir soluma duyuluyordu.

— Krikor, Krikor, uyuyor musun?

Gayet hafif sesle çağırıyordu.

Cevap almadı.

Kapıyı örtüp gitti.

Krikor gözlerini açtı, kapıya baktı, sonra bakışı tavanın kararmış tahtalarında hareketsiz kaldı. Yeranik devam ediyordu: «Zaten pısırık bir şeysin!» Krikor terliyor, cevap vermiyordu. Kız gülüyor, eğleniyordu. Yeşil gözleri gülüyordu.

Mevzun vücudu kahkaha ile sarsılıyordu. Tekir gülüyordu. Bütün kediler daire teşkil etmiş gülüyorlardı. Cina gülüyordu: «Pısırık! Pısırık!»... — «Sus, Cici!» — «Pısırık! Pısırık!..» Garo muazzam bir kahkaha atıyor, bütün köy çın çın ötüyordu. Kızın neşeli yüzü değişiyor, ağız ucları sarkıyordu. Gözlerini öylesine bir istihfafla kırpıyordu ki, Krikor yerin dibine batmak istiyordu. Anasına karşı isyan etmek gücü yoktu artık. Yeranik de gelini olacak kızdan yana çıkmış, oğlu ile alay ediyordu: «Bir insanın azcık aklı olmalı. Gözün yok mu? Şu vücuda, şu yüze, şu boya posa bak. Sen mi topuk giyeceksin? Zaten pısırık bir şeysin.» — «Pısırık! Pısırık! Pısırık!...» — «Yirmibeş yaşındaki kızla başa mı çıkacaksın? Zaten pısırık bir şeysin. Boynuz dikersin.» — «Pısırık! Pısırık!...» Şimdi kız da Cinanın nakaratına iştirak ediyordu. Krikor Yeraniğe, ömründe hiçbir kadına karşı bu derece şiddetli bir arzu duymadığını, çocukken sahip olmayı çok arzu ettiği bir şeyi görünce ne hissediyorsa, onu görür görmez aynı şeyi hissettiğini söylemiye çalıştı. Mutlaka ona sahip olmak. Sahip olmak fikrinden sarhoş olmak. Alıp cebine koymak, her yere beraber götürmek, ve elini cebinden çıkarmamak. Benimdir demek. Bu kadar. Başka şey istememek. Kendi malı olduğunu bilmek. Kendininkinin bu olduğunu herkese göstermek... «Sana uygun, olgun bir kız lâzım.» — «Yaaa! Serop ben yaşta değil miydi? Küçük, güzel kız aldı o. Ben ondan aşağı mıyım?» — «O çok zenginleşti.» Krikorun gözlerinde yaşlar birikti, görüşü bulanıklaştı. «Zaten bütün ömrüm boyunca arzularıma engel oldun. Bir şey isterdim, istemek ayıptır der, almazdın. Ayıp neymiş? Para harcamak istemezdin, ayıp derdin.» — «Nankör evlât! Ne isterdin de almazdım?» — «İstemezdim ki. Almıyacağını bilir, ondan, istediğim şey güzel değil, canım istemiyor diye kandırırdım kendimi.» — «Nankör!» — «Bana bir bisiklet bile almadın. Köpekler gibi yalvardım sana. Senin gibi ana!..» Yeranik hıçkırıklarla ağlamağa başladı. «Ağlama!» diye ba-

ğırdı Krikor, «Ağlama diyorum! Mahsus ağladığını biliyorum, ama gene de ağlama!» Yeraniğin yaşları bir anda kurudu: «Budala! Zengin kızını beş kuruşluk şekerle kamaştırabilir misin? İflâs ettirir seni. Başka nen var ki sana bağlansın? Zaten pısırık bir şeysin.» Cina el çırptı: «Pısırık! Pısırık!...» — «Paraya bütün kızlar gelir, dert etme.» — «Senin paran ne olacak ki?» Krikor coştu: «Bende para var, var...» Yeranik şüpheci bir bakış fırlattı: «Kaç paran var?» — «Çoook! Elli, yüz...» Yeranik feryadı bastı, muzaffer bir eda ile Pupula döndü: «Hiii! Ben söylemez miydim sana, bu çocuk benden gizliyor diye? Bana kırk para için eziyet ederdi...» Kız alaycı alaycı Yeraniğe bakıyordu: «Yüzbin için mi bu telâş? Bir yıllık masraf. Yüzbine mukabil yenir mi bu?» Parmağının ucu ile Krikorun pijamadan dışarı fırlayan göbeğini işaret ediyordu. Krikor göbeğini gizlemeye uğraştıkça göbek balon gibi gittikçe büyüyor, pijamayı yırtıyordu. Yeranik haykırıyordu: «Git, git, karı al, git...» — «Ağlama!» — «Benlen oturup da ne yapacaksın. Defol, karının peşinden git.» — «Ağlama diyorum!» — «Sana ne? Sen karını al git. Benim ölme vaktim yaklaşıyor zaten.» — «Ağlama diyorum! Ağlama! Ağlama! Ağlama!...»

— Hafif bir serinlik hissediyor musun, dedi Yeranik.

— Gecenin rütubeti.

— Hayır. Bak, ufak bir hareket başladı.

Başını kaldırmış, elektrik ampulünün üstüne uzanan dalın yapraklarına bakıyordu dikkatle. Yapraklar zaman zaman belli belirsiz ürperiyordu.

Çekingen bir meltemin habercisi iniyordu Kuzeyden.

— Eh! elbette, nihayet bir değişiklik olmalıydı. Boğulacaktık nerdeyse. Kaç gündür bu!

— Hamsinmiş, dedi Pupul. Kâzım Bey anlatırmış Madam Verjine. Bir hafta kavururmuş ortalığı. Araplar...

Yukarıki pencerenin önünde bir gölge kımıldadı. Krikorun sesi Yeraniği sarstı:

— Yemek yemiyecek miyiz daha?

— Tövbe yarabbi, iki saattir seni bekliyoruz burda. Uykumuz geldi.

Cevap olarak bir mırıltı duyuldu. Krikor içeri çekildi.

— Gideyim yemeğin altını açayım. Şimdi yemek soğuk diye kavga eder.

Hakikaten, ilk kaşığı alır almaz Krikorun sesi yükseldi.

Yeranik yalvaran bir sesle itiraz etti:

— İki saat kaynatabilir miydim? Ben ne bileyim kaçta kalkacağını. Uyandırmak da istemedim.

Krikor homurdandı. Gene aksiydi. Yeranik, oğlunun keyfinin bir iki saat içinde neden değiştiğini anlamak için zihnini kurcaladı. Mamafih, sebebini anlayamadıysa da, karşısında her zamanki tahammül edilmez Krikoru görmekle için için sevindi.

— İstersen mutfağa gidelim, soğuk almayasın.

Anasının haddinden fazla şefkatli sesi Krikoru sinirlendirdi.

— Sofrayı koymadan düşünseydin onu. Yemeğe başladıktan sonra...

— Zararı yok, ben kaldırırım, sen üşüme de...

— Lüzumu yok.

Pupul öğleden kalma tuzlu balığa hücum etmişti. Başka şey yemeğe niyeti yoktu. Arada sırada kılçıkları da Tekire atıyordu tatlı bir sözle. Yeranik endişeli bakışlar fırlatıyordu kız kardeşine. Oğlanın aksiliği üzerindeydi yine. İkisinin arasında tekrar bir kavga kopacağından korkuyordu. Kavga istemiyordu bu akşam. Krikorun dikkatini kediden ayırmak için bir konu açmayı denedi:

— Bakalım Hilda bu gece Govlianosun karısını görebilecek mi?

Krikor gözünü kaldırdı, sonra başını tekrar eğdi tabağa. Yeranik ağzını aradı:

— Doğrusu diyecek yok. Hiç Ermeniye benzemez. Tam Avrupalı tipi.

— Bakalım kız tarafı kabul edecek mi? dedi Pupul.

— Neden kabul etmiyecekmiş?

Bu cevabın Krikorun gururunu okşadığından emindi. Fakat Krikorun suratı gittikçe daha asılıyordu. Sesini sakin, normal tutmak için gayret sarfederek, gözünü tabaktan kaldırmadan sordu:

— Yarın sabah Kınalıya gidecek misin?

— Ben gidip de ne yapayım? Üstüne varmak istemem. Kızkardeşin gerekeni yapacak.

— Öğleden evvel varırsan Hilda kimseyle görüşmüş olmaz. Söyle ki Govlianosun karısile görüşmesin.

Yeranik lokmayı tabakla ağzı arasında yarıyola kadar kaldırmış vaziyette kalakaldı.

— Niye?

Sanki birdenbire belkemiği kırılmış gibi, Krikor kafasını sallamaya başladı.

— Bu iş olmıyacak.

— A a !

Çatalı yere bıraktı, ellerini masanın kenarına dayadı, şaşkın şaşkın Pupulun yüzüne baktı.

— Niye ayol?

Krikor kafasını sallamaya devam etti.

— Beğenmedim.

— Nesini beğenmedin?

— Dudağını... Alt dudağı çok kalındı. Arap dudağı gibi.

— Deli misin sen ayol?

— Sen gördün mü yüzünü? Ben gördüm. Kalın dudaklı kocaman bir ağız... Bacakları ise ipince...

Pupul bir kaşını kaldırıp bir «Hıh!» koyverdi ve yere eğildi.

— Piçon, nerdesin piçonum? Al...

Yeranik oğlunun sözlerinin ciddî olduğuna inanamıyordu. Genellikle sönük gözbebekleri parladı.

— Ciddî mi söylüyorsun yoksa şaka mı?

— Ne şakası?

Dikkatle Krikorun yüzüne baktı ve ciddî olduğuna kanaat getirdi. Birden canlandı, abartılmış bir kızgınlıkla haykırdı:

— E delisin sen, çocuk! Başka ne diyebilirim ki? Düpedüz delisin. Yok dudağı kalınmış, yok bacağı inceymiş...

— Sen gördün mü?

— Hayır...

— Öyleyse konuşma.

Yeranik bu sözü emir saydı. Türlü türlü tebessümler zaptederek kardeşine döndü.

— Gördün mü, hanım, görüyor musun? Bende suç bulurdun. Sen oğlunu evlendirmezsin diyordun. Gör işte...

Krikor telâşla ayağa kalktı.

— Bitirsene yemeğini.

— Yedim.

Süratle eve girdi. Yeraniğin sesi bahçeyi dolduruyordu.

Krikorun kulağına son derece neşeli geldi.

4

Antraktta, sık iskemleler arasından kaba hareketlerle yol açarak gazoz içmek için büfeye doğru yürürken Erol, peşinden gelen o üç kişinin gerçekten lideri olduğunu hissetti. Şüphesiz, açık hava sinemasını dolduran yoğun kalabalığın çekingen ve hayran bakışları üzerinde olsa gerekti. Belki de yaptığı

marifet ağızdan ağıza yayılmıştı bile. Ve şimdi, semtin oğlanları gelecekler, büfenin önünde kendisine bağlılık yemini edeceklerdi.

Beklemediği birisi gelip buldu onları: Aydemir. Onu görünce nahoş bir his doğdu içinde. Bir şey olmalı, diye düşündü, fakat neşeli görünmeye gayret etti. Bir gazoz da ona ısmarladı, alay etti.

Aydemir şişeyi diktikten sonra:

— Çıkalım, dedi.

Atillâ parmaklarile durmadan kırık dişini yoklıyarak, peltek bir dille sordu:

— Ne var?

— Dışarı çıkalım, söylerim. Sen de ortalıkta gezme, gözün simsiyah olmuş.

Erol kaşlarını çattı.

— Ne oluyor sana?

— Durum iyi değil.

Kapıya doğru yürüdü. Çocuklar onu izlediler. Erol o anda otoritesinin tekrar düştüğünü hissetti. Mamafih kendisi de tayfayı takip etti, ve endişeye kapıldı.

— Çocuğun çenesi çatlamış.

Trotuar karanlık ve tenha idi. Erol gülmeye gayret etti.

— Bir yumrukta insanın çenesi çatlar mı?

— Bilmiyorum. Bir yumruk mu, on yumruk mu.

— Nerden duydun?

— Ben sizden ayrılınca eve gitmedim. Çocuğu hastahaneye götürdüler.

— Hastahaneye mi?

Atillâ dişini sarstı, acı duymadı.

— Konuşmuş mu? Konuşmuş mu?

Aydemir bir duvarın dibinde durdu.

— Beyin konjestiyonu olmuş. Konuşamıyor.

— Ölmesin ulan!

— Bilmem.

Birbirlerinin yüzüne baktılar. Hepsinin yüzünden kan çekilmişti.

— Şayet ölmezse, iyileşince konuşacak.

— Tabiî.

— Keşki ölse.

— Faydasız. Sevim şahitlik eder.

— Sevimle konuşmalı. Korkutmalı.

— Filimlerde olur o.

— Yalvarırız, kandırırız. Gâvuru mu korumalı, bizi mi?

— Bu ikna etmez Sevimi.

Uzun bir sessizlik oldu. Erol farkında olmadan sağ elini ovalamaktaydı. İtiraf etmiyordu ama parmaklarını kımıldatınca çok ağrıyordu.

Birisi sordu:

— Ne yapacağız?

— Bir şey yapmak lâzım.

— Yegâne yapılacak şey, oğlanla anlaşmaktır. Tatlılıkla, yahut tehditle.

— Bu ders olmuştur kendisine. Tehdit daha tesirli olur.

Aydemir sabırsızlıkla kesti:

— Bu arada, meseleyi kapatmak lâzım. Çocuğun ailesi tahkikat talep ederse...

— Ailesi zengin mi?

— Kimbilir? İhtimal.

— Zenginse para yedirirler.

— Tabiî. Önüne geçmek, tahkikatı sürüncemede bıraktırmak, kendine gelince de çocukla anlaşmak gerek.

— Ya eğer...

— O vakit durum kötü olur.

Bu defa sessizlik daha uzun sürdü. Kimsede boruluk edecek, hatta duyduğu korkuyu saklayacak hal yoktu.

Aydemir devam etti:

— Yapılacak bir tek şey var. Mütemadiyen küllemek.

— Söyle.

— Atillâ amcasını görsün.

— O kolay, dedi Atillâ.

Ve hepsi canlandılar. Amma kurtuluşu Atillâdan beklemek fikri Erolün hoşuna gitmedi.

— Ben, dedi, babamla görüşeyim. İcap ederse başka çarelere baş vururuz.

Sesinde pek büyük bir önemlilik vardı.

Aydemir tasdik etti:

— Sen de babanı harekete geçir.

— Alttarafı, gerekirse maddî tazminat veririz.

— O hususu ben hallederim, dedi Erol.

Oğlu hapse girerse ismi etrafında rezalet kopacağından korkup babasının her fedakârlığı yapacağını düşündü.

— Yaptığımız bir şakaya içerleyip üzerimize saldırdığını ispat edecek şahit de bulabiliriz.

— Kolay. Sonra düşünürüz bunları.

— Türklüğe hakaret ettiğini, millete, dine sövdüğünü, bunun üzerine galeyana gelip...

— Bu hususu sonra düşünürüz.

— Şayet iyileşirse.

— İyileşir, iyileşir. Şimdi sen amcana git. Erol da...

Erol Aydemirin tavırlarına gittikçe içerliyordu. Hepsinin üzerinde otorite kurmuş, hemen hemen lider olmuştu. Kendi kendine. Hem talimatları da o veriyordu.

Fakat çocuklardan ayrılıp tenha sokakta tek başına yürüyünce, Aydemiri, Metini, tayfayı, herşeyi unuttu. Her şeyi feda etmeye, hatta unutulmaya, silik bir şahsiyet olmaya razı olduğunu samimiyetle itiraf etti. Yeter ki oğlan ölmesindi. Kendisi de hapse girmesin. Türklüğe hakaret iyi fikirdi, ama ölüm olmadığı takdirde. Nasıl ölebilirdi, aklı ermiyordu. A-ret-A-ret bu kadar zavallı bir tip miydi? Acaba bu kadar dayak yediği takdirde kendisi de mi ölebilirdi? Öyle ya, ringde boksörler bazan ölmüyorlar mıydı? Eldivene rağmen. Halbuki altı kişi çocuğu eldivensiz dövmüşlerdi.

Bu düşünce üzerine, olup bitenlerin anormal olmadığına, gerçekten ölebileceğine kanaat getirdi.

Kalbi daha hızlı çarptı. Bir an evvel eve varıp her türlü kabadayılığı bir yana bırakarak babasının himayesine sığınmak arzusu kanatlandırdı onu. «Lizi» den bile utanmıyacaktı. Alay konusu olmak umurunda değildi artık. Yeter ki kötü sonuç vermesindi...

Sokağın köşesini döner dönmez durdu. İlk hareketi, elinde olmayan hareketi, gerilemek oldu. Şimşek hızile döndü ve bel ki de kaçacaktı, eğer o anda bir ses çağırmasaydı:

— Erol Bey, nerdesin bilâder?...

Tevekkülle durdu. Kafasında bir tek düşünce vardı: kaçmanın faydası yoktu artık. Zararı vardı. Kendini ele vermekti. Göğüslemek ve inkâr etmek gerekti. İnkâr etmek. İnkâr etmek. İnkâr etmek. Aret isbat edemezdi. Konuşmuş olsa bile. İnkâr etmek. Sevim kendisini suçlasa bile. İnkâr etmek. Çocuklar, hepsi, itiraf edinceye kadar.

— Ne var?

— Habarın yok mu? Eve var, tezden.

Kendisine hitap edeni tanımaya gayret etmedi. Kalbi çatlıyacaktı. Taş kesilmişcesine bakıyordu evlerinin önünde toplanmış kalabalığa. Sanki birisi boğazını sıkıyordu. Boğulacaktı. Ne nefes alabiliyor, ne de yutkunabiliyordu. Sesi, evet sesi ele verecekti kendisini, çünkü sesi çıkmıyacaktı.

Şuursuz adımlarla eve doğru, kalabalığa doğru ilerledi.

— Oğludur...

— Evin oğlanı...

— Budur oğlan...

Bahçe kapısı önünde polisler durmuştu. Bahçede polisler vardı. Ve sivil yabancılar. İçerde bütün ışıklar yanmıştı, bütün katlarda. Bir sürü insan vardı evde. Ölmüştür, diye düşündü. Bu duruma başka izah bulunamazdı. Fakat nasıl tesbit etmişlerdi ki... Evet, Sevim ele vermiş olmalıydı.

— Nereye gidiyorsun? Yasak!

Semtten başka bir polis seslendi:

— Bırak, evin oğlanı.

Yabancı polis koyverdi. Erol sokağın köşesinde kendisini çağıran sesi birden tanıdı: mahallenin bekçisiydi. Etrafına bakındı, göremedi onu.

Dizleri gene titriyordu. Ama bu defa başkaydı. Dehşetli bir şeydi. Yüzüne, beynine, dalga dalga kan hücum ediyordu. Bahçeyi binaya bağlıyan üç basamağı güçlükle çıktı.

— Ne istiyorsun? Sen kimsin? Kim koyverdi bunu?

— Evin oğlanıymış.

— Girin.

Bir başkası dikildi karşısına. Öbürü arkadan seslendi:

— Evin oğlanı.

— O yandan değil. Sola.

Yemek salonunun girişini kapatıp sağ elile mutfağı gösteriyordu.

Erol her taraftan taşan ışıklardan kamaşmıştı. Başı dönüyordu. Sesler uzaktan geliyordu kulağına. Etrafında, zoraki bir nezaket altında, suratlar sert bir ifade taşıyordu. Havada elle tutulur bir tehdit asılıydı.

Mutfağa girince ilk gördüğü şahıs anası oldu. Mübeccel bir iskemleye çökmüş, sapsarı kesilmişti. Yüzü ve saçları ıslak, kolları iki yana sarkıktı. Ortadaki masada yarıyarıya boşalmış bir kolonya şişesi vardı. Büyümüş, bulanık gözlerle oğlunun yüzüne baktı. Ağzının tikleri daimî hareket halindeydi. Senihanın da gözleri büyümüştü. Tırnaklarını unutmuştu. Osman Beye yanaşılmıyordu, o kadar asıktı suratı. Bir yabancı gibi baktı oğluna. Üniformalı bir komser, bir polis ve bir sivil, ailenin etrafını almıştı.

Komser kimsenin ağız açmasına fırsat vermeden ilerledi.

— Siz kimsiniz? diye sordu.

Osman Bey cevap verdi:

— Oğlumdur.

Komser Osman Beye bakmadı.

— Cevap verin, dedi, isminiz ne?

— Erol.

— Nerden geliyorsunuz bu saatte?

— Sinemadan.

— Sinema bitmedi ki daha.

Erol kıpkırmızı kesildi, kekeledi:

— Yarıda bıraktım. Filim güzel değildi...

Sivil şahıs bir adım ilerledi. Erol ebeveynine sırtını çevirmeye mecbur kaldı.

— Evden ne zaman çıktınız?

Erol anlamadı. Hatırlamadı.

— Ebeveyninizle birlikte çıkmadınız.

— Hayır.

— Kaçta çıktınız?

— Bil... Bilmem.

— Nasıl bilmezsiniz?

— Tam olarak hatırlamıyorum.

— Öğleden evvel mi öğleden sonra mı?

— Öğleden evvel.

— Ne kadar evvel?

— Bilmiyorum.

Zihni bir an açıldı:

— Zannedersem onbir sularında.

— Bir daha dönmediniz mi?

— Hayır.

Erol biraz kendisine gelmeye başlamıştı. Çünkü sorular beklediği istikameti almıyordu.

Fakat neler geçtiğini sormaya cesaret edemedi. Alacağı cevaptan korkuyordu.

— İspat edebilir misiniz? Nerdeydiniz? Kiminleydiniz?

Erolün rengi attı. Arkadaşlarla beraber olduğunu ve arkadaşlarının adlarını bildirmeli miydi? O anda buna karar veremedi.

— İspat edebilirim.

Üniformalı komser omuzundan tuttu.

— Gömleğinizi çıkarın, dedi.

— Nasıl?...

— Düğmeleri çözün, açın, çıkarmaya hacet yok, dedi sivil.

Erol titrek ellerle gömleğini dışarı çekti kemerinden, düğmeleri çözdü. Sivil dikkatle takip ediyordu hareketlerini.

— Çakınızı niye burda bıraktınız? dedi komser.

Erol adamın avucunda parlıyan sustalıya baktı.

— Bu benim çakım değil.

— Ya kimin?

— Bilmiyorum. Ben...

Cebini aradı, ufacık bir şey çıkardı.

— Benimki bu.

Uzaktan bir cankurtaran feryat ediyordu.

Gözlerini bir an bile Erolün yüzünden ayırmıyan sivil, başile hafif bir işaret yaptı komsere. Birlikte dışarı çıktılar mutfaktan.

Cankurtaran, sokağı birbirine kataraktan geldi, kalabalığı yardı, villânın önünde durdu.

Erolün merakı korkusunu yenmişti. Anasına baktı. Mübeccelden hayır yoktu. Şaşkın bir hali vardı. Seniha dayanamadı. Pencereden dışarısını seyreden polise göz ucile bir bakıverdi, fısıldadı:

— Fatmayı öldürmüşler.

Ve daha alçak, acaip bir sesle hemen ekledi:

— Kurbanlık gibi kesmişler.

Sözünü henüz bitirmişti ki korkunç bir feryat duyuldu, Osman Bey saldıran karısına bütün gücü ile sarıldı.

Mübeccel gene bir sinir krizi geçiriyordu.

Yeranik dehşet içinde bağırıyordu:

— İçeri gir, kapa kapıları.

Fakat Pupulu hiçbir şey zaptedemezdi.

Yeranik, kalbi gümbür gümbür, bahçe duvarına kadar ilerledi, sokaktan geçmekte olan bir yabancıya seslendi:

— Ne olmuş? Ne olmuş?

— Adam vurmuşlar.

— Kimi?... Nerde?...

Adam omuzlarını silkip uzaklaştı.

Krikor pencereden bağırıyordu:

— Ne var? Ne oluyor?

— Bilmiyorum. Cinayet işlenmiş.

Kâzım Bey sordu:

— Ne olmuş, Madam?

— Bilmiyorum, bilmiyorum...

Az sonra, birbiri peşisıra bahçeye indiler. Kâzım Beyin uykudan uyandığı gözlerinden belliydi.

Yeranik yalvardı:

— Çıkmayın dışarı, Kâzım Bey, çıkmayın dışarı.

— Teyzem nerde?

— O divane koşup gitti. Sen gitmiyesin ha sakın!...

Zaten pijama ile inmişti. Bahçe kapısını aşmadı. Kâzım Bey sokaktaki kalabalığa karışmıştı.

Yeranik «İçeri gir, içeri gir» diye tekrarlayıp duruyordu.

— Madam Verjin yok mu?

— Daha dönmedi Kadıköyden.

— Kalabalık Osman Beyin evi etrafında.

— Sen içeri gir. Şimdi gelirler, anlarız. Hava poyraza dönmüş, içeri gir.

Krikor üstüste üç kere aksırıncaya kadar kapının önünde durdu.

— Yarın yatacaksın! diye bağırdı Yeranik.

Krikor ucundan su damlıyan burnuna mendil tedarik etmek için eve girdi.

Bahçeye döndüğünde, Pupul yeni geliyordu.

Onu asla bu derece canlı, heyecanlı görmemişlerdi.

— Vurmuşlar! diye soludu. Parça parça etmişler diyorlar. Kafasını, uzuvlarını gövdesinden ayırmışlar.. .

Yeranik dehşet içinde yüzünü ellerile örttü.

— Kimi ayol?

— Sürtüğü.

— Hiii!...

Pupul bir yerde oturamıyordu. Çehresinde bir parıltı vardı. Gençleşmişti sanki. Ömründe ilk defaydı ki hayal kırıklığına uğramıyordu. Kekeledi:

— Adam... O adam... Karanlıkta...

Devam edemedi. Kendi sözlerinden kendisi heyecanlanmıştı. Sesi titriyordu. Yeranik:

— Adam mı? diye tekrarladı. Hangi... Hiii! Aklımı kaçıracağım vallahi!

Krikorun aklı başka yerdeydi. Uzun uzun sümkürdü, zoraki bir soğukkanlılıkla:

— Eh! dedi. Başına gelecek vardı. Çok kaşınıyordu.

Yeranik yavaş yavaş kendine geldi.

— Ama pek azmıştı, pek! diye mırıldandı.

5

Günlerden beri ilk defa olarak poyraz, köye getirdi tren düdüğünü.

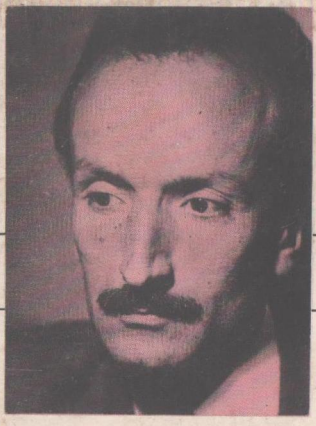
Gayet net, uzun uzun çınladı sokaktan sokağa.

Doğu Postasıydı.

Durmadan geçip gitti.

İstanbul, 1958

Dizgi - Baskı : İstanbul Matbaası
Kapak : Gültekin Çizgen
Birinci Basım : Nisan 1966



yalnızlar

roman

ZAVEN BİBERYAN

PAYEL YAYINEVİ

"Zaven Biberyan hikâyelerinde, romanlarında insanların kalbini, ekmeğini ve ıstırabını anlatmaktadır. Bazı hikâyelerinde yazar, Anadolu halkının eski âdetlere bağlı, yoksul ve acılı yaşantısını çizer. Hayatın göze batan haksızlıklarını kendine özgü bir biçimde sunar. Okurları, olayların akışına kaptırarak sürükler. Genel hükümlerden, klişeleşmiş ifadelerden kaçınır. Hikâyeleri baştanbaşa ruhsal ayrıntılarla bezenmiştir.

Yazar, tasvir ettiği birçok kahramanlara karşı bir acıma duygusu yaratmaktadır. Okur, çürüyen toplumun birçok lekeli yönlerini görmekte, toplumda yolunda olmayan birşeylerin varlığını, insanların mutlu yaşamaları için birşeylerin eksik olduğunu derinden duymaktadır. Sanat gücü taşıyan sözcükler okurların ruhunu sarmakta, ona üzüntü vermekte ve onu daha iyi günlere yönelmeye, daha iyi bir hayatı düşlemeye itmektedir."

SOVETSKAYA LİTERATURA
(Ermenistan Sovyet Yazarları Birliği Organı)

KAPAK BASKISI: ÇETİN OFSET 27 32 8
Filmler: Ebru Grafik 27 28 77

10 lira